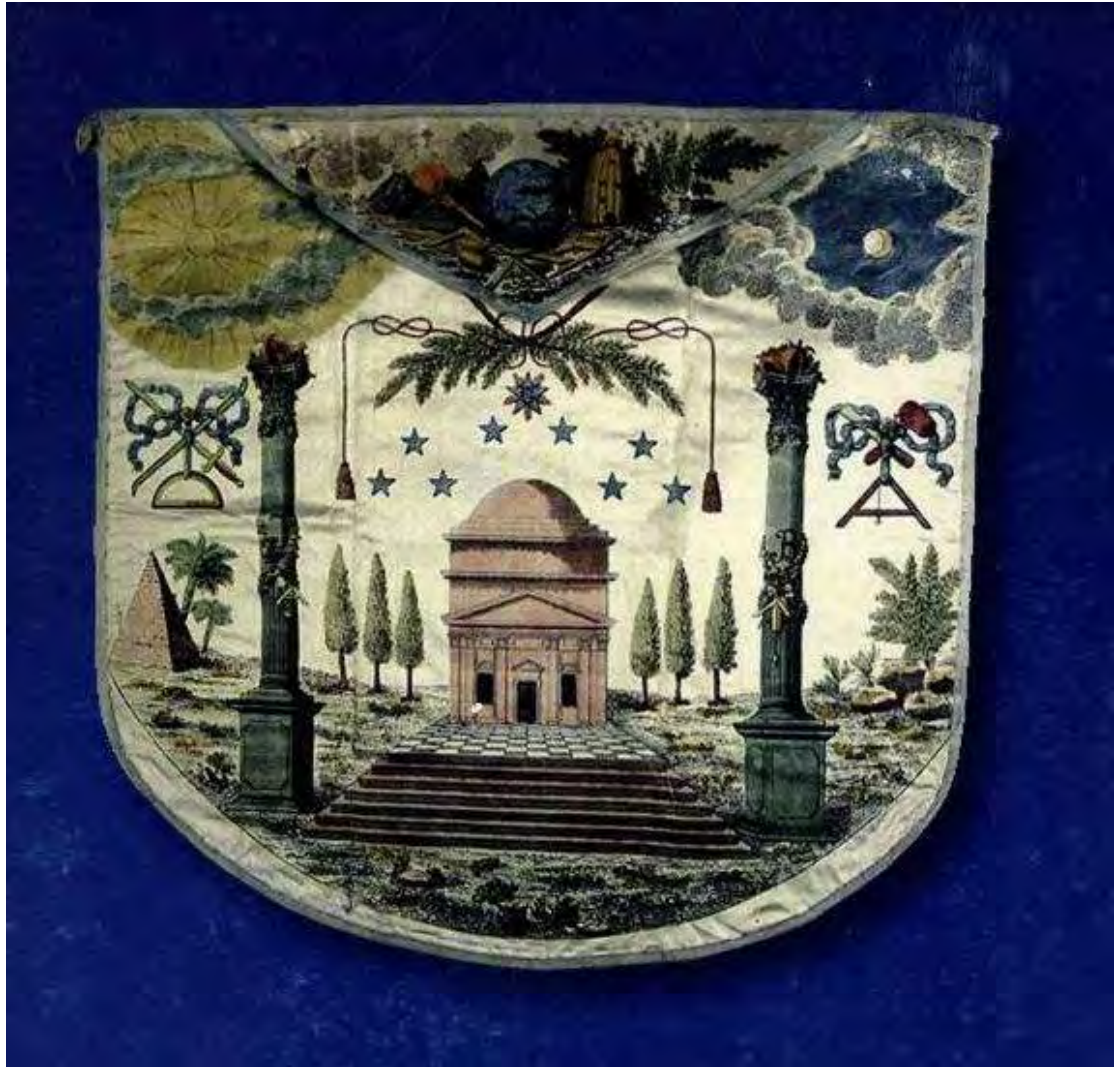

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ, ΚΑΙ ΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ
ΜΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ**

ΑΠΟΣΤΟΛΙΝΑ ΕΛΕΝΗ

Τεκτονικό περίζωμα Βολταίρου (αρχές 19^{ου} αιώνα)

Δερμάτινο περίζωμα (19^{ος} αιώνας)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ....

Όπως κάθε προσωπική εργασία, έτσι και η συγκεκριμένη, συνιστά αναμέτρηση με τον Εαυτό, κάτι σαν προσωπικό στοίχημα. Σε κάθε περίπτωση όμως δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την βοήθεια και την συμπαράσταση σημαντικών ανθρώπων που ο καθένας συνέβαλε με τον δικό του τρόπο στην ολοκλήρωση της. Από καρδιάς λοιπόν ευχαριστώ την οικογένειά μου, για τον χρόνο που στέρησα από αυτούς και διέθεσα για αυτή την εργασία. Επίσης ένα μεγάλο και απόλυτα κυριολεκτικό ευχαριστώ στις επιβλέπουσες καθηγήτριες Ελευθερία Δέλτσου και Βασιλική Γιακουμάκη για την καθοδήγηση και την παντός είδους συμπαράσταση και συνδρομή.

Τον Αντώνη Αντωνίου για τις πολύτιμες συζητήσεις μας και τον Νίκο Συκά για την βιβλιογραφία που μου προσέφερε.

Οφείλω ένα απεριόριστο ευχαριστώ στους πληροφορητές μου που με εμπιστεύτηκαν, συζητήσαμε αμέτρητες ώρες και μοιράστηκαν μαζί μου όλες αυτές τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους.

Τέλος, αυτή την εργασία θέλω να την αφιερώσω στην Νίκη Αλεξίου, μακράν έναν από τους πιο εύστροφους και προικισμένους ανθρώπους που γνωρίζω, γιατί χωρίς αυτή δεν θα είχε ξεκινήσει τίποτα.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

- 1α. Η απαρχή της έρευνας/ προσωπικό αφήγημα
- 1β. Πως/ πότε αποφάσισα να κάνω την έρευνα
- 1γ. Πληροφορητές/ μεθοδολογία
- 1δ. Στόχος της εργασίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

- 1α. Λίγα λόγια για τον Ελευθεροτεκτονισμό στην Ευρώπη
- 1β. Λίγα λόγια για τον Ελευθεροτεκτονισμό στην Ελλάδα
- 1γ. Τι σημαίνει Ελευθεροτεκτονισμός? Φιλοσοφία και παραδοχές
- 1δ. Τεκτονικές Στοές, οργάνωση και λειτουργία
- 1ε. Σύμβολα και αλληγορίες/ Φιλοσοφική Λίθος
- 1στ. Διασκεπτήριο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ Ή ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

- 1α. Η μη θρησκεία του Τεκτονισμού
- 2β. Τελετές μύησης και δρώμενα μέσα στον Ναό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΕΛΙΤΙΣΜΟΣ

- 1α. Κοινωνία αρίστων ή «ξεχωριστά» Υποκείμενα
- 2β. Ορατότητα και δημόσιο πρόσωπο

ΑΒ, ΜΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

INDEX

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Προσωπικό αφήγημα / η απαρχή της έρευνας

«.....ήταν Τρίτη βράδυ και μετά από σχεδόν δύο μήνες δουλειά στην τεχνική εταιρεία όπου εργαζόμουν, διαπίστωσα ότι τις Τρίτες ο Α.Β. ένας εκ των πολιτικών μηχανικών που εργαζόταν εκεί, γύρω στις 8.30μμ, έδενε την γραβάτα του και έφευγε από το γραφείο. Κάθε Τρίτη απόγευμα επίσης, ερχόταν πάντα με κοστούμι. Ο ΑΒ ήταν και είναι ένας πολύ καλός οικογενειακός φίλος και τον ξέρω και αυτόν και την οικογένεια του από τότε σχεδόν που ήμουν δέκα χρονών. Αν και οι συγκεκριμένες έξοδοι μου κίνησαν την περιέργεια, παρ' όλη την οικειότητα δεν θα μπορούσα ποτέ ευθαρσώς να τον ρωτήσω που πηγαίνει κουστουμαρισμένος. Αυτό συνέβη το 1996.

Κάμποσο καιρό αργότερα, κάποια στιγμή που υπέγραφε διάφορα τεχνικά έγγραφα, παρατήρησα για πρώτη φορά ότι, σχεδόν φευγαλέα, στο τέλος μετά την υπογραφή του έβαλε και τρεις τελίτσες με το στυλό του. Γι' αυτές τον ρώτησα και απλά χαμογέλασε χωρίς να μου απαντήσει. Ωσπου ένα απόγευμα Τρίτης που θα έφευγε από το γραφείο γύρω στις 6.00 και όχι την συνηθισμένη ώρα στις 8.30, μου έδωσε τρία βιβλία σε μια σακούλα. Μου είπε αν θέλω να τα ξεφυλλίσω, αρκεί να είμαι μόνη μου και να μην τα δει κανείς και ότι θα ερχόταν κάποιος να τα ζητήσει. Αφορούσαν, τα δύο, στον καταστατικό κανονισμό της Στοάς στην πόλη που ζούσα τότε και το τρίτο ήταν το τεκτονικό περιοδικό Πυθαγόρας. Μετά λοιπόν από αυτά ο Α.Β. μου είπε ότι είναι για περισσότερα από δεκαπέντε χρόνια τέκτονας και ο λόγος

που δεν το δημοσιοποιεί είναι ότι αφενός δεν έχει κάποιον «αντικειμενικά» σοβαρό λόγο να το κάνει και αφετέρου ότι εξαιτίας των θρησκευτικών και κοινωνικών προκαταλήψεων, φοβόταν ότι αυτή του η ιδιότητα ενδεχομένως να έβλαπτε την δουλειά του και να στοχοποιούσε την οικογένεια του...»

Αυτή η μικρή ιστορία αποτέλεσε και το έναυσμα για αυτή την εργασία. Χωρίς να έχω ασχοληθεί ποτέ με τον τεκτονισμό ή όπως είναι ευρύτερα διαδεδομένος με τον όρο Μασονία, είχα στο μυαλό μου μόνο θεωρίες συνωμοσίας, γραφικούς «σκοτεινούς» ηλικιωμένους άντρες που φοράνε ποδιές, συγκεντρώνονται και καταστρώνουν μυστικά σχέδια και επιδίδονται σε διάφορα όργια και τελετουργίες. Από τότε έχουν περάσει περισσότερα από είκοσι χρόνια και σε όλο αυτό σχεδόν το διάστημα διαβάζω συστηματικά για τον τεκτονισμό, την φιλοσοφία του, τα σύμβολα και τις τελετουργίες των μυστικών τελετών.

Η απόφαση για την έρευνα

Ένα βράδυ Τρίτης, τον Ιούνιο του 2014 βρισκόμουν σε ένα εστιατόριο όπου λίγο πιο πέρα ήταν και μια αρκετά μεγάλη παρέα από άντρες που έτρωγαν και συζητούσαν. Ένας φίλος από την δική μου παρέα τότε μου είπε ότι είναι τέκτονες και επειδή οι εργασίες της Στοάς σταματούν το καλοκαίρι οι ίδιοι τηρώντας το τυπικό, συναντιούνται πλέον κάθε Τρίτη βράδυ, σε πιο χαλαρή όμως ατμόσφαιρα και σε δημόσιο χώρο. Ορισμένοι από αυτούς ήταν γνωστά «ονόματα» την τοπικής ζωής.

Μετά από λίγες μέρες αποφάσισα να πάρω έναν από αυτούς τηλέφωνο. Του είπα το όνομα μου, του είπα επίσης ότι είμαι φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και του ζήτησα να βρεθούμε. Η απάντηση του ήταν σε τρίτο πρόσωπο καθώς είπε: «και τι μπορεί να θέλει μια φοιτήτρια του Πανεπιστημίου τον κύριο Β. Γ;» Του είπα ότι θα ήταν ίσως καλύτερα να τα λέγαμε από κοντά και να του εξηγήσω εκ του σύνεγγυς τι θέλω. Ο κύριος Β. Γ. υπήρξε ένας από τους κυριότερους πληροφορητές μου. Είναι παλιός Τέκτονας και ανήκει στους ανώτερους βαθμούς, δεν μου απάτησε αμέσως αλλά μου ζήτησε χρόνο να το σκεφτεί. Μετά από λίγες μέρες ξαναβρεθήκαμε και μου είπε ότι δέχεται γιατί του φαίνεται ενδιαφέρουσα μια εργασία που να αφορά στους Τέκτονες και να βασίζεται στον Λόγο των ίδιων. Υπογράψαμε ιδιωτικό συμφωνητικό, από κοινού, ότι με κανέναν τρόπο και για κανένα λόγο δεν θα γίνει ποτέ γνωστό το όνομα του σε περίπτωση που δεχτεί να μου μιλήσει. Με ρώτησε πώς

σκοπεύω να βρω άλλους πληροφορητές, γιατί ενδιαφέρομαι για τον τεκτονισμό και έδειξε ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το αν τελικά η εργασία θα περιλαμβάνει την προσωπική μου τοποθέτηση για όσα ακούσω ή διαβάσω. Μου είπε στο τέλος ότι πριν παραδώσω την εργασία μου καλό θα ήταν να την διαβάσει και ο ίδιος, ώστε να αποφευχθούν «προβλήματα και ενδεχόμενες επικίνδυνες καταστάσεις».

Πληροφορητές/μεθοδολογία

Μια από τις πρώτες δυσκολίες που υπήρχαν σε αυτή την έρευνα ήταν το πώς θα έβρισκα ανθρώπους διατεθειμένους να μιλήσουν για τον τεκτονισμό, εφόσον ως Τέκτονες με την είσοδό τους στην Στοά, υπόσχονται να μην αποκαλύπτουν τίποτα που να σχετίζεται με την ταυτότητα τους αυτή, όπως το τι γίνεται μέσα σε μια Στοά αλλά και την ταυτότητα άλλων Τεκτόνων. Μια επίσης ουσιαστική δυσκολία ήταν η μη επαρκής ακαδημαϊκή βιβλιογραφία για αυτό το θέμα. Μια άλλη δυσκολία ήταν ότι επειδή ήθελα να ασχοληθώ με την Μεγάλη Στοά που δέχεται ως μέλη αποκλειστικά άντρες, αποκλείεται εκ των πραγμάτων η παρατήρηση μέσω της συμμετοχής καθώς, δεδομένου ότι είμαι γυναίκα, ποτέ και για κανένα λόγο δεν θα μου επέτρεπαν την είσοδο σε οποιαδήποτε από τις εργασίες της Στοάς.

Τελικά οι πληροφορητές μου είναι πέντε άντρες που ανήκουν σε δύο Στοές από διαφορετικές πόλεις και άλλοι δυο άντρες που είναι μεν πλέον ανενεργοί τέκτονες («εν ύπνω») αλλά, όπως υποστηρίζουν οι τέκτονες «άπαξ τέκτων για πάντα τέκτων». Όλοι τους, άλλος περισσότερο και άλλος λιγότερο, μου μετέφεραν την προσωπική τους εμπειρία από την τεκτονική τους ιδιότητα και πληροφορίες για τις εργασίες στις Στοές που ανήκαν ή ανήκουν. Μου παρείχαν επίσης ένα πολύ μεγάλο μέρος της πρωτογενούς βιβλιογραφίας για τον Τεκτονισμό, δίνοντας μου να μελετήσω βιβλία, είτε από τις προσωπικές τους βιβλιοθήκες, είτε από βιβλιοθήκες των δυο Στοών. Μαζί με τον Λόγο των πληροφορητών, αυτή η τεκτονική βιβλιογραφία μου παρείχε «τα κλειδιά» που αποτέλεσαν την βάση αυτής της εργασίας. Τα ονόματα των πληροφορητών δεν θα αποκαλυφθούν. Αυτό ήταν αυτονόητο και δεδομένο εξ αρχής για εμένα αλλά η πλειοψηφία των πληροφορητών μου επέμενε να έχει και γραπτώς αυτή την διαβεβαίωση. Το ίδιο ισχύει και για κάποιους από τους τίτλους της τεκτονικής βιβλιογραφίας και για να προστατευτούν

τα πρόσωπα των συγγραφέων, αφού κάποιιοι από τους συγγραφείς βρίσκονται εν ζωή και για να μην είναι ανιχνεύσιμη η Στοά από την οποία προέρχονται, καθώς δεν έχουν όλες οι βιβλιοθήκες των Στοών κοινά βιβλία. Τα βιβλία αυτά εκδίδονται από εκδοτικούς οίκους που ανήκουν σε μέλη των Στοών χωρίς όμως να αναγράφεται το όνομα του εκδότη ή του εκδοτικού οίκου. Όλα όμως αναγράφουν στο τέλος ως πόλη έκδοσης την Αθήνα.

Το διαδίκτυο επίσης αποδείχτηκε πολύ χρήσιμο στην έρευνα, αν και αρχικά πίστευα ότι, δεδομένης της ιδιαιτερότητας του θέματος, δεν θα μπορούσε να προσφέρει αξιοσημείωτες πληροφορίες. Αυτή η διαδικτυακή διάχυση πληροφοριών για ζητήματα και εργασίες εντός των Στοών, τα οποία για τους πληροφορητές μου ήταν εντελώς απόρρητα, διευκόλυνε στο να «ξεδιπλώνουν» οι συνομιλητές μου κάπως πιο εύκολα τον λόγο τους. Ενδεχομένως, το γεγονός ότι υπάρχουν στο διαδίκτυο διάφορες πληροφορίες που για τους Τέκτονες θεωρούνται μυστικές, να απάλλασσε τους πληροφορητές από το φορτίο της καταπάτησης της Υπόσχεσης που έχουν δώσει με την ένταξη τους στην Στοά. ‘Ότι δηλαδή ποτέ και για κανέναν λόγο δεν θα μαρτυρήσουν πράγματα που δεν πρέπει να ακουστούν από μη τεκτονικά αυτιά. Κάθε φορά που ανέφερα πληροφορίες που βρήκα στο διαδίκτυο, η έκπληξη ήταν έκδηλη στο πρόσωπο τους, ιδιαίτερα στους μεγαλύτερους σε ηλικία πληροφορητές.

Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση όταν κάποια στιγμή ζήτησα από έναν πληροφορητή την Τεκτονική Εγκυκλοπαίδεια. Αυτός αρνήθηκε πολύ ευγενικά λέγοντας μου ότι αυτό το βιβλίο κανένας Μασόνος δεν θα μου παραχωρούσε για κανέναν λόγο, καθώς εμπεριέχει τα πάντα, οτιδήποτε μπορεί να αφορά στον Τεκτονισμό. Την επόμενη μέρα του έδειξα στο διαδίκτυο την Τεκτονική Εγκυκλοπαίδεια σε εκδόσεις του 1914, του 1929, κλπ. Παρότι δεν το σχολίασε νομίζω ότι καθόλου δεν του άρεσε, ότι σχεδόν ένωσε προσβεβλημένος γιατί σε πολλές συναντήσεις μας στην πορεία επαναλάμβανε το ποιος μπορεί να έχει διαρρεύσει ένα τόσο σημαντικό βιβλίο στο διαδίκτυο.

Σε αυτές τις συναντήσεις μας, οι συζητήσεις δεν ήταν αποκλειστικά και μόνο τεκτονικού ενδιαφέροντος. Τον πρώτο καιρό το πλαίσιο ήταν απολύτως τυπικό. Κανονίζαμε ένα ραντεβού σε μια καφετέρια, συνήθως κάπου γύρω από το κέντρο της πόλης, για να μπορεί να δικαιολογηθεί πιο εύκολα, εκατέρωθεν, αυτή η συνάντηση. Κάπως σαν την λογική ότι όταν θέλεις κάτι να μείνει απαρατήρητο, το εκθέτεις στο πιο εμφανές σημείο για να μην μπορεί να προκαλέσει υποψίες καθώς και εγώ και

όλοι οι πληροφορητές μου είμαστε παντρεμένοι με οικογένεια. Και εγώ και οι πληροφορητές μου θέλαμε να προστατευτούμε από ενδεχόμενα σχόλια σε περίπτωση που μας έβλεπαν γνωστοί μας σε απόμακρα σημεία της πόλης. Οι συναντήσεις μας ήταν σχεδόν πάντα το μεσημέρι ή νωρίς το απόγευμα. Σε κάποιες μόνο περιπτώσεις ο ένας από τους πληροφορητές μου ήθελε να βρεθούμε στο καφέ ενός από τα πιο ακριβά ξενοδοχεία της πόλης, το οποίο καθώς διατηρούσε ξεχωριστό χώρο για τους καπνιστές (όπως τύχαινε να είμαστε και οι δύο) επέτρεπε μια επιπλέον δόση διακριτικότητας και ασφάλειας.

Όσο περνούσε ο καιρός οι συζητήσεις μας «άνοιγαν» ως προς τις θεματολογίες και εγώ πλέον δεν έβγαζα καν από την τσάντα μου το πρόχειρο ερωτηματολόγιο που είχα ετοιμάσει. Η Γκέφου – Μαδιανού (1999:264) υποστηρίζει ότι: «Μεταξύ παρατηρητή και παρατηρούμενου αναπτύσσεται μια σχέση στην οποία ο ανθρωπολόγος έχει σαφώς το «πάνω χέρι» και ασκεί σε κάποιο βαθμό εξουσία». Στα τέσσερα χρόνια επικοινωνίας και συνομιλιών δεν θεωρώ ότι ένιωσα ποτέ αυτή την εξουσία, ενδεχομένως ίσως λόγω της ιδιαιτερότητας του θέματος. Στις συνομιλίες μας λέγαμε τα πάντα, για τα παιδιά μας, τις πολιτικές εξελίξεις, την οικονομική κατάσταση. Οι γνώσεις που είχα όταν ξεκίνησα τις συνεντεύξεις δεν προερχόταν από προηγούμενες ακαδημαϊκές μελέτες και δεν είχα ποτέ συζητήσει με κάποιον Τέκτονα επί του αντικειμένου. Η εξουσία του ανθρωπολόγου ερευνητή δύναται να εκδηλωθεί κατά την διάρκεια της ανθρωπολογικής έρευνας και τότε έγκειται στον ερευνητή η διαχείριση της για να μην προβεί αυτό εις βάρος της έρευνας. Στην δεδομένη περίπτωση όμως η «εθνογραφική αυθεντία ήταν απύσχα» οπότε, εκ των πραγμάτων, το πλαίσιο ήταν πολύ ξεκάθαρο από την αρχή. Βλέποντας αναστοχαστικά την όλη διαδικασία όμως θα μπορούσα να πω ότι το γεγονός ότι οι πληροφορητές μου ζήτησαν να διαβάσουν το τελικό κείμενο της εργασίας πριν κατατεθεί, τους προσδίδει σημαντικές δόσεις εξουσίας.

Ο Τεκτονισμός, η ιδιότητα του Τέκτονα ή διάφορα γεγονότα μέσα στην Στοά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ήταν σχεδόν πάντοτε παρόντα, χωρίς να επεμβαίνω στην συζήτηση προς αυτή την κατεύθυνση και το γεγονός αυτό ενέτεινε ακόμα περισσότερο την εντύπωση μου ότι για αυτούς τους ανθρώπους το να είναι Τέκτονες δεν ήταν ένα επιπλέον χαρακτηριστικό αλλά ένα κανονιστικό πλαίσιο του Λόγου τους, ακόμα και της στάσης που είχαν στην καρέκλα που καθότανε, ολόκληρης της καθημερινότητας και της ύπαρξής τους.

Δεν έλειψαν οι στιγμές αμηχανίας, όπως όταν κάποιος από αυτούς θεωρούσε ότι παρασύρθηκε και είπε περισσότερα απ ότi ήθελε, οπότε συχνά χρειάστηκε να επαναλάβω ότi η εχεμύθεια ήταν δεδομένη. Η όπως όταν συναντούσαμε κάποιον γνωστό δικό μου ή του συνομιλητή ή ακόμα χειρότερα και των δυο και έπρεπε σε αυτή την περίπτωση να «απολογηθούμε» για τον λόγο για τον οποίο καθόμασταν στο ίδιο τραπέζι. Με όλους τους πληροφορητές μου είχαμε συμφωνήσει να δίνουμε μια κοινή απάντηση: ότi κάνω μια μεταπτυχιακή εργασία που αφορά στα αυτοκίνητα και στο πώς αυτά μαρτυρούν ή όχι κοινωνική διαστρωμάτωση. Αυτή ήταν αρχικά η απάντηση που είχε δώσει εντελώς αυθόρμητα ο ΒΓ όταν συναντήσαμε κάποιους κοινούς γνωστούς που απόρησαν που μας βρήκαν να καθόμαστε μαζί και εγώ να έχω μπροστά μου τετράδιο και να κρατάω σημειώσεις.

Έτσι σε μια από τις πρώτες σελίδες στο τετράδιο που είχα για τον κάθε συνομιλητή είχα γράψει με κόκκινα κεφαλαία γράμματα την μάρκα από το αυτοκίνητο του ξεχωριστά και ένα γενικευμένο σχόλιο από κάτω, οπότε σε περίπτωση που πλησίαζε κάποιος για να γίνει ακόμα πιο πειστικό το όλο σκηνικό, γυρνούσα την σελίδα εκεί. Από όλους τους πληροφορητές μόνο ένας μου είχε επιτρέψει να ηχογραφώ τις συνομιλίες μας. Αντίθετα οι υπόλοιποι θεωρούσαν ότi αυτό ενδεχομένως να είναι επικίνδυνο σε περίπτωση που πέσει ποτέ το μηχάνημα της ηχογράφησης σε «λάθος χέρια». Γι' αυτό και η καταγραφή των εθνογραφικών σημειώσεων γινόταν αποκλειστικά γραπτώς¹

Ενήμερος για αυτές τις συνεντεύξεις έπρεπε να είναι και ο άντρας μου καθώς, δεδομένου ότi μιλάμε για επαρχιακές πόλεις, έπρεπε να βρίσκομαι σε ξενοδοχεία την στιγμή που προφανώς δεν είχα κανέναν άλλο λόγο να το κάνω αυτό. Μπαίνοντας μέσω αυτής της εργασίας πλέον σε μια διαδικασία αναστοχασμού, αυτό που επεσήμανα στον εαυτό μου και θα ήθελα να το επανορθώσω, ήταν η αρνητική προδιάθεση απέναντι σε αυτήν την Αδελφότητα αντρών για την οποία γνώριζα από πριν διάφορα αλλά συγκεκριμένα. Νομίζω ότi αρχικά εγώ η ίδια αποτέλεσα μια μορφής επιβεβαίωσης για το αρνητικό πρόσημο με το οποίο είναι «στιγματισμένοι» κοινωνικά οι Τέκτονες.

---

¹ Η γραπτή καταγραφή πληροφοριών οφείλω να ομολογήσω ότi ήταν μάλλον δύσκολη ως διαδικασία, καθώς έπρεπε να γράφω και παράλληλα να μην χάνω την επαφή μου με τον πληροφορητή, αλλά ταυτόχρονα να μην χάνεται και ο ειρμός της συζήτησης, καθώς σε αυτή την περίπτωση κινδύνευα να χάσω πληροφορίες οι οποίες θα έβγαιναν μόνο αν η ροή της κουβέντας δεν διακοπτόταν.

Η επαφή με τους πληροφορητές έγινε από τον Σεπτέμβριο του 2014 μέχρι και το καλοκαίρι του 2018 σε δύο διαφορετικές πόλεις. Μέσα σε αυτό το διάστημα ο ένας εκ των πληροφορητών μου αποφάσισε να αποχωρήσει από την ενεργό δράση μέσα στην Στοά και θεωρώ ότι είναι πολύ ενδιαφέρον ο τρόπος που μεταφέρθηκε αυτή η διαδικασία σε εμένα.

Το πεδίο της έρευνας είναι δύο πόλεις που κυμαίνονται πληθυσμιακά στους 100 με 150 χιλιάδες κατοίκους.² Αυτό συνεκδοχικά αυξάνει τον δείκτη δυσκολίας παραγωγής της έρευνας καθώς για τους πληροφορητές μου αυτό σήμαινε πιθανότατα πιο εύκολη ταυτοποίηση προσώπου και πληροφορίας. Πέρα όμως από αυτή καθεαυτή την εθνογραφία που ήταν το βασικότερο για μένα, για τους πληροφορητές μου οι επαναλαμβανόμενες συναντήσεις μας στο περιχαρακωμένο ημι-αστικό τοπίο είχαν μια έντονη απόχρωση «ρίσκου». Διακινδύνευαν την τεκτονική τους Υπόσχεση και αξιοπιστία. Όλοι τους ήξεραν ότι έχω περισσότερους από έναν πληροφορητές οι οποίοι ως μέλη της ίδιας Στοάς ήταν όλοι γνωστοί μεταξύ τους, αρά αν ο ΒΓ μας έβλεπε, για παράδειγμα, να πίνουμε καφέ με τον ΑΒ και το ανάποδο, αυτό θα μεταφραζόταν αυτόματα ότι και οι δύο είναι πληροφορητές μου και θα εκτίθονταν ο ένας στα μάτια του άλλου. Το μάλλον παράδοξο, δεδομένων των συνθηκών, είναι το γεγονός ότι ποτέ, ενώ με όλους τους συνομιλητές μου συναντήσαμε κατά καιρούς αρκετό κόσμο, δεν συνέπεσε ποτέ να συναντηθούμε εγώ και Τέκτονας με Τέκτονα.

---

² Στο παρόν κείμενο ο Ελευθεροτεκτονισμός εξετάζεται σε συγκεκριμένα κοινωνικοπολιτισμικά συμφραζόμενα και σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο. Το γεωγραφικό μοτίβο είναι καθοριστικό για τους τρόπους που αναπτύσσεται κάθε περιοχή και σχετίζεται άμεσα με τους δίαυλους επικοινωνίας και την κινητικότητα σε επίπεδο ιδεών που υφίστανται ή συνεχώς επαναδημιουργούνται και με περιοχές που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση αλλά και αυτές που βρίσκονται πιο μακριά χιλιομετρικά. Στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή είναι ίσως οξύμωρο να συζητάμε για αποκλεισμό της πληροφορίας και της γνώσης αλλά σε κάθε περίπτωση η διάχυση αυτών δεν θεωρείται «αυτονόητη» παντού με τους ίδιους τρόπους και την ίδια δεκτικότητα. Ο Τεκτονισμός για παράδειγμα, σε περιβάλλοντα διαφορετικά τόσο πληθυσμιακά όσο και γεωγραφικά, όπως είναι το Λονδίνο ή η Νέα Υόρκη δεν έχει τα ίδια γνωρίσματα με τον Τεκτονισμό στην Ελλάδα. Η πολυπολιτισμικότητα επιδρά καθοριστικά με όλες τις εκφάνσεις της στους τρόπους πρόσληψης ιδεών και πρακτικών κάνοντας τα Υποκείμενα να αποδέχονται και όχι απλά να ανέχονται την διαφορετικότητα. Επειδή όμως το συγκεκριμένο ζήτημα δεν εξαντλείται εδώ και χρειάζεται ιδιαίτερη ανάλυση, αποφάσισα να μην χρησιμοποιηθεί εδώ ως αναλυτικό εργαλείο.

Στόχος της εργασίας

Σε αυτή την εργασία θα παρουσιάσω τον Λόγο των ίδιων των τεκτόνων, το πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι αυτή τους την ιδιότητα αλλά και τους λόγους για τους οποίους κάποιος στην σύγχρονη ψηφιακή εποχή επιθυμεί να γίνει μέλος μιας μυστικής εταιρείας ή μάλλον όπως οι πληροφορητές μου λένε για τον Τεκτονισμό, «ο Τεκτονισμός δεν είναι μια μυστική εταιρεία αλλά μια εταιρεία με μυστικά». Το Τεκτονικό Υποκείμενο³ (Benveniste E., Mahmood L.) δομείται σταδιακά και ακόμα πιο σταδιακά ανακαλύπτει σε τι μεταφράζεται ο Τεκτονισμός στον οποίο όλοι οι πληροφορητές ήθελαν διακαώς να ενταχθούν αν και κανείς δεν είχε σαφή εικόνα του. Το «νέο» αυτό Υποκείμενο δεν δημιουργείται με την εξάλειψη του παλιού εαυτού, αλλά αποδομώντας, ανασυντάσσοντας και προσπαθώντας για την μέγιστη δυνατή βελτίωση του ήδη υπάρχοντος. Επιπλέον θα μελετήσω τον τεκτονισμό σε σχέση με την οργάνωση και την δομή μιας θρησκείας και τον ρόλο που έχουν στην τεκτονική πορεία οι τελετές μύησης που αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση και διαδικασία τόσο για την είσοδο όσο και αποδοχή κάθε νέου μέλους στην Στοά.

Η Τεκτονική Αδελφότητα (freemasonry brotherhood) αποτελεί μια σύγχρονη πραγματικότητα με βαθύ ιστορικό παρελθόν. Το ενδιαφέρον ερώτημα που προκύπτει όμως είναι γιατί υφίστανται και στην σύγχρονη εποχή τέκτονες και γιατί επιλέγει κάποιος να γίνει μέλος μιας αδελφότητας η οποία στηρίζει την ύπαρξη της στην αναζήτηση της «Αλήθειας» και του « Πνευματικού Φωτός», έχει ως υπόβαθρο της τα αρχαία ελληνικά μυστήρια, τις αιγυπτιακές μυστηριακές λατρείες, και την εβραϊκή Καμπάλα. Γιατί μια σειρά ανθρώπων εντελώς διαφορετικού κοινωνικού υπόβαθρου,

---

³ Χρησιμοποιώ τον όρο Υποκείμενο και όχι υποκείμενο, αποδίδεται δηλαδή με κεφαλαίο Υ το αρχικό γράμμα, καθώς θέλω να δώσω έμφαση στην ταυτότητα του ατόμου ως δρώντος, δεδομένου ότι καθένας είναι δρών υποκείμενο

με διαφορετικές πνευματικές αφετηρίες και πολλαπλών επαγγελματικών δραστηριοτήτων επιλέγουν να ενταχθούν στον ελευθεροτεκτονισμό που απαιτεί την σωματική παρουσία στις συγκεντρώσεις της Στοάς και αναγκαιοποιεί την πνευματική εγρήγορση με δεδομένο ότι ο Τεκτονισμός είναι συγκερασμός θρησκευτικών και φιλοσοφικών θεωριών, τελετουργικών πρακτικών, μύθων και αλληγοριών.

Η συγκεκριμένη έρευνα όπως και κάθε εθνογραφία έχει χρονικότητα και χωρικότητα, ως τέτοια και δεδομένου του αντικειμένου της, είναι αναγκαίο να μελετηθεί και κατά πόσον ο Τεκτονισμός είναι ή δεν είναι ενιαίος και ομοιογενής όσον αφορά στην ταυτότητα των Υποκειμένων του. Επίσης ο Τεκτονισμός, παρόλη την τυπική επαναληπτικότητα του τελετουργικού, δεν είναι μια στατική πρακτική, ούτε αχρονική, αλλά μια διαδικασία μορφοποιητική ως προς την ταυτότητα των δρώντων, την κοινωνική τους πραγματικότητα και την διαχείριση του λόγου τους. Στην εργασία μου όμως δεν υιοθετείται αναλυτικά η διπολική αντίθεση μεταξύ σύγχρονου/ παραδοσιακού, αστικού/ αγροτικού ή παρόντος/ παρελθόντος καθώς ο Τεκτονισμός δεν αποτελεί μεν κατάλοιπο του παρελθόντος, μπορεί να φέρει δε γεωγραφικούς προσδιορισμούς

Στο συλλογικό φαντασιακό είναι κοινός τόπος η πεποίθηση του Τεκτονισμού ως θρησκείας. Ο Λόγος των ίδιων των Τεκτόνων αλλά και ο Καταστατικός Χάρτης της Μεγάλης Στοάς της Ελλάδας είναι σαφώς διατυπωμένος προς την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, αυτή δηλαδή που ορίζει ότι ο Τεκτονισμός δεν είναι θρησκεία. Η επίσημη γραμμή της Εκκλησίας όμως είναι απόλυτη: Οι Τέκτονες απαγορεύεται να λάβουν την Θεία Ευχαριστία και σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί και να αφοριστούν (βλ. Νίκος Καζαντζάκης)

Επιπλέον η έρευνα μιας κλειστής ομάδας ή αδελφότητας, όπως είναι η Μασονία που συμπυκνώνει πάνω της Λόγους περί επέμβασης στην πολιτική ζωή της χώρας, εκμετάλλευσης του εκάστοτε κοινωνικού και οικονομικού τοπίου προς ίδιον όφελος και τέλος παραπλάνησης των «αφελών» ενέχει στεγανά τα οποία ο ερευνητής καλείται να γκρεμίσει. Σε αυτή την περίπτωση το «απαγορευτικό» της έρευνας που μοιάζει προκλητικά ανεκπλήρωτο είναι αναγκαίο να γίνει πεδίο μελέτης με πλήρη διαφάνεια έστω και αν ένας από τους πρώτους χαρακτηρισμούς που συνοδεύουν το αντικείμενο είναι η μυστικότητα και η α-διαφάνεια.

Θέτοντας προκαταβολικά όλο το προαναφερθέν πλαίσιο, η ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα, τους Τέκτονες δηλαδή και τον Λόγο τους, προέκυψε αβίαστα. Την α-διαφάνεια που γίνεται επιλεκτικά ορατή, το Υποκείμενο που αναδιαμορφώνει

την ταυτότητα του και που επιλέγει αυτή την ιδιαίτερη ταυτότητα, εν πολλοίς αρνητικά φορτισμένη, τους τρόπους και τα μέσα αυτοπροσδιορισμού, τις κοινωνικές και θρησκευτικές προκαταλήψεις και την δυναμική τους στον υποκειμενικό ετεροπροσδιορισμό. Τα παραπάνω ερωτήματα ενδέχεται, εκ των προτέρων, να δέχονται πολυεπίπεδες απαντήσεις και όπως αποδείχτηκε στην πορεία της έρευνας πολλές από τις απαντήσεις γεννούσαν με την σειρά τους νέα ερωτήματα.

Από την αρχή της εργασίας μου αποφάσισα να χρησιμοποιώ αποκλειστικά και μόνο τον όρο Τέκτονες και Τεκτονισμός⁴ αντί των όρων Μασόνος, Μασονία. Οι όροι Μασόνος και Μασονία δεν χρησιμοποιούνται γιατί οι ίδιοι οι πληροφορητές μου δεν τους προτιμούν καθώς υποστηρίζουν ότι είναι πολύ περισσότερο στιγματισμένοι στο συλλογικό φαντασιακό από τον όρο Τέκτονας αλλά και γιατί ορίζουν ένα πιο μονοδιάστατο αντικείμενο. Θεωρούν επιπλέον ότι είναι δύο λέξεις που δεν έχουν ελληνική ρίζα σε αντίθεση με την αμιγώς ελληνική λέξη Τέκτονας.

---

⁴ Είναι σημαντικό να αναφέρονται αυτούσιοι οι τεκτονικοί όροι, οι αλληγορικοί μύθοι αλλά και πληροφορίες που προέρχονται από βιβλία όπως ο Καταστατικός Χάρτης της Μεγάλης Στοάς ή η Τεκτονική Εγκυκλοπαίδεια, καθώς είναι αναγκαία στοιχεία για την καλύτερη ερμηνεία τόσο του τεκτονικού Λόγου, όσο και αυτής της εργασίας στο σύνολο της. Για να μην διακόπτεται όμως η ροή του κειμένου, πολλές από αυτές τις πληροφορίες θα βρίσκονται συγκεντρωμένες σε ένα μικρό και ελπίζω κατατοπιστικό INDEX στο τέλος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Λίγα λόγια για την ιστορία του Ελευθεροτεκτονισμού στην Ευρώπη

Ο σύγχρονος Ελευθεροτεκτονισμός θεωρείται ότι προέρχεται από τις συντεχνίες των εξειδικευμένων λιθοξόων (masons) του Μεσαίωνα, οι οποίοι ασχολούντο με την ανέγερση και διακόσμηση των καθεδρικών ναών της Ευρώπης όπως της Κολωνίας, της Βιέννης, της Ζυρίχης, του Καντέρμπουρι κα. (Mackey A. 1996) Οι Οικοδομικές Συντεχνίες εμφανίστηκαν αρχικά τον 11^ο αιώνα μ. Χ στην Γερμανία, την Ιταλία και τη Γαλλία και στην πορεία επεκτάθηκαν στις μεγαλύτερες και πλουσιότερες ευρωπαϊκές πόλεις. Σε αυτούς τους οικοδόμους επιτράπη σταδιακά να εργάζονται με πλήρη ελευθερία και να κανονίζουν τις συντεχνιακές τους υποθέσεις χωρίς νομικούς περιορισμούς χάρη στην συμπαράσταση των Παπών οι οποίοι συγκέντρωναν τότε στο πρόσωπο τους πνευματική και ταυτόχρονα κοσμική εξουσία. Η διδασκαλία της τέχνης του λιθοξόου και των μυστικών αυτής γινόταν σε ξύλινα παραπήγματα που στηνόταν γύρω από τους προς οικοδόμηση Ναούς και αποκαλούνταν Στοές.

Η ελευθερία της μετακίνησης των οικοδόμων από την μια πόλη στην άλλη για την ανοικοδόμηση Ναών, συντέλεσε στην δημιουργία προνομίων και στην καθιέρωση ιδιαίτερων σημείων αναγνωρίσεως και συμβολικών λέξεων με τις οποίες αναγνωρίζονταν μεταξύ τους. (Mackey A. 1996) Με αυτό τον τρόπο κανείς άλλος τεχνίτης που δεν ήταν γραμμένος στην συντεχνιακή αδελφότητα δεν μπορούσε να γίνει δεκτός και να απολαμβάνει αυτά τα προνόμια.

Η ακριβής προέλευση της ονομασίας Ελεύθεροι Τέκτονες δεν είναι γνωστή και υπάρχουν διαφορετικές εκδοχές, είτε δηλαδή ονομάστηκαν έτσι γιατί ήταν απαλλαγμένοι από φόρους και τέλη και είχαν περισσότερες ελευθερίες, είτε γιατί οι οικοδόμοι ασκούσαν μια από τις «ελεύθερες τέχνες», είτε γιατί έτσι καλούνταν οι γλύπτες των ελευθέρων λίθων, δηλαδή οι τεχνίτες του μαρμάρου και της λευκής πέτρας που χρησιμοποιούνταν για ανάγλυφες εργασίες. Από την ονομασία free stone masons πιστεύεται ότι προέκυψε το συντετμημένο όνομα Free Masons.

Το 1275 στο Στρασβούργο συντάχθηκε ο «Κώδικας Κανονισμού και Λειτουργίας των Τεκτονικών Συντεχνιών» που αφορούσε στα αμοιβαία καθήκοντα,

τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των Τεκτόνων μελών τους. Σε αυτό τον Κανονισμό καθιερώθηκε επίσημα και η ονομασία του τόπου συνέλευσης των τεκτόνων «Logen» δηλαδή Στοά. Στις αρχές του 15^{ου} αιώνα οι Συντεχνίες άρχισαν να παρακμάζουν λόγω της οικονομικής δυσπραγίας που προέκυψε μετά τον Εκατονταετή πόλεμο. Επιπλέον η Θρησκευτική μεταρρύθμιση το 1517 σχεδόν σταμάτησε την κατασκευή ναών γοθτικού ρυθμού, ενώ η εμφάνιση της Αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής είχαν ως αποτέλεσμα τον μαρασμό και την σχεδόν διάλυση των συντεχνιών. Τότε άρχισαν να εισέρχονται στις Στοές των Τεκτόνων άνδρες επιφανείς των γραμμάτων και των τεχνών οι οποίοι και υποκαταστήσανε τους προκατόχους τους αρχιτέκτονες. Τα νέα μέλη που δεν είχαν καμία σχέση με την επαγγελματική ιδιότητα των μελών των Συντεχνιών ονομάστηκαν Αποδεδεγμένοι Τέκτονες (Accepted Masons) και αυτή ακριβώς είναι η απόδοση του όρου στα ελληνικά όπως την χρησιμοποιούν οι ίδιοι. (Waite Arthur Edwand, 1921)

Ο Ελευθεροτεκτονισμός επηρεάστηκε σημαντικά στην διαμόρφωση της ιδεολογικής και φιλοσοφικής του θέσης από την φιλοσοφική σκέψη του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα, η επίδραση της οποίας εμφανίζεται και στην φραστική διατύπωση των τεκτονικών κειμένων. Η εξέλιξη του Ελευθεροτεκτονισμού σε κοινωνικοφιλοσοφικό σύστημα, θεωρείται ότι συμπληρώθηκε γύρω στα τέλη του 17^{ου} αιώνα. Εν τούτοις η οριστική θεμελίωση του σύγχρονου Τεκτονισμού Θεσμού θεωρείται ότι έλαβε χώρα στις 24 Ιουνίου 1717, όταν ιδρύθηκε στο Λονδίνο για πρώτη φορά Μεγάλη Στοά, η οποία μέχρι και σήμερα αποτελεί την μητρική όλων των Μεγάλων Στοών που έχουν ιδρυθεί ανά τον κόσμο. Το 1723 τυπώθηκαν στο Λονδίνο τα «Συντάγματα των Ελευθεροτεκτόνων» για χρήση των αγγλικών Στοών που συντάχθηκαν από τον Σκοτσέζο πάστορα James Anderson.

Μεγάλος αριθμός πνευματικών ανθρώπων της εποχής ήταν τέκτονες σύμφωνα με την τεκτονική βιβλιογραφία, όπως οι πρόεδροι των ΗΠΑ G. Washington, F. Roosevelt και μεταγενέστερα ο H. Truman. Επίσης ευρωπαίοι πολιτικοί όπως L. Gambetta, G. Garibaldi, W. Churchill αλλά και μουσουργοί, επιστήμονες και συγγραφείς όπως οι F. Haydn, Fr. List, J. Sibelius, W. Mozart, L. van Beethoven, W. Ostwalt (βραβείο Νόμπελ Χημείας 1909), Al. Flemming (βραβείο Νόμπελ Ιατρικής 1945), H. Durant (βραβείο Νόμπελ Ειρήνης 1895), Fr. Voltaire, I. Kipling (βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 1907) και άλλοι.

Το Σύνταγμα του Ελευθεροτεκτονισμού που θεσπίστηκε από την Μεγάλη Στοά της Αγγλίας καθιέρωσε τρεις συμβολικούς Βαθμούς κατ' αναλογία, προς τις

τάξεις των παλιών οικοδομικών Συντεχνιών. Οι Βαθμοί αυτοί είναι του Μαθητή (Entered Apprentice), του Εταίρου (Fellow Craft) και του Διδασκάλου (Master Mason). Επίσης όλες οι Μεγάλες Στοές λειτουργούν υπό την αιγίδα της Μεγάλης Στοάς της χώρας στην οποία ανήκουν.

Λίγα λόγια για την ιστορία του Ελευθεροτεκτονισμού στην Ελλάδα

Η Τεκτονική βιβλιογραφία αναφέρει ότι στην Ελλάδα η πρώτη τεκτονική Στοά ιδρύθηκε στην Βενετοκρατούμενη τότε Κέρκυρα, το 1782 με το όνομα Beneficenza (Αγαθοεργία) η οποία υπαγόταν στην Μεγάλη Στοά της Βερόνας. Ταυτόχρονα την ίδια περίοδο τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό άρχισαν να ιδρύονται από Έλληνες της διασποράς ελληνόφωνες Στοές. Το 1810 ο Διονύσιος Ρώμας ένωσε τις Στοές της Κέρκυρας «Αγαθοεργία» και «Φιλογένεια» σε μια κοινή Στοά, η οποία από το 1811 αποτέλεσε την πρώτη Μεγάλη Στοά στον ελλαδικό χώρο με το όνομα «Γαληνοτάτη Μεγάλη Ανατολή της Ελλάδος, κατ' Ανατολή Κέρκυρας, 1811». Το 1843 έπαψε να λειτουργεί η Γαληνοτάτη Μεγάλη Ανατολή και είκοσι χρόνια μετά ιδρύθηκε στην Αθήνα Στοά με το όνομα «Πανελλήνιον» με έγκριση και υπό την αιγίδα της Μεγάλης Στοάς της Ιταλίας. Στην συνέχεια ιδρύθηκαν οι Στοές «Ποσειδωνία» στον Πειραιά, «Σκουφάς» στην Χαλκίδα, «Αρχιμήδης» στην Πάτρα, «Ρήγας Φεραίος» στην Λαμία και άλλες.

Στις 10 Απριλίου 1867, μετά από αίτημα των Ελλήνων Τεκτόνων, δημιουργήθηκε αυτόνομο Ελληνικό Τεκτονικό Κέντρο με την επωνυμία «Μεγάλη Ανατολή της Ελλάδας» με έδρα την Αθήνα, η οποία με την αναθεώρηση του Τεκτονικού Συντάγματος το 1936, μετονομάστηκε σε «Μεγάλη Στοά της Ελλάδας». Επί της ουσίας το Τεκτονικό Ίδρυμα της Ελλάδας ιδρύθηκε και διέπεται από το Προεδρικό Διάταγμα της 2/02/1927 (ΦΕΚ αρ. 2, παράρτημα της 4/01/1928) Σε αυτό ορίζεται ως σκοπός του Ίδρυματος η ανέγερση και διατήρηση του Τεκτονικού Μεγάρου στην Αθήνα, «προς ευόδωση έργων ευποιίας». Ως πόροι του ορίζονται τα εισοδήματα εκ της περιουσίας του Ίδρυματος, οι προαιρετικές εισφορές των Ελλήνων Τεκτόνων και οι τακτικές τους συνδρομές υπέρ των φιλανθρωπικών του σκοπών. Το Τεκτονικό Ίδρυμα της Ελλάδας υπόκειται στον έλεγχο του Υπουργείου Υγείας

Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, προς το οποίο είναι υποχρεωμένο να υποβάλλει κάθε χρόνο τον διοικητικό και οικονομικό απολογισμό του.

Σταδιακά πολλοί επιφανείς Έλληνες εισήλθαν στον Ελευθεροτεκτονισμό. Οι Πατριάρχες Αλεξανδρείας Θεόφιλος Β΄ και Φώτιος Α΄, οι Οικουμενικοί Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως Βασίλειος Γ΄, Μελέτιος Δ΄ και Αθηναγόρας Α΄, καθώς και Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χρυσάνθος. Επίσης οι πολιτικοί Επ. Δεληγιώργης, Δημ. Γούναρης, Ελ. Βενιζέλος, Αλ. Παπαναστασίου, ο Βασιλιάς Γεώργιος Β΄ ο λογοτέχνης Νίκος Καζαντζάκης και άλλοι.⁵

---

⁵ Τα ονόματα που αναφέρονται, τόσο για τους Έλληνες αλλά και για τους υπόλοιπους Τέκτονες, βρίσκονται καταγεγραμμένα στα τεκτονικά αρχεία και σε εμένα έγιναν γνωστά μέσα από τη βιβλιογραφία που μου έδωσαν οι πληροφορητές μου.

Φιλοσοφία του Τεκτονισμού, οι αρχές του και τα μέλη των Στοών

Ο Ελευθεροτεκτονισμός είναι ένωση ελευθέρων ανθρώπων, οι οποίοι αναζητούν την αλήθεια και προσπαθούν για το καλό και το δίκαιο. Πιστεύουν στην αξία κάθε ανθρώπου και στην αξία ολόκληρου του ανθρώπινου γένους, χωρίς ταξικές και φυλετικές διακρίσεις. Αναγκαίον δε είναι να παρέχουν τους εαυτούς τους ως υπόδειγμα έντιμων, ειλικρινών και καλής θελήσεως ανθρώπων. (Τζαζόπουλος, Ελευθεροτεκτονισμός)

Σύμφωνα με τον Τεκτονικό Καταστατικό Χάρτη του 18^{ου} αιώνα του Anderson τα τεκτονικά ιδεώδη έχουν ως στόχο να επικοινωνήσουν μεταξύ των μελών των Στοών αρχικά και στην πορεία σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο, τις βασικές αρχές της Γαλλικής Επανάστασης, Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφосύνη. Στο βιβλίο του «Ο Σκοτεινός Θάλαμος» (1930) ο Τέκτονας Χ. Παπανικολάου γράφει: Κατά την ηθικήν του Τεκτονισμού, πάντες οι άνθρωποι έχουν την ίδια προέλευση, τον ίδιο προορισμό, τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις (.....) ένεκα τούτου έκαστος έχει

καθήκον να αγαπά τους άλλους και να τους υποβοηθεί...». Υποστηρίζουν ότι δεν έχουν ακριβώς επηρεαστεί αλλά έχουν κατά κάποιο τρόπο ενισχύσει την δυναμική της φιλοσοφίας τους, με τα βασικότερα προστάγματα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, τον ορθολογισμό και την πίστη στην πρόοδο, ζητώντας επιτακτικά αλλαγές σε μια σειρά δραστηριοτήτων και θεσμών όπως η πολιτική, η εκπαίδευση, η οικονομία και η θρησκεία.

Η ανακάλυψη της Φιλοσοφικής Λίθου είναι μια από τις βασικότερες αλληγορίες που καλούνται να μεταφράσουν και να διαπραγματευτούν μαζί της οι μυημένοι Τέκτονες. Ο βασικότερος στόχος ζωής των αλχημιστών, μετά την μύηση στην Στοά, γίνεται σκοπός για τους Τέκτονες. Η Λίθος είναι το βαθύτερο Εγώ τους, που πρέπει, όπως οι αλχημιστές προσπαθούσαν να μετατρέψουν το υδρογόνο και τον άνθρακα σε χρυσό, να μετατρέψουν και αυτοί τον εαυτό τους σε ένα Εγώ χωρίς μικροψυχίες, συμβατικά πάθη και δογματικές προκαταλήψεις. Οι ίδιοι οι Τέκτονες από- μυθοποιούν λίγο τον εαυτό τους συζητώντας για αυτή την διαδικασία και της δίνουν μέσα από τον λόγο τους ένα τόνο ίσως πιο ανάλαφρο και όχι λιγότερο σοβαρό αλλά που αν μη τι άλλο δεν προβάλλει ένα ψεύτικο προφίλ. Υποστηρίζουν ότι η θεωρία της Φιλοσοφικής Λίθου είναι πολύ σημαντική για τον τεκτονισμό καθώς αναπαριστά σχηματικά την ανάπλαση του Εαυτού, αυτό όμως δεν μεταφράζεται στην κατ' ανάγκη εφαρμογή της στο ακέραιο.

Το Τεκτονικόν Εγκόλπιο που εκδόθηκε από την Μεγάλη Στοά της Αθήνας το 1902 αναφέρει ότι «ο Τεκτονισμός δεν είναι ούτε πολιτικός, ούτε εθνικός σύλλογος, ούτε φιλόφρονον σωματείο, αλλά είναι παγκόσμιος συνεταιρισμός επιδιώκων της ανθρωπότητας εν γένει την ευδαιμονίαν...» και συνεχίζει «Ο Ελεύθερος Τεκτονισμός δεν αναγνωρίζει εθνολογικά όρια, αλλά περιλαμβάνει σύμπασαν την ανθρωπότητα, επιδιώκων την κατάρριψιν των χωριζόντων αυτής φραγμών και την ένωσιν αυτής εις μιαν μεγάλην οικογένειαν»

Οι κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες της εποχής δεν μπορούσαν παρά να καθιστούν απαγορευτική την ένταξη στον Τεκτονισμό ανθρώπων που δεν βίωναν την καθημερινότητα τους με όρους ελευθερίας. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονταν οι ασθενέστεροι οικονομικά καθώς ήταν δέσμιοι των οικονομικών αναγκών τους αλλά και των ανθρώπων με οικονομική ευμάρεια. Τα μέλη των Στοών τότε ήταν αποκλειστικά οι άντρες των ανώτερων κοινωνικών τάξεων και ταυτόχρονα αποκλειόταν οι γυναίκες γιατί οι γυναίκες θεωρούνταν «υποδουλωμένες» στους άντρες – συζύγους τους. Σύμφωνα με την Mahmood (2014) οι άντρες μέλη των

Στοών δεν επέτρεπαν την ένταξη γυναικών σε αυτές καθώς βάσει των κοινωνικών συνθηκών αυτές θεωρούνταν ανελεύθερες

Ο Τεκτονισμός είναι μεν φτιαγμένος με παγκόσμιο τρόπο, αλλά χωρίς την συγκατάθεση των τοπικών ελίτ δεν θα είχε τόσο ευρεία εξάπλωση, τουλάχιστον με τον τρόπο που είχε καθ' όλη την διάρκεια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Αυτό δεν ισχύει μόνο στην περίπτωση της Γαλλίας αλλά συνολικότερα αρχικά στις Ευρωπαϊκές χώρες όπου και η εξάπλωση του μετά τον 18^ο αιώνα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σχεδόν ραγδαία και στην συνέχεια σε όλα τα μέρη στα οποία δημιουργήθηκαν Στοές. Αυτός ο ελιτισμός, οι ίδιοι οι Τέκτονες καταθέτουν (και η Τεκτονική βιβλιογραφία) ότι υπήρξε κομβικό στοιχείο για την διατήρηση των τεκτονικών ιδεωδών. καθώς άνθρωποι χαμηλότερου μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου, των οποίων η καθημερινότητα θα οριζόταν από την ανάγκη για επιβίωση δεν θα ήταν δυνατό να συντηρήσουν, πόσο μάλλον να οδηγήσουν σε εξάπλωση ιδεών και γνώσεων, οι οποίες έχουν ως προαπαιτούμενο την αφοσίωση αλλά και το υπόβαθρο που χρειάζεται για να μπορεί κανείς να τις κατανοήσει σε όλο τους το εύρος και την ένταση.

Οι Τέκτονες δεν είναι οπαδοί της εξελικτικής πορείας όσον αφορά στον Τεκτονισμό και δεν θεωρούν ότι οι αρχές του μπορούν να μπουν σε μια τέτοια διαδικασία. Με το όρο εξελικτική πορεία νοούνται οι αλλαγές ή οι μετατροπές των διαδικασιών που αφορούν στις διάφορες εργασίες εντός των Στοών. Δεν είναι κάτι το οποίο (θεωρούν ότι) χρειάζονται καθώς λόγω της θεωρητικής τελειότητας τους οποιαδήποτε αλλαγή θα ήταν μόνο προς το χειρότερο. Τα τεκτονικά ιδεώδη αφορούν στον άνθρωπο και τις κοινωνίες στο σύνολο τους, αφορούν το σύνολο και όχι τους λίγους και οι ενταγμένοι στις Στοές υποστηρίζουν ότι αυτός είναι ο σκοπός για τον οποίο εργάζονται. Βελτιώνοντας τον εαυτό τους μπορούν να οδηγήσουν και τις κοινωνίες στην βελτίωση. Αυτή η βελτίωση δεν νοείται σε οικονομικά μεγέθη (χωρίς αυτό να απορρίπτεται εκ των προτέρων) αλλά σε επίπεδα ποιοτικής κοινωνικής αναβάθμισης.

Εμφορούμενοι από την πνευματικότητα του Διαφωτισμού (<http://www.grandlodge.gr/>, επίσης βλ. Ελευθεροτεκτονισμός, Τζαζόπουλος) τηρούν μια εξαιρετικά επικριτική στάση απέναντι στον θρησκευτικό δογματισμό και την «απόσταση» ανάμεσα στην θρησκευτική θεωρία και την καθημερινή πρακτική των εκπροσώπων της Εκκλησίας. Την σκέψη των Τεκτόνων απασχολούν και απασχόλησαν στο παρελθόν, ζητήματα που απασχόλησαν και τη σκέψη των

Διαφωτιστών, η ελευθερία του ανθρώπου, η ελευθερία της σκέψης, η κυριαρχία του δημοκρατικού πολιτεύματος κλπ. (Σιβετίδου Αφροδίτη, 1989) Η πίστη στην ύπαρξη μιας Ανώτερης δύναμης ως γενεσιουργό δύναμη του κόσμου είναι από τις βασικότερες πεποιθήσεις ενός Τέκτονα αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα βλέπει με κριτική διάθεση την χριστιανική, μουσουλμανική ή ιουδαϊκή θρησκευτικότητα όπως αυτή εκφράζεται από τους πιστούς αλλά και από τους θεσμικούς της εκπροσώπους. Πολλοί ιστορικοί υποστηρίζουν ότι ήδη από τον 18^ο αιώνα, αυτού του είδους η ρητορική αποτέλεσε μια από τις βασικότερες αιτίες αντιπαλότητας ανάμεσα στην Καθολική Εκκλησία κυρίως και τον Τεκτονισμό.

Οι πληροφορητές μου, υποστηρίζουν με σθένος ότι ο Τεκτονισμός έχει ανάγκη από ένα περισσότερο επεκτατικό σχήμα αλλά καθόλου εξελικτικό. Είναι θιασώτες της άποψης του «ανοίγματος» (εντελώς σχηματικά) των Στοών στην κοινωνική ορατότητα. Τα τελευταία χρόνια αυτή η τάση ενισχύεται όλο και περισσότερο. Η Μεγάλη Στοά της Ελλάδας επέτρεψε την δημοσιοποίηση φωτογραφιών από το εσωτερικό της, δημιούργησε δική της σελίδα στο διαδίκτυο (<http://www.grandlodge.gr/>) και επιφανείς Τέκτονες δεν διστάζουν να δώσουν συνεντεύξεις (συνέντευξη του Μεγάλου Διδασκάλου Χ. Μανέα στον Γιώργο Τράγκα).

Οι συναντήσεις στις Στοές έχουν τροφοδοτήσει πολλά σενάρια στο συλλογικό φαντασιακό: θυσίες ζώων, τελετές επίκλησης του Σατανά και σεξουαλικά όργια αποτελούν κοινό Λόγο για τις τεκτονικές τελετουργίες. Ακόμα και τα περιζώματα, τα σύμβολα όπως ο Γνώμονας και ο Διαβήτης ή οι μαύρες ρόμπες θεωρούνται χαρακτηριστικά στοιχεία των απόκοσμων τελετών. Οι Τέκτονες δεν πιστεύουν ότι πρέπει να γνωστοποιήσουν, να απολογηθούν ή να εξηγήσουν την αλληγορική σημασία των παραπάνω αλλά ότι η είσοδος μη μνημένων στις Στοές θα λειτουργούσε διαφορετικά για την δημόσια εικόνα τους.

Οι Λευκές Γιορτές είναι η μοναδική από τις περιπτώσεις που επιτρέπεται η είσοδος στις Στοές σε μη μνημένους. Κατά την διάρκεια μιας τέτοιας Γιορτής το κάθε μέλος της Στοάς μπορεί να προσκαλέσει κάποιους οικείους του ή φίλους να παρακολουθήσουν τα τεκταινόμενα. Αυτές συνήθως λαμβάνουν χώρα κάπου στις μέρες του φθινοπωρινού ή χειμερινού ηλιοστάσιου, δυο ημερομηνίες που η τεκτονική παράδοση θέλει να τιμώνται ξεχωριστά. Οι μνημένοι Τέκτονες είναι υπεύθυνοι ο καθένας από την πλευρά του για τα άτομα που έχει προσκαλέσει και αυτό αφορά περισσότερο στο ότι θα πρέπει να είναι άτομα άξια εμπιστοσύνης, που δεν θα μπου

στην διαδικασία να δημοσιοποιήσουν κανένα από τα ονόματα των υπολοίπων παρευρισκομένων καθώς μια από τις βασικότερες τεκτονικές αρχές είναι ότι το κάθε μέλος Στοάς είναι ελεύθερο να δημοσιοποιήσει εφ' όσον το επιθυμεί την τεκτονική του ιδιότητα αλλά απαγορεύεται κατηγορηματικά να κάνει κάτι ανάλογο για κάποιον Αδελφό του. Αυτό αποτελεί μια μορφή δοκιμασίας για την εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών της Αδελφότητας αλλά παράλληλα διασφαλίζει την προστασία του κάθε μέλους ξεχωριστά από την επαγγελματική και κοινωνική στοχοποίηση.

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν Στοές στις περισσότερες πόλεις, ενώ στην Αθήνα, την Πάτρα και την Θεσσαλονίκη υπάρχουν περισσότερες από μια. Οι ενεργοί Τέκτονες ξεπερνούν τους επτά χιλιάδες (7.000) αλλά είναι διπλάσιος ο αριθμός αυτών που βρίσκονται «εν ύπνω». Για να θεωρηθεί κάποιος ανενεργός ή θα πρέπει οικειοθελώς να πάψει να πληρώνει την μηνιαία συνδρομή του στην Στοά και κατά συνέπεια να απέχει από τις εργασίες σε αυτή ή να απέχει λόγω γήρατος, εφόσον αυτό συνεπάγεται την σωματική ανικανότητα να μετέχει των εργασιών. Σε αυτές τις περιπτώσεις το Υποκείμενο παραμένει εσαεί Τεκτονικό Υποκείμενο με όλες τις συνδηλώσεις που αυτό συνεπάγεται. Αντίθετα στις εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις που κάποιος διαγράφεται από την μητρική του Στοά, επειδή θεωρείται ότι στάθηκε ανάξιος να διαθέτει την τεκτονική ταυτότητα, αυτός δεν μπορεί πλέον ούτε για τον εαυτό του να αναφέρει ότι στο παρελθόν υπήρξε Τέκτονας και του απαγορεύεται η επικοινωνία και επαφή με άτομα που ανήκουν στην δική του Μεγάλη Ανατολή.

Τεκτονικές Στοές

G: Αεί ο Θεός ο Μέγας Γεωμετρεί

Οι Τεκτονικές Στοές αποτελούν τον πυρήνα στην δομή και οργάνωση του Τεκτονισμού και κάθε Στοά υπόκειται σε μια Μεγάλη Στοά ή Μεγάλη Ανατολή. Αποτελεί ταυτόχρονα όμως μια ανεξάρτητη διοικητική μονάδα με τακτές συνεδριάσεις στις οποίες είναι υποχρεωμένα να παρίστανται τα μέλη της. Μόνο μέσω της Στοάς μπορεί κάποιος να μνηθεί στον Τεκτονισμό και εφόσον τελεστεί ή τελετή μύησης ο Τέκτονας, πλέον Αδελφός, αποκαλεί αυτή την συγκεκριμένη Στοά μητρική ισόβια. Για να ενταχθεί κάποιος στον Τεκτονισμό πρέπει να αποταθεί αυτόβουλα σε ήδη μνημένο Τέκτονα ο οποίος θα τον συστήσει και θα τον προτείνει ως νέο μέλος και στην συνέχεια να κάνει μόνος του την αίτησή⁶.

Παλαιότερα για να γίνει κάποιος αποδεκτός, έπρεπε μετά την σχετική ψηφοφορία, να υπάρχει απόλυτη πλειοψηφία θετικών ψήφων. Πλέον τα πράγματα είναι πιο ελαστικά και ανάλογα με τον αριθμό των ενεργών Αδελφών μπορεί να γίνει κάποιος δεκτός ακόμα και αν υπάρχει ένα ελάχιστο ποσοστό έως τρεις αρνητικές ψήφους ανάλογα πάντα με τον αριθμό των μελών της κάθε Στοάς. Κάποιες Στοές είναι περισσότερο «ανοιχτές» σε νέα μέλη ενώ κάποιες άλλες περισσότερο επιλεκτικές. Πέρα από αυτό όμως, για να γίνει κάποιος δεκτός και να μνηθεί στον βαθμό του Τέκτονα Μαθητή πρέπει να υπερψηφιστεί από τα μέλη της Στοάς της κοινότητάς του ενόσω αυτή είναι ανοιχτή, δηλαδή κατά την διάρκεια τέλεσης εργασιών. Ως εργασίες νοούνται όλα όσα γίνονται σε μια Στοά, παρουσία όλων των μελών της σε απαρτία και έχει τηρηθεί το τυπικό έναρξης των εργασιών από τον Σεβάσμιο της εκάστοτε Στοάς.

Μέσα από την διαδρομή του αρχικά ως Μαθητής και την σταδιακή ανέλιξη στους ανώτερους βαθμούς ένας Τέκτονας προοδευτικά ανελίσσει τον εαυτό του. Διαχέοντας αυτή την πρόοδο στο περιβάλλον του θεωρεί ότι βοηθά την κοινωνία στο σύνολο της, εφ' όσον βέβαια όλοι οι Τέκτονες λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο και για τον ίδιο σκοπό. Η διαδρομή αυτή όπως υποστηρίζουν οι πληροφορητές μου δεν είναι δύσκολη αλλά απαιτεί μελέτη, χρόνο και διάθεση. Όλοι τους έχουν πάρει τον βαθμό του Διδασκάλου, ακόμα και αυτοί που είναι «εν ύπνω», και κάποιοι έχουν

---

⁶ Η συγκεκριμένη έκφραση είναι δανεισμένη από Τεκτονικό βιβλίο. Στην πορεία της εργασίας θα δούμε αν η ουδετερότητα της έκφρασης επιλέγεται εσκεμμένα για να αποφευχθούν κατηγορίες προσηλυτισμού

προχωρήσει και στα φιλοσοφικά εργαστήρια. Οι ενεργοί συνομιλητές μου θεωρούν ότι ο σημαντικότερος βαθμός για αυτούς είναι ο βαθμός του Μαθητή και ως τέτοιο θέλουν να βλέπουν πάντα τον εαυτό τους, περισσότερο όμως με την συμβολική ερμηνεία του όρου Μαθητή. Αυτό σημαίνει ότι ένας Μαθητής είναι σε μια διαρκή διαδικασία γνώσης, μαθαίνει συνεχώς νέα πράγματα και δεν επαναπαύεται στα ήδη κεκτημένα.

Επί της ουσίας αρμοδιότητα της Στοάς είναι η μύηση και προαγωγή των μελών της, η εγκατάσταση του σεβάσμιου διδασκάλου και των αξιωματικών της, η απόκτηση και διατήρηση των κοσμημάτων και κειμηλίων της, η φιλανθρωπική κοινωνική δράση, η ενδυνάμωση των δεσμών ανάμεσα στις οικογένειες μέσω των διαφόρων εκδηλώσεων που οργανώνει και διάφορα άλλα θέματα σε επίπεδο βάσης. Κάθε Τέκτονας μπορεί να επισκέπτεται όποια Στοά ανήκει στην δική του κανονική Στοά αλλά απαγορεύεται να επισκέπτεται Στοές που δεν είναι αναγνωρισμένες από την δική του ή ανήκουν σε παράλληλα σώματα (τα παράλληλα σώματα είναι αυτά που επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες σε μύθους και αλληγορίες ή υπάγονται σε μη αναγνωρισμένες Ανατολές) ή είναι μικτές, δέχονται δηλαδή άντρες και γυναίκες ή τέλος έχουν ως μέλη αποκλειστικά γυναίκες.

Αν και δεν είναι ευρύτερα γνωστό με τον όρο Στοά εννοούν την έμπυχη αναπαράσταση της, δηλαδή τους συνεδριάζοντες Τέκτονες και όχι τον χώρο ή το κτίριο που στεγάζει τις εργασίες. Αυτός, κυρίως μεταξύ των μελών του, καλείται «Ναός» με σαφή την αναφορά στον Ναό του Σολομώντα και στον μύθο του Χιράμ. Κανείς από τους πληροφορητές μου δεν είχε σαφή απάντηση στο πως προήλθε αυτή η διαφοροποίηση και επίσης όλοι τους μου είπαν ότι η χρήση της λέξης Ναός, για αυτούς, έχει καθαρά συμβολικό χαρακτήρα που δεν είναι συνδεδεμένος με συνδηλώσεις θρησκευτικού περιεχομένου

Αναγκαίο συστατικό στοιχείο για να γίνει κάποιος δεκτός στη Στοά είναι να εργάζεται και να μην έχει ποτέ κατηγορηθεί για οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα. Αυτό σημαίνει ότι αν κάποιος είναι άνεργος θεωρείται «ακατάλληλος» να υπερασπιστεί την τεκτονική ηθική. Η εργασία θεωρείται ο πρώτος ωφέλιμος νόμος της ανθρωπότητας, (τυπικό βαθμού μαθητού) καθώς ο ίδιος με την προσωπική του στάση και δράση αναιρεί επί της ουσίας αυτά τα οποία θα κληθεί να υποστηρίξει έμπρακτα. Σύμφωνα με τα Τεκτονικά ιδεώδη ένας άνθρωπος από επιλογή άνεργος είναι ένας άνθρωπος που δεν ενδιαφέρεται για την προσωπική του αυτοβελτίωση, την κάλυψη των προσωπικών του αναγκών μέσα από ίδιους κόπους κλπ. Σε αυτή την περίπτωση

λοιπόν, αυτός ο άνθρωπος δεν μπορεί να γίνει Αδελφός γιατί από την στιγμή που δεν ενδιαφέρεται για όλα αυτά (που σύμφωνα με τους Τέκτονες) οφείλει να τον ενδιαφέρουν, δεν θα ενδιαφερθεί και για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Οι Στοές που μελετώ και κατ' επέκταση οι πληροφορητές, μου υπάγονται στον Αρχαίο και Αποδεδεγμένο (ή Αποδεκτό) Σκωτικό Τύπο, ως εκ τούτου η ονοματοδοσία του κάθε βαθμού θα προέρχεται αποκλειστικά από αυτόν τον Τύπο.

Ο Σκωτικός Τύπος περιλαμβάνει μια συνεχή, εννοιολογικά, σειρά βαθμών εκ των οποίων οι τρεις πρώτοι -1^{ος} έως 3^{ος}- ονομάζονται Συμβολικός Τεκτονισμός και οι υπόλοιποι -4^{ος} έως 33^{ος} ανήκουν στον Φιλοσοφικό Τεκτονισμό. Όλες οι Συμβολικές Στοές της Ελληνικής επικράτειας υπάγονται στην Μεγάλη Στοά της Ελλάδος του Αρχαίου και Αποδεδεγμένου Σκωτικού Τύπου, η οποία απαρτίζεται από το Μεγάλο Συμβούλιο που αποτελείται από Αξιωματούχους όπως και στις Συμβολικές Στοές. Το Μεγάλο Συμβούλιο και ο πρόεδρος του που ονομάζεται Μέγας Διδάσκαλος (Grand Master) εκλέγονται κάθε τριετία από το σώμα των εκλεγμένων αντιπροσώπων των Συμβολικών Στοών. Όλα τα Φιλοσοφικά Εργαστήρια της Ελληνικής Επικράτειας υπάγονται στο Ύπατον Συμβούλιον της Ελλάδος και είναι: Οι Στοές Τελειοποίησης που εργάζονται στους βαθμούς 4 έως 14. Τα Υπέρτατα Περιστύλια που εργάζονται στους βαθμούς 15 έως 18. Ο Άρειος Πάγος που εργάζεται στους βαθμούς 19 έως 30. Η Μεγάλη Σύνοδος που εργάζεται στους βαθμούς 31 και 32. (Τεκτονική Εγκυκλοπαίδεια) και (<https://www.aasr-greece.gr/>)

Σύμβολα και Landmarks

Με βάση τα θεμελιώδη landmarks, οι Τέκτονες οφείλουν να εργάζονται ακατάπαυστα για την προσωπική πνευματική τους εξέλιξη και μέσα από αυτή την πορεία απώτερος σκοπός είναι η μετουσίωση όλης της κοινωνίας σε μια κοινωνία ανθρώπων χωρίς οικονομικά, ταξικά και πνευματικά στεγανά, η οποία θα διέπεται από τις βασικές αρχές της Γαλλικής Επανάστασης: Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφοσύνη (Ελευθεροτεκτονισμός, Τζαζόπουλος)

Τα σύμβολα είναι εικόνες που επικοινωνούν μια σειρά νοηματικών και συναισθηματικών συνειρμών απευθείας στην ψυχοσυναισθηματική μας νοημοσύνη. Οι μελέτη τους συνήθως είναι μακροχρόνια καθώς το περιεχόμενό τους δεν είναι ποτέ μονοεπίπεδο. Ένα από τα ισχυρότερα σύμβολα στον Τεκτονισμό είναι ένα τρίγωνο μέσα στο οποίο βρίσκεται ένα μάτι το οποίο λέγεται Πανθεόπτης Οφθαλμός. Το μάτι αυτό βρίσκεται ψηλά στο κέντρο του ανατολικού τοίχου των τεκτονικών Στοών και είναι το μάτι του Μεγάλου Αρχιτέκτονα του Σύμπαντος. Ο Τεκτονισμός, σύμφωνα με τις τεκτονικές γραφές, δεν είναι θρησκεία οπότε κατ' επέκταση μπορούν να γίνουν μέλη του άτομα όλων των θρησκειών. Έτσι υπάρχουν τεκτονικές Στοές τόσο σε Ορθόδοξες και Καθολικές όσο και σε Μουσουλμανικές χώρες. Δεν χαρακτηρίζεται από κανένα από τα τρία βασικά χαρακτηριστικά όλων των θρησκειών που είναι η Πίστη σε κάποιον Θεό, η Υπόσχεση για σωτηρία και ο Προσηλυτισμός. Οι Τέκτονες δεν πιστεύουν σε κάποιον Θεό, δεν υπόσχονται την σωτηρία και δεν προσηλυτίζουν. Θεωρούν ότι ο Θεός είναι Ένας και τα ονόματα που του αποδίδονται συνδέονται αποκλειστικά με την γεωγραφική διασπορά των θρησκειών και το διαφορετικό δογματικό πλαίσιο τους. Η ύπαρξη της πίστης στον Θεό είναι απαραίτητο στοιχείο για να γίνει κάποιος μέλος σε Στοά και για αυτό τον λόγο αποκλείονται οι Άθεοι.

Το Μάτι του Μ.Α.Τ.Σ. είναι το σύμβολο της θεϊκής δύναμης του Αρχιτέκτονα που δημιούργησε τον κόσμο όπως αυτός είναι τουλάχιστον γνωστός σε εμάς. Υποστηρίζουν ότι το όνομα Αρχιτέκτονας (Αρχι-Τέκτονας) είναι ένα όνομα το οποίο καλύπτει την έννοια του όρου Θεός χωρίς να υπόκειται σε θρησκευτικές συνδηλώσεις που προκαλούν διαχωριστικές γραμμές και ανυπέρβλητες διαμάχες. Το ίδιο σύμβολο,

δηλαδή το τρίγωνο με το μάτι στη μέση μπορεί κάποιος να το δει και σε πολλές Ορθόδοξες χριστιανικές εκκλησίες συνήθως πάνω από την Αγία Πύλη, με την διαφορά όμως ότι σε αυτές συμβολίζει τον «...κ τα πάντα ορά» χριστιανικό Θεό. Πολλοί συγχέουν αυτά τα δύο αλλά ενώ ο συμβολισμός και το περιεχόμενο τους μοιάζουν εξαιρετικά κοινά, το φιλοσοφικό υπόβαθρο που βρίσκεται πίσω από αυτό είναι εντελώς διαφορετικό. Επιπλέον το τεκτονικό τρίγωνο είναι σχεδόν άμεσα συνυφασμένο με πολλές πτυχές των τελετουργιών πρακτικών των Τεκτόνων. Οι Τέκτονες, τουλάχιστον οι περισσότεροι συνειδητοποιημένοι, όταν υπογράφουν, σχεδόν με μια αδιόρατη κίνηση κάτω από την υπογραφή του βάζουν τρεις τελείες σε σχήμα τριγώνου.

Το Μάτι Του Μ.Α.Τ.Σ. είναι ένα από σημαντικότερα τεκτονικά σύμβολα, σημείο αναφοράς για τους απανταχού Τέκτονες, « Η περί Μ.Α.Τ.Σ. τεκτονική αντίληψη είναι πολύ ευρύτερη της του Θεού των διαφόρων θρησκειών αλλά και περιορισμένη ταυτόχρονα. Ο Μ.Α.Τ.Σ. είναι δυνατό κατά κάποιο τρόπο να ταυτιστεί με τον Δημιουργό της πλατωνικής φιλοσοφίας..... είναι ταυτόσημος με τον Αδάμ Καδμόν, τον παγκόσμιο άνθρωπο» (Τεκτονική Εγκυκλοπαίδεια, 1956) Επιπλέον ανεξάρτητα από τις διαφορές στα τυπικά μεταξύ των Στοών, είναι κοινή η χρήση συγκεκριμένων συμβόλων και πρακτικών. Τα σύμβολα ενώ μοιάζουν πλασμένα να αποκρύπτουν από τους αμύητους, επί της ουσίας περιγράφουν κάτι το οποίο ο αμύητος αδυνατεί να κατανοήσει.

Τα πλέον αναγνωρίσιμα τεκτονικά σύμβολα είναι η Βίβλος του Νόμου, δηλαδή η Αγία Γραφή, ο Γνώμονας και ο Διαβήτης και τα δύο τελευταία χρησιμοποιούνται για να διδάξουν ηθικά μαθήματα. Τα παραπάνω αποκαλούνται «Μεγάλα Φώτα του Ναού» και πρέπει να βρίσκονται πάνω στον βωμό που υπάρχει σε κάθε Στοά. Σε χώρες που έχουν ως κυρίαρχη θρησκεία την μουσουλμανική τα μέλη τους μπορούν να επιλέξουν ως Βίβλο του Νόμου το Κοράνι αντίστοιχα και πολυσυλλεκτικές Στοές ως αναφορά στα θρησκευτικά πιστεύω των μελών τους, μπορούν να υπάρχουν περισσότερα από ένα ιερά βιβλία. Ο Τεκτονισμός ορίζεται συχνά ως επιστήμη των συμβόλων, και αυτό διότι χρησιμοποιεί τα σύμβολα ως βασικό εργαλείο εξερεύνησης και οικοδόμησης του εαυτού καθώς με τη μελέτη αυτών η μετουσίωση των «γνώσεων σε γνώση» γίνεται μια βιωματική εμπειρία. Μέσω αυτής της διαδικασίας, το άνοιγμα των εργασιών μετατρέπει έναν σύλλογο σε Στοά, μια φιλική συγκέντρωση σε Αδελφότητα και μια φιλία μεταξύ αντρών σε Τεκτονική Άλυσσο (βλ INDEX)

ΔΙΑΣΚΕΠΤΗΡΙΟ

Τίνα τα προς τον Θεόν καθήκοντα σου? Τίνα τα προς τον πλησίον, την πατρίδα και την οικογένεια? Τίνα τα προς εαυτόν?

Διασκεπτήριο ή Σκοτεινός Θάλαμος ή Θάλαμος των Σκέψεων, ονομάζεται το στενό και απομονωμένο δωμάτιο, το οποίο δεν έχει παράθυρα και στο οποίο εισάγεται ο προς μύηση πριν την είσοδο του στο Εργαστήριο. Σε αυτό το δωμάτιο έρχεται ο αμύητος τουλάχιστον είκοσι λεπτά νωρίτερα από την έναρξη των εργασιών και μένει μόνος εκεί, οπότε δεν μπορεί ούτε να δει, ούτε να ακούσει τα όσα γίνονται στην Στοά και τον Πρόναο. Ο Ανάδοχος του προς μύηση είναι αυτός που τον εισάγει στην Στοά και στην συνέχεια τον αναλαμβάνει ένας Αξιωματικός, ο οποίος παρουσιάζεται καλυμμένος με μαύρη τήβεννο, μαύρη κουκούλα και μάσκα και του αφαιρεί όλα τα μεταλλικά και πολύτιμα αντικείμενα που ενδεχομένως φοράει και τα τοποθετεί σε έναν μικρό σάκο. Κάθε πολύτιμο αντικείμενο αφαιρείται καθώς ο προς μύηση δεν πρέπει να φέρει επάνω του τίποτα που να μαρτυρά στην κοσμική του δύναμη ή ενδεχομένως την οικονομική του ευμάρεια. Στην συνέχεια καλύπτει τα μάτια του αμύητου και τον οδηγεί – στα τυφλά- μέχρι το Διασκεπτήριο.

Σε αυτή την διαδρομή απαγορεύεται η συνομιλία εκτός από τις αναγκαίες τυπικές λέξεις. Ο Τιμολέων Βρατσάνος στο βιβλίο του «Βιβλίων του Μαθητού» (1953) περιγράφει ότι ο Θάλαμος των Σκέψεων για τους Τέκτονες συμβολίζει την μήτρα της γυναίκας, μέσα από την οποία γεννάται ο άνθρωπος. Στον συγκεκριμένο μυστηριακό χώρο ο υποψήφιος προς μύηση θα αφήσει τον παλιό του εαυτό και θα ξαναγεννηθεί ως Τέκτονας. Με την είσοδο τους στον Σκοτεινό Θάλαμο ο Δόκιμος αφαιρεί το κάλυμμα των ματιών του προς μύηση και του δίνει ένα έντυπο στο οποίο αναγράφεται μια σειρά ερωτήσεων λέγοντας του ότι πρέπει μέσα στα επόμενα είκοσι λεπτά να απαντήσει σε αυτές και να το υπογράψει.

Το έντυπο αυτό με την ιδιόχειρη υπογραφή αποτελεί την κοινωνική διαθήκη του κάθε Τέκτονα. Το Διασκεπτήριο είναι σκοτεινό γιατί το σκοτάδι αυτό συμβολίζει το Χάος από το οποίο προήλθε το μορφικό **Είναι** της φύσης, η **Τάξις** δηλαδή κατά την τεκτονική φρασεολογία. Η διακόσμηση του δωματίου, η οποία αντανακλά τις δημιουργικές δυνάμεις της φύσης, περιλαμβάνει μια καρέκλα και ένα τραπέζι στο

οποίο επάνω υπάρχουν: ένας άρτος, ένα ποτήρι με νερό, δυο αγγεία που περιέχουν το ένα αλάτι και το άλλο θειάφι, μια κλεψύδρα, ένας κόκορας ταριχευμένος ή σε ζωγραφική απεικόνιση, τα προς γραφή αναγκαία, ένα αναμμένο κερί και ένα ανθρώπινο κρανίο. Οι τοίχοι του είναι βαμμένοι σε μαύρο χρώμα στους οποίους με λευκά γράμματα αναγράφονται συγκεκριμένα ρητά. (βλ. INDEX)

Στο Διασκεπτήριο ο αμύητος έχει την ευκαιρία και το περιθώριο να υπαναχωρήσει της απόφασής του, να αναλογιστεί την ματαιότητα της θνητής του υπόστασης αλλά και όσο περισσότερο προσηλωμένος είναι σε αυτό να κατανοήσει εκ των προτέρων ότι γίνεται δεκτός σε μια κοινότητα της οποίας η ταυτότητα, τα ιδεώδη και τα προστάγματα θα τον ακολουθούν εφ' όρου ζωής ακόμα και αν επιλέξει να αποχωρήσει από την ενεργό δραστηριότητα. Οι Τέκτονες ορίζουν τους εαυτούς τους ως μέλη μιας ιδιαίτερης, κλειστής, φαντασιακής κοινότητας (Anderson Benedict). Η φαντασιακή αυτή κοινότητα έχει αλληγορικούς δεσμούς αίματος και όλοι οι Τέκτονες αποκαλούνται μεταξύ τους Αδελφοί χωρίς όμως να αποδίδονται σε αυτή την κοινότητα τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με το έθνος και την πατρίδα. Έχουν ως αρχή τον σεβασμό της ελευθερίας, την αναγνώριση της ισότητας και την καλλιέργεια της αδελφότητας μεταξύ των ανθρώπων. Μέσα από την αυτοπραγμάτωση τους, με μέσο την ιδανική τεκτονική συμπεριφορά με όρους επιτελεστικούς, δηλαδή την υποχρέωση τους να βοηθούν, να διαφωτίζουν αλλά και να προστατεύουν αλλήλους, υποστηρίζουν ότι εργάζονται ακαταπόνητα για τον κοινωνικό καλό και φέρνουν σαν παράδειγμα ειλικρινών και έντιμων ανθρώπων τους εαυτούς τους.

Από την στιγμή που κλείνει η πόρτα και ο μελλοντικός Αδελφός είναι μέσα στον Σκοτεινό Θάλαμο ξεκινάει το ταξίδι του στο τεκτονικό μονοπάτι. Η είσοδος αυτή σηματοδοτεί την έναρξη μιας μακράς διαδρομής που ξεκινάει από την μύηση σε βαθμό Μαθητή και περνώντας τα επόμενα δυο μνητικά στάδια του Εταίρου και του Διδασκάλου, καταλήγει στον 33^ο βαθμό του Ύπατου Μέγα Γενικού Επιθεωρητή. (Στον 33^ο βαθμό δεν μούνται όλοι, μάλλον ελάχιστοι) Οι πληροφορητές μου αναφέρουν ότι η στιγμή στο Διασκεπτήριο είναι ίσως η πρώτη πιο κομβική στιγμή στην διάρκεια της τεκτονικής τους διαδρομής.

Με όρους V. Turner, η μεθοριακότητα της στιγμής είναι αυτή που σηματοδοτεί και την αλλαγή στην προσωπική τους ταυτότητα. Στο εικοσάλεπτο που θα βρεθούν στον Σκοτεινό Θάλαμο όπου η αυτοσυγκέντρωση τους θεωρείται απόλυτο προαπαιτούμενο για την ολοκληρωμένη τήρηση της διαδικασίας, λίγοι ενδεχομένως είναι αυτοί που έχουν πλήρη συναίσθηση της κατάστασης. Σε αυτή την

φάση της διαδικασίας για πρώτη φορά εισέρχονται στον Ναό. Έχουν επίσης μια πρώτη γνώση του τελετουργικού που θα ακολουθήσει αλλά όπως μου είπαν είναι εντελώς διαφορετικά τα συναισθήματα που δοκιμάζουν όταν γίνονται οι ίδιοι πρωταγωνιστές αυτής της τελετουργίας. Ξέρουν επίσης, προκαταβολικά, ότι θα βρεθούν στον κύριο χώρο της Στοάς αλλά όλοι τους είχαν τεράστια ανυπομονησία και περιέργεια για το ποιοι θα είναι οι υπόλοιποι Τέκτονες που θα βρίσκονταν εκεί.

Μόλις η διαθήκη παραδοθεί στον Σεβάσμιο, δηλαδή στον αρχηγό της Στοάς, διατάσσεται και η είσοδος του υποψηφίου στον Ναό. Ο Ανάδοχος δένει τα μάτια του υποψηφίου με ένα μαύρο πανί, απογυμνώνει το αριστερό μέρος του στήθους του, σηκώνει ψηλά το δεξί μέρος από το παντελόνι του και του βάζει μια μαύρη παντόφλα. Στην συνέχεια οδηγείται στην είσοδο του Ναού, που θα πρέπει να χτυπήσει την πόρτα και να απαντήσει στις εξής ερωτήσεις: πως λέγεται, τι ηλικία έχει, το επάγγελμα του και την διεύθυνση του και προχωρά η διαδικασία της μύησης.

Ο Τιμολέων Βρατσάνος, γράφει στο «Βιβλίο του Μαθητού» (1953:83) «Στους πρώτους χρόνους του Χριστιανισμού η χριστιανική μύηση εδίδετο σε τρεις βαθμούς: 1. Της εξαγνίσεως, 2. Της φωτίσεως, 3. Της τελειώσεως. Οι τρεις αυτοί βαθμοί μπορούν με κάποια συνεκδοχή να παραλληλιστούν με την πρώτη τάξη των τεκτονικών Βαθμών του Συμβολικού Τεκτονισμού, όπως λοιπόν ο βαθμός εξαγνίσεως είναι βαθμός εξαγνίσεως και καθαρμού, έτσι και η μύηση σε βαθμό Μαθητού με τους διάφορους συμβολισμούς της προσπαθεί να επιτύχει αυτή ακριβώς την κάθαρση. Σύμφωνα με τον Α. Γ. Ανδριανόπουλο «δεν είναι απαραίτητο οι μυσούμενοι εις τα τεκτονικά μυστήρια να έχουν εκ των προτέρων αποδεχτεί τας τεκτονικάς αρχάς, αλλά να μην έχουν ερριζωμένας αντιθέτους αρχάς και να έχουν προδιάθεσιν να τας αποδεχτούν» (1931)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η «μη» Θρησκεία του Ελευθεροτεκτονισμού

Religion is a system of symbols which acts to establish powerful, pervasive and long lasting moods and motivations in men by formulating conceptions of a general order of existence. Clifford Geertz. Religion as a cultural system

Και οι επτά πληροφορητές μου διατυπώνουν ρητά την τοποθέτηση ότι ο τεκτονισμός δεν είναι θρησκεία και ήταν σχεδόν πειστικά εμμονικοί στο να γίνουν πειστικοί. Είναι όλοι τους Χριστιανοί Ορθόδοξοι, λιγότερο ή περισσότερο τυπικός ο καθένας όσον αφορά στην τέλεση των θρησκευτικών του καθηκόντων. Ως θρησκεία σύμφωνα με τους Morreall και Sonn (2013) νοείται ένα πολιτισμικό σύστημα που χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες συμπεριφορές, πρακτικές και ήθη, τόπους λατρείας, προφητείες και θεσμικά πρόσωπα, φυσικά και μη, που συνδέουν τους ανθρώπους με υπερφυσικές, άυλες, πνευματικές δυνάμεις. Αυτός ο ορισμός της θρησκείας, αλλά και άλλες παρεμφερείς βιβλιογραφικές αναφορές, χρησιμοποιήθηκε αρκετές φορές, κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων, από εμένα, όταν ήθελα να αντιτείνω κάτι στα λεγόμενά τους περί μη θρησκείας του Τεκτονισμού.

Επιπλέον στην τοποθέτησή τους περί θρησκείας, υποστηρίζουν μετά μανίας σχεδόν, ότι δεν υφίσταται προσηλυτισμός στον τεκτονισμό και αυτό αναφέρεται και στον Καταστατικό Χάρτη (άρθρο 2/παρ 7: Ο Ελευθεροτεκτονισμός προσδέχεται άνδρας ελευθέρους και χρηστοθήεις, άνευ διακρίσεως φυλής, θρησκείας, εθνικότητας ή κοινωνικής τάξης, αποβαίνων ούτω πυρήν ενώσεως αγαθών και ενάρετων ανδρών, εργαζομένων υπέρ της ευδαιμονίας της ανθρωπότητας. Αποκρούει ως αντιτεκτονικόν, πάντα προσηλυτισμόν) Όπως υποστηρίζει ο πληροφορητής Β. Γ. « **Οι τέκτονες δεν προσηλυτίζουν γιατί δεν έχουν κανένα λόγο να το κάνουν. Ο Τεκτονισμός δεν υπόσχεται καμία μετά θάνατο ζωή, ούτε αναπτύσσει εσχατολογικές θεωρίες. Δεν θα σου υποσχεθεί ποτέ την Σωτηρία της ψυχής.....»**

Η συγκεκριμένη τοποθέτηση είναι σαφής αλλά ταυτόχρονα αντανακλά μια δεδομένη δογματική θέση την οποία η ίδια η πραγματικότητα καθιστά προβληματική. Μπορεί οι Τέκτονες να μην επιδίδονται σε συστηματικό «κυνήγι» προσηλυτισμού, αλλά παρόλα αυτά όταν κρίνουν ότι ο εκάστοτε συνομιλητής τους πληροί τις προδιαγραφές, τον ενημερώνουν ότι είναι Τέκτονες. Όπως αναφέρεται και σε άλλο

σημείο του κειμένου, σχεδόν στο σύνολό τους οι άνθρωποι με τους οποίους συνομίλησα ακολούθησαν το τεκτονικό μονοπάτι μετά από προτροπή και αφού ενημερώθηκαν για αυτό από κάποιο πρόσωπο του οικείου φιλικού ή συγγενικού περιβάλλοντος. Σε κάθε τέτοια περίπτωση είναι μάλλον αυτονόητο ότι οι τρόποι με τους οποίους παρουσιάζεται και προβάλλεται ο Τεκτονισμός δεν μπορεί παρά να είναι συγκεκριμένα ή εξόφθαλμα ελκυστικοί.

Κανένας Τέκτονας ο οποίος βρίσκεται ακόμα σε ενεργή κατάσταση δεν θα εκφραζόταν για τον Τεκτονισμό με μελανά σχόλια. Μπορεί η θέση του να είναι λιγότερο «άχρωμη» ή ουδέτερη, αλλά ρητά αρνητική δεν θα είναι. Ένας Τέκτονας ο οποίος βρίσκεται «εν ύπνω» δύσκολα θα επικοινωνούσε αυτή του την ιδιότητα και αν το έκανε δεν θα ήταν για να πείσει ή για να προσελκύσει τον συνομιλητή του. Όπως υποστηρίζει η Dean (2003) «η συναισθηματική εμπλοκή των υποκειμένων επηρεάζεται από τον χρόνο και την απόσταση από τα γεγονότα» Για να θέσει κάποιος τον εαυτό του ανενεργό θα πρέπει να έχουν υπάρξει δεδομένα τα οποία τον οδήγησαν σε αυτή την επιλογή και ο αποστασιοποιημένος Αδερφός θα υποστηρίζει την επιλογή του να γίνει μέλος της Αδελφότητας αλλά θα υποστηρίζει πιθανότατα ακόμη περισσότερο την απόφασή του να αποχωρήσει. Στην δεύτερη περίπτωση, ο πληροφορητής μου, που το διάστημα που μιλούσαμε έθεσε τον εαυτό του εκτός, υπερασπίστηκε σθεναρά την επιλογή του να αποχωρήσει και όταν συζητούσαμε αυτό το κομμάτι της τεκτονικής του διαδρομής είχε περάσει ένα ήδη σεβαστό διάστημα που είχε πάψει να είναι ενεργός.

Παρόλα αυτά η αποκάλυψη αυτής της ταυτότητας δεν θεωρώ ότι σχετίζεται κατ' ανάγκη με πρακτικές προσέλευσης νέων μελών, αλλά ταυτόχρονα δύναται να μετατραπεί σε μια τέτοια πρακτική, λιγότερο ή περισσότερο άδολη από τις αμιγώς προσηλυτιστικές πρακτικές. Οι λόγοι για τους οποίους κάποιος επιλέγει να επικοινωνήσει αυτή την ιδιαίτερη ταυτότητα δεν σταχυολογούνται με σαφήνεια και αυτό με την σειρά του αφήνει αναπάντητα ερωτήματα για την όλη διαδικασία. Σίγουρα όμως συνδέονται με τον καθοριστικό αυτοπροσδιορισμό του Υποκειμένου ως Τέκτονα.

Οι Τέκτονες δεν ορκίζονται αλλά Υπόσχονται. Θεωρούν ότι η υπόσχεση είναι εξίσου σημαντική με τον όρκο ο οποίος αντανακλά συνδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα. Οι υποσχέσεις αυτές δίνονται στο όνομα του Μεγάλου Αρχιτέκτονα του Σύμπαντος (Μ.Α.Τ.Σ.) στον οποίο αναγνωρίζουν τον Δημιουργό του κόσμου, όπως και να καλείται αυτός σε οποιαδήποτε θρησκεία. Ο Ι. Βασίλης τέκτονας 33^{ου} βαθμού

στο βιβλίου του «Δια την κατάρτισην του Μαθητού Τέκτονος» (1950) αναφέρει κατηγορηματικά: «Ο Τεκτονισμός δεν είναι θρησκεία. Η θρησκεία εντέλλεται το πιστεύσατε και θα εννοήσετε, τα μυστήρια όμως διακηρύσσουν το νοήσατε και θα πιστεύσητε..... Η Μασονία δεν επιφυλάσσει ούτε κόλασιν ούτε άλλην τινά τιμωρίαν, αλλά απλώς δεικνύει την θύραν της εξόδου του τεκτονικού Ναού» (η αυστηρότερη ποινή θεωρείται η οριστική διαγραφή ενός μέλους και η αμέσως επόμενη είναι η επιλεκτική παύση της ενεργής του δράσης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα) Θεωρούν δεδομένη την αποδοχή της έννοιας του Θεού και για αυτό τον λόγο δεν γίνεται δεκτός κανείς άθεος (Κ.Χ.τ Μ.Σ.Ε).

Ο Α.Γ. Ανδριανόπουλος υποστηρίζει ότι «...βεβαίως ο Τεκτονισμός είναι αθεϊστικόν και ιδεαλιστικόν σωματείον» (1931) Όταν ρώτησα για την συγκεκριμένη διατύπωση έναν από τους συνομιλητές μου, μου απάντησε ότι «...είναι σαφής και καθόλου διφορούμενη! Το αθεϊστικός είναι εδώ το αντίθετο του α-αθεϊστικός. Ξέρεις ότι για να γίνεις Τέκτονας είναι αυτονόητο ότι πιστεύεις στην ύπαρξη κάποιου Θεού» (ΒΓ) Η τοποθέτηση του πληροφορητή είναι μιας μορφής προσωπική λεκτική επιβεβαίωση του ορισμού της θρησκείας όπως την εξέφρασε ο Ζιάκας: «η θρησκεία είναι ένα πολιτιστικό σύστημα ηθών συμπεριφορών, απόψεων και καθημερινών πρακτικών τα οποία συνδέουν τους ανθρώπους με υπερφυσικά φαινόμενα ή οντότητες» (Ζιάκας Γρηγόριος, 2002)

Στοές υπάρχουν σε κράτη με διαφορετική επίσημη θρησκεία και γίνονται δεκτοί άντρες όλων των θρησκευτικών πεποιθήσεων. Μέσα στις Στοές απαγορεύεται ρητά βάσει κανονισμού, οποιαδήποτε συζήτηση θρησκευτικού περιεχομένου όπως και συζητήσεις που αφορούν πολιτικά ζητήματα καθώς θεωρείται ότι λειτουργούν διχαστικά για τα μέλη τους και δεδομένου ότι ο τεκτονισμός δεν είναι πολιτικός οργανισμός, δεν εξυπηρετούν κάποιο παραγωγικό σκοπό. Στο «Περί Θεού και Θρησκείας Κανόνα του βιβλίου των Συνταγμάτων» του 1812 αναγράφεται ότι «οιαδήποτε και αν είναι η θρησκεία ή το είδος της λατρείας ενός ανθρώπου, αυτός δεν αποκλείεται να εισέλθει εις το Τάγμα, αρκεί μόνο να πιστεύει εις τον Μέγα Αρχιτέκτονα του ουρανού και της γης και να ακολουθεί τους ιερούς κανόνες της ηθικής».

Η χρήση της λέξης «ιερός» μπορεί να οδηγήσει σε παρερμηνείες σχετικά με την θρησκευσιολογική διάσταση του Τεκτονισμού. Όπως έχουμε αναφέρει ο Μέγας Αρχιτέκτονας του Σύμπαντος είναι ο ορισμός του Θεού για τους απανταχού Τέκτονες. Θεωρούν ότι αυτή είναι η παγκόσμια ονομασία του και τα ονόματα Αλλάχ,

Βούδας κλπ συνδέονται αποκλειστικά με την γεωγραφική και γλωσσική διασπορά των θρησκειών. Έτσι η χρήση του όρου ιερός συγκεντρώνει όλες τις θρησκευτικές συνδηλώσεις αλλά αφορά σε όλες τις θρησκείες μαζί και όχι στην μη – θρησκεία του Τεκτονισμού.

Στην τεκτονική ορολογία η Στοά είναι Ναός και σε κάποιες βαθμίδες ο Σεβάσμιος αποκαλείται Αρχιερέας. Αυτό και πάλι θα μπορούσε να συνιστά επιχείρημα της ρητορικής ότι ο Τεκτονισμός είναι θρησκεία αλλά οι Τέκτονες πληροφορητές μου (και οι υπόλοιποι υποθέτω) υποστηρίζουν ότι η χρήση κάποιων όρων δεν γίνεται με το κυριολεκτικό και κοινώς αποδιδόμενο νόημα τους. Η χρήση λέξεων όπως Αρχιερέας είναι προϊόν ιστορικής κληρονομιάς και δεν θα τίθεται θέμα επαναδιαπραγμάτευσης της. Για τον Durkheim (1917) η θρησκεία είναι ένα σύστημα από πιστεύω και πρακτικές άμεσα συνδεδεμένες με ιερά πράγματα που εντάσσουν σε μια ξεχωριστή και μοναδική κοινότητα που αποκαλείται Ναός/ Εκκλησία, όλους αυτούς που τα υιοθετούν και τα αποδέχονται. Στο *Elementary forms of the religious life* υποστηρίζει ότι οι θρησκευτικές αναπαραστάσεις είναι συλλογικές αναπαραστάσεις που εκφράζουν συλλογικές πεποιθήσεις. Ο Τεκτονισμός αποτελεί μια συλλογική πεποίθηση, όχι όμως σε μαζικά ευρεία κλίμακα (αν και όπως λέει ο ΒΓ με γερές δόσεις αυτοσαρκασμού «... **εσείς ζείτε ανάμεσά μας!**») και σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη αυτή είναι φιλοσοφική και καθόλου θρησκευτική.

Οι Τέκτονες κατά κάποιο τρόπο στο συλλογικό φαντασιακό περιβάλλονται από τις ίδιες σχεδόν στερεοτυπικές αντιλήψεις που ακολουθούν και τους Εβραίους και είναι ευρέως διαδεδομένη η έκφραση «Εβραίοι Μασόνοι». Η Καθολική Εκκλησία ευρύτερα αλλά και η Ορθόδοξη Εκκλησία στην Ελλάδα έχουν συμβάλλει τα μέγιστα σε αυτό. Στη τεκτονική βιβλιογραφία αναφέρεται ότι ο Πάπας Κλήμης ΙΒ στις 28 Απριλίου 1738 καταδίκασε την Μασονία ως θρησκευτική αίρεση επικίνδυνη για το Κράτος. Ο Πάπας Πίος Ζ το 1814 καταδικάζει επίσης την Μασονία και απειλεί βαρύτερες ποινές για τους Τέκτονες. Ο Πάπας Πίος Θ ανάμεσα στο 1846-1875 εξέδωσε οκτώ εγκυκλίους κατά του Τεκτονισμού, τον οποίο και ονόμασε Συναγωγή του Σατανά. Στην Ελλάδα, το 1898 ο Επίσκοπος Πατρών Ιερόθεος εξέδωσε εγκύκλιο κατά του Τεκτονισμού και προκάλεσε σοβαρές αντιμασονικές αντιδράσεις σε Χαλκίδα, Σύρο, Ιωάννινα. Στον Βόλο το 1911 ο Μητροπολίτης Δημητριάδος, είναι καταγεγραμμένο ότι επιτέθηκε εναντίον του γιατρού Σαράτση και τον κατηγορούσε για την τεκτονική του ιδιότητα. Πολίτες προσπάθησαν τότε να βάλουν φωτιά στην

Στοά του Βόλου Αργοναύται. Το 1930 η Ορθόδοξος Επιτροπή που συνήλθε στο Άγιο όρος χαρακτήρισε την Μασονία «σύστημα αντιχριστιανικών και πεπλανημένων»

Σε αρκετά τεκτονικά εμβλήματα χρησιμοποιείται το ακρωνύμιο INRI. Σύμφωνα με την χριστιανική ορθόδοξη παράδοση τα αρχικά αυτά σημαίνουν Ιησούς Ναζωραίος Βασιλεύς Ιουδαίων στο τυπικό όμως μνήσεως του 18^{ου} βαθμού που ο τίτλος του είναι αυτός του Ιππότη Ροδόσταυρου, αναφέρεται ότι τα αρχικά αυτά σημαίνουν: *Igné Natura Renovatur Integra* δηλαδή «Η φύση ολόκληρη αναγεννάται δια του πυρός» Παρόλα αυτά η δημοσιοποίηση του συγκεκριμένου ακρωνύμιου κατά καιρούς έχει ξεσηκώσει θύελλα αντιδράσεων καθώς έχει χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα για την θρησκευτική φύση του Τεκτονισμού. Τα παραπάνω ιστορικά στοιχεία προέρχονται από την τεκτονική βιβλιογραφία και επέλεξα να χρησιμοποιήσω κάποια από αυτά γιατί ως γεγονότα καταδεικνύουν, όπως υποστηρίζουν οι πληροφορητές μου, την μονομερή «αντιπαλότητα» θρησκείας και Τεκτονισμού.

Αρκετά τεκτονικά τυπικά ή οργανωτικά χαρακτηριστικά προσιδιάζουν στην δομή και στην οργάνωση μιας οποιασδήποτε θεσμικής μορφής οργάνωσης θρησκείας, αλλά οι Τέκτονες διατείνονται ότι αυτό δεν είναι κάτι που απασχολεί τους ίδιους αλλά περισσότερο μάλλον απασχολεί τους πολέμιους του Τεκτονισμού. **«δηλαδή τώρα τι να γίνει? Να αλλάξουμε εμείς αυτά που έχουμε για να μην γκρινιάζουν οι υπόλοιποι ότι τους κλέβουμε την πρωτοτυπία? Ας καθιέρωναν την πατέντα» (Γ2)** Συζητώντας το συγκεκριμένο θέμα με τον Γιώργο 2 μετά από αυτή την απάντηση, όταν του είπα ότι σημασία στην προκειμένη δεν έχει ποιος τα σκέφτηκε πρώτος αλλά οι λόγοι για τους οποίους ο Τεκτονισμός θεωρείται θρησκεία, άλλαξε αμέσως ύφος και όψη στο πρόσωπο του **«δεν είμαι χριστιανοπολίτης αλλά πηγαίνω στην εκκλησία. Πιστεύω στην σταύρωση και την ανάσταση. Μπορεί να σου φανεί αφελές αλλά είναι το προσωπικό μου παραμύθι και ο τεκτονισμός δεν μου το στερεί σε καμία περίπτωση. Αυτό σου το λέω γιατί αν έπρεπε να διαλέξω ανάμεσα στα δύο θα διάλεγα τον Χριστό αλλά δεν χρειάζεται να κάνω τίποτα τέτοιο».** Ο ΒΓ όταν το συζήτησα μαζί του σχεδόν οργίστηκε **«αλήθεια έχω βαρεθεί να το ακούω αυτό. Δεν κρύβομαι, το λέω παντού ότι είμαι μασόνος και κάθε Κυριακή πηγαίνω στην εκκλησία και νηστεύω και μεταλαβαίνω. Και δεν έχω να αποδείξω τίποτα σε κανέναν. Έτσι έμαθα στο σπίτι μου, όπως η μάνα μου άναβε καντήλι κάθε βράδυ, το ίδιο γίνεται και στο δικό μου σπίτι»** Η συγκεκριμένη απάντηση θα μπορούσε να ερμηνευτεί και ως μια προσπάθεια νομιμοποίησης της

τεκτονικής ταυτότητας ως μη αντιθετική με την επίσημη θρησκεία. Καθώς το γεωγραφικό πλαίσιο της έρευνας είναι πόλεις με δεδομένο αριθμό (σχετικά μικρό) κατοίκων, η σχέση των πολιτισμικών Υποκειμένων με την θρησκεία και την Εκκλησία γίνεται πολυσήμαντη.

Προφανώς κανείς από τους πληροφορητές μου δεν είναι άθεος αλλά σίγουρα οι τρεις από αυτούς είναι ενάντιοι σε κάθε θεσμικά οργανωμένη μορφή θρησκείας. Θεωρούν ότι η πίστη στον Θεό και η επικοινωνία μαζί Του δεν χρειάζεται διαμεσολαβητές. Επιπλέον είναι αρκετά επιφυλακτικοί όσον αφορά στους ανθρώπους του Κλήρου και υποστηρίζουν, χωρίς όμως να είναι ισοπεδωτικοί σε αυτό, ότι όπως συμβαίνει παντού, έτσι και ανάμεσα σε αυτούς, εκ των πραγμάτων, δεν μπορεί να είναι όλοι άξιοι εκπρόσωποι του Θεού. Ένα επαναλαμβανόμενο επιχείρημα από την πλευρά των Τεκτόνων για την μη αντιθετική φύση θρησκείας και Τεκτονισμού είναι το γεγονός ότι πολλοί πατέρες της εκκλησίας υπήρξαν Τέκτονες και φωτογραφίες τους υπάρχουν σε βιβλία των Στοών και σε κορνίζες στον προθάλαμο τους.

Ο ΓΑ κάποιο βράδυ μαζί με τον τότε Σεβάσμιο της Στοάς στην οποία ανήκε και ανήκει ακόμα, βρέθηκε σε μια μυστική συνάντηση του Σεβάσμιου και του Μητροπολίτη της πόλης. Αυτή έγινε σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου και όλοι οδηγήθηκαν εκεί από μια παράπλευρη είσοδο. Δεν μου αποκάλυψε τους ακριβείς λόγους αυτής της συνάντησης αλλά μου είπε ότι οι δυο άντρες συνδεόταν με παλιό αδερφικό δεσμό (όλοι οι Τέκτονες μεταξύ τους θεωρούνται Αδερφοί). Όταν τον ρώτησα αν αυτό σημαίνει ότι και ο συγκεκριμένος Μητροπολίτης είναι Τέκτονας μου απάντησε: **«...αυτό θα προτιμούσα να μην σου το απαντήσω και δεν θεωρώ ότι έχει και ιδιαίτερη σημασία. Μπορώ να σου πω όμως ότι εκείνο το βράδυ ένιωσα πολύ περήφανος γιατί παρακολούθησα μια συνομιλία γιγάντων. Δυο λαμπρά μυαλά που άλλοτε διαφωνούσαν και άλλοτε συμφωνούσαν απόλυτα. Όλα αυτά στις 2.30 την νύχτα και το πρωί ο ένας θα πήγαινε στην Στοά και ο άλλος να χτυπήσει την καμπάνα στην εκκλησία τρόπος του λέγειν!»**

Αυτό που προκαλεί την μεγαλύτερη εντύπωση μετά από την περιγραφή αυτού του περιστατικού είναι όχι ότι ένας Τέκτονας συναντάται μυστικά με έναν ορθόδοξο Ιεράρχη, αλλά ότι ο δεύτερος συναντάται με τον πρώτο και μάλιστα με δεδομένο ότι υπάρχουν σαφείς υπόνοιες για την έτερη τεκτονική ιδιότητα του Ιεράρχη. Συναντήθηκαν σε ουδέτερο έδαφος, ούτε στην Στοά, ούτε σε χριστιανικό ναό, υποθέτω για λόγους διασφάλισης της μυστικότητας της συνάντησης. Στην πορεία της συζήτησης ο συνομιλητής μου δεν θέλησε να μου αναφέρει αν γνωριζόταν πριν

αποκτήσουν ο πρώτος την ιδιότητα του Τέκτονα και ο δεύτερος του Ιεράρχη. Επίσης δεν θέλησε να μου πει το παραμικρό για τα θέματα της συζήτησης, προφανώς γιατί πιστεύει ότι αν το έκανε αυτό θα πρόδιδε την εμπιστοσύνη που του έδειξαν. Οι Τέκτονες δεν απορρίπτουν καμία μορφής θρησκεία, αντίθετα όμως η Εκκλησία, επίσημα καταδικάζει τον Τεκτονισμό και σε αυτή την περίπτωση νομίζω ότι είναι ενδιαφέρον να μελετηθεί ο συγκερασμός δυο φαινομενικά τόσο διαφορετικών ταυτοτήτων σε ένα και μόνο Υποκείμενο⁷ αν υποθέσουμε ότι ο συγκεκριμένος Ιεράρχης ήταν όντως Τέκτονας

Συνοψίζοντας θα έλεγα ότι οι Λόγοι των πληροφορητών μου ως αναφορά στην θρησκεία μπορούν να συμπυκνωθούν σε ένα και μόνο σχεδόν, ρητορικό για τους ίδιους, ερώτημα: Τι συνέχει μια κοινωνία στην οποία δεν υπάρχει Θεός? Υπό αυτή την έννοια έρχονται πολύ κοντά στα ερωτήματα των Ντυρκέμ και Βέμπερ ανάμεσα στον 19^ο και 20^ο αιώνα. (P. Αρόν, 2008) Και η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα μέσα από τον Τεκτονικό Λόγο είναι σχεδόν ολοφάνερη.

---

⁷ Όσον αφορά στον τελευταίο προβληματισμό (με αφορμή το συγκεκριμένο γεγονός αλλά και τις προαναφερθείσες αναφορές σε Ιεράρχες ταυτόχρονα Τέκτονες) η αναφορά σε αυτόν γίνεται για να αναδειχθεί το πολυδιάστατο του πράγματος, παρόλα αυτά δεν αποτελεί ερευνητικό πεδίο της παρούσας εργασίας.

ΤΕΛΕΤΕΣ ΜΥΗΣΗΣ, ΔΡΩΜΕΝΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΝΑΟ

«...καμία βοήθεια για τον γιο της χήρας?»

Το πρώτο από τα κεντρικά επιχειρήματα στην ρητορική των πολέμιων του Τεκτονισμού ως θρησκείας, είναι η ύπαρξη μιας ανώτερης δύναμης που ονομάζεται Μ.Α.Τ.Σ., άρα όπως φαίνεται οι Τέκτονες έχουν έναν δικό τους Θεό. Το δεύτερο είναι το γεγονός ότι ένα μεγάλο κομμάτι από το τεκτονικό τυπικό προσιδιάζει, τόσο στο τελετουργικό, όσο και όσον αφορά στο σημειολογικό κομμάτι, σε αυτό μιας θρησκείας. Βάσει αυτής της ρητορικής οι τελετουργίες δεν μπορούν παρά να κατέχουν κομβικό σημείο σε αυτή την διαμάχη. Οι τεκτονικές τελετουργίες αποτελούν ένα περίπλοκο σύστημα με απόλυτα καθορισμένη κινησιολογία, αλληγορίες, σύμβολα και λόγια. Είναι τρεις οι βασικές τελετές μύησης, αντίστοιχες με τους τρεις βαθμούς του Μαθητή, του Εταίρου και του Διδασκάλου.

Για πολύ κόσμο αυτές οι τελετουργίες περιλαμβάνουν μαγικές πρακτικές κάτι που καταδεικνύει ένα από τα χθόνια πρόσωπα του Τεκτονισμού και την αντίθεση του με την Ορθόδοξη θρησκεία και την εκκλησία. Για την Mary Douglas (1996) η εκκλησιαστική και η μαγική συμπεριφορά έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: «είναι εκφράσεις τελετουργισμού» (ritualism) και σχετίζονται με την σωστή διαχείριση συμβόλων και την άρθρωση των σωστών λέξεων στην σωστή σειρά. Η εκκλησία και οι «μαγικές» τελετουργίες εντέλει δεν αποτελούν και τόσο ξεκάθαρα ξεχωριστά πεδία, καθώς υφίσταται μια σαφής σύγκλιση σε επίπεδο λειτουργιών, συμβολολογίας αλλά και στην τέλεση συγκεκριμένων πρακτικών προκειμένου η τελετουργική πράξη να είναι επιτυχής. Κανείς από τους πληροφορητές μου δεν άφησε την παραμικρή υπόνοια για «μαγικές» τελετουργίες. Σε αντίθεση με την Εκκλησία που αποδέχεται και πιστεύει στα θαύματα, είτε αυτά αφορούν στην ίαση ανθρώπινου σώματος είτε έχουν ως στόχο παρεμβάσεις στα μετεωρολογικά φαινόμενα πχ λιτανείες για την πρόκληση βροχής. Ο Michael Sinding (2002) λέει ότι ως αλληγορία, μέσα από μια ευρύτερη λογική, ορίζεται η μεταφορά νοήματος μέσα από συμβολικές λέξεις, φιγούρες και πρακτικές. Οι Τέκτονες θεωρούν ότι οι δικές τους τελετουργίες δεν έχουν το παραμικρό στοιχείο μαγείας. Είναι «μαγικές» με την αλληγορική έννοια του όρου.

Με αυτό δεν θέλω να αποδείξω αν υπάρχουν συνάψεις μεταξύ του Τεκτονισμού και της θρησκείας το οποίο και αποτελεί ξεχωριστό αντικείμενο

μελέτης, αλλά δεν νομίζω ότι το ένα λειτουργεί αποτρεπτικά για την ταυτόχρονη εφαρμογή του άλλου από τα δρώντα Υποκείμενα.

Μετά την αποδοχή της αίτησης του ενδιαφερόμενου να ακολουθήσει τον Τεκτονισμό και με την είσοδο του στον Σκοτεινό Θάλαμο, ξεκινάει η διαδρομή του Υποκειμένου στο Τεκτονικό Μονοπάτι (όπως μου είπε αρκετές φορές ένας από τους πληροφορητές μου περιγράφοντας μου την ανέλιξη του στην τεκτονική ιεραρχία). Η είσοδος αυτή σηματοδοτεί μια πορεία γνώσης και αυτοβελτίωσης και είναι η πρώτη σχεδόν «μαγική» επαφή με την Στοά. Ο Γιώργος³ λέει **«...είναι τόσο υποβλητική η στιγμή που χάνεσαι, χάνεις τον εαυτό σου»**. Ο Γιώργος 2 είπε μάλλον το ίδιο πράγμα με διαφορετική διατύπωση **«νομίζω ότι κάποια στιγμή έτρεμα και ταυτόχρονα ένιωθα τόσο δυνατός ...»**

Ο Φουκώ όρισε ως ετεροτοπίες ή ετεροτοπικούς χώρους τους πραγματικούς φυσικούς ή πνευματικούς χώρους που λειτουργούν ως χώροι ετερότητας παράλληλα με τους υπάρχοντες τόπους. Οι Στοές σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό μπορούν να θεωρηθούν ετεροτοπικοί χώροι. Επιπλέον μια Στοά ή όπως με διόρθωσαν επανειλημμένα οι πληροφορητές μου ένας Ναός και πάλι με άξονα τον Φουκώ, δεν είναι ένας χώρος ελεύθερα προσπελάσιμος. Ο εσωτερικός διάκοσμος των Στοών περιλαμβάνει και αναπαραστάσεις του Σύμπαντος, αστερισμούς κλπ. Θα μπορούσαν να οριστούν ως εσωτερικοί χώροι φαντασμαγορίας για τα Υποκείμενα που δρουν εντός.

Ο W. Benjamin στις αρχές του 20^{ου} αιώνα περιέγραψε το Υποκείμενο σε συνάρτηση με την φαντασμαγορία του εσωτερικού χώρου ως εξής: «... από αυτό προκύπτει ότι η φαντασμαγορία του εσωτερικού χώρου, για το ιδιωτικό άτομο αναπαριστά το σύμπαν. Στον εσωτερικό χώρο φέρνει κοντά απομακρυσμένους τόπους... Το σαλόνι του γίνεται θέατρο του κόσμου» Το σαλόνι του Benjamin μεταφράζεται στο παρόν ως το εσωτερικό της Στοάς. Είναι ο τόπος σύνδεσης παρόντος και παρελθόντος με αέναιες συνδέσεις και ένα μικρό συμβολικό σύμπαν που η φαντασμαγορία του ενισχύεται από τους κίονες, τις τοιχογραφίες, τον χαμηλό φωτισμό κλπ. Επιπλέον και ενισχυτικά ως προς τα παραπάνω είναι ένας χώρος που για να επιτραπεί η είσοδος σε αυτόν χρειάζεται είτε μια ειδική άδεια, είτε μια συγκεκριμένη ιεροτελεστία.

Η άδεια που σου δίνει το ελευθέρως είναι η αποδοχή της αίτησης και η ιεροτελεστία είναι η πρώτη τελετή μύησης σε βαθμό Μαθητή. Στην πορεία της έρευνας διαπίστωσα ότι οι εμπειρίες όλων των πληροφορητών μου από την αίτηση

εισδοχής στην Στοά είναι μοναδικές και διαφορετικές ταυτόχρονα χωρίς η διαφορετικότητα να συνιστά αντιπαλότητα αλλά να σχετίζεται με τις προσλαμβάνουσες του Υποκειμένου. Όλοι τους είχαν ανυπομονησία και σχεδόν μια αίσθηση άγχους για τον αν θα γίνουν αποδεκτοί (...**όταν έκανα την αίτηση ήμουν τριάντα χρονών. Και όμως έτρεμα όπως όταν περίμενα τα αποτελέσματα των πανελληνίων Γ. Α**) αλλά ταυτόχρονα ο καθένας το βίωνε με διαφορετικό τρόπο όλο αυτό. Ο κάθε υποψήφιος προς μύηση μέχρι εκείνη την στιγμή θεωρεί ότι έχει μια ταυτότητα και ένα κανονιστικό πλαίσιο σε επίπεδο ιδεολογίας και κοινωνικών πεποιθήσεων που του επιτρέπει να ορίζει την ζωή του με όρους ασφάλειας και προγραμματισμού.

Πλησιάζοντας η ώρα της τελετουργίας το πλαίσιο ανατρέπεται και το άτομο βρίσκεται στον συμβολικό χώρο του «between and betwixt» (Turner, 1967), ανάμεσα στο «στο ρητό και το άρρητο, τον λόγο και την σιωπή, την κοινωνία και το άτομο, το μυστικό και το φανερό...» (Βέικου, 1998) και καλείται να επαναδιαπραγματευτεί τον Εαυτό του. Αυτό γίνεται σε έναν χρόνο που κινείται μέσα σε ένα ετεροτοπικό περιβάλλον, ο χρόνος της καθημερινότητας διακόπτεται και τα Υποκείμενα μεταμορφώνονται, ντύνονται με ποδιές, μάσκες και κρατάνε ξίφη και σφύρες. Οι στιγμές της μεθοριακότητας είναι από τις πλέον σημαντικές για τις τεκτονικές τελετουργίες και βάσει του τυπικού παρατείνονται ιδιαίτερα. Όταν το Υποκείμενο βρίσκεται σε μια τέτοια φάση και δεδομένης της ανυπομονησίας για το επόμενο στάδιο, σύμφωνα με την τεκτονική βιβλιογραφία, απεκδύει ακόμα περισσότερο από πάνω του την προηγούμενη του ταυτότητα. Μέσα στους Ναούς αναπτύσσεται μια ρητορική ενάντια στην «μη ταυτότητα» (Σταυρίδης 2010), στην προκειμένη την μη τεκτονική ταυτότητα και τα άτομα διεκδικούν να γίνουν φορείς μια νέας επιπλέον υποκειμενικότητας.

Η κάθε τελετή μύησης ξεχωριστά αλλά και οι τρεις σαν σύνολο αποτελούν διαβατήριες τελετουργίες (rites de passage). Ο Van Gennep (1901) επινόησε τον όρο rite de passage ο οποίος διακρίνει τη κάθε τελετουργία με τα τρία στάδια, του αποχωρισμού, της περιθωριοποίησης και της επανένταξης. Ο Turner (1967) ακολούθησε αυτό το σχήμα αλλά πρόσθεσε τις έννοιες liminality και communitas. Πράγματι το πρώτο στάδιο είναι ο χωρισμός του ατόμου από την κοινότητα στην οποία ανήκε μέχρι πρότινος, μέσω της εισόδου στον Διασκεπτήριο, στην συνέχεια το άτομο περνά μια μεταβατική φάση δοκιμασίας, την οριακότητα ή liminality, κατά την διάρκεια της οποίας βιώνει έναν συμβολικό θάνατο καθώς δεν ανήκει πλέον στην

κοινότητα στην οποία ανήκε αλλά και δεν έχει ενταχθεί ως μέλος στην νέα συλλογικότητα που τον περιμένει. Βρίσκεται σε μια φάση αντι-δομής που του επιτρέπει να επιστρέψει στην κοινότητα με ένα νέο status. Το τρίτο και τελευταίο στάδιο περιλαμβάνει αυτή ακριβώς την επανένταξη σε μια δομημένη κοινότητα στα πλαίσια της οποίας έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις και γνωρίζει ότι πρέπει να φέρεται και να συμπεριφέρεται με νέους κανόνες και νόρμες.

Η πρώτη τελετουργία είναι αυτή που εισάγει τους νεοφερμένους στην Στοά και γίνονται Μαθητές. Ο Δόκιμος μόλις εισέρχεται στον κύριο χώρο της Στοάς φοράει ένα λευκό πουκάμισο, έχει το αριστερό στήθος γυμνό και τα μάτια δεμένα. Φοράει επίσης το περίζωμα (ποδιά) το οποίο είναι λευκό γιατί στο Υποκείμενο δεν έχει εγγραφεί τίποτα τεκτονικό. Η διαδικασία της μύησης ξεκινάει με τον Δόκιμο να επαναλαμβάνει τρεις φορές: «Αμύητος ζητών να γίνει Τέκτων» και λήγει με την Επίσημη Διαβεβαίωση (Υπόσχεση) ότι θα τιμά και θα σέβεται εσαεί τη Τεκτονική του ιδιότητα και τα στάδια της είναι όπως ακριβώς τα όρισε ο van Genner.

Η μύηση σε βαθμό Μαθητή είναι η πρώτη στην οποία συμμετέχει ένας Τέκτονας και είναι αυτή κυρίως που επανερχόταν σε κάθε συζήτηση **« ο Μαθητής είναι εσαεί σε μια διαδικασία γνώσης και διαλεκτικής. Δεν βαλτώνει. Εγώ πάντως έτσι θέλω να είμαι Γ Α) Η μεταμόρφωση και η επεξεργασία του Εαυτού με νέους τεκτονικούς όρους είναι μια διαδικασία την οποία τα προς μελέτη άτομα υφίστανται περισσότερο ή λιγότερο συνειδητά (...προσπάθησα να με σκέφτομαι ως ακατέργαστη πέτρα. Ξέρεις... σαν τους πιτσιρικάδες που θα αλλάξουν τον κόσμο Γ. Α) // (...ειλικρινά δεν ξέρω αν αλλάζει κάτι ή όχι. Νομίζω όχι... μαθαίνεις πράγματα, σκέφτεσαι πιο ολοκληρωμένα αλλά είναι να το έχεις και λίγο μέσα σου αυτό. Μην νομίζεις ότι είμαστε τίποτα φωστήρες ΝΜ) Αυτή η μεταμόρφωση εγγράφεται στα Υποκείμενα με την μορφή της νέας τους ιδιότητας με όλα τα συστατικά στοιχεία αυτής**

Τα Τεκτονικά Υποκείμενα, χωρίς να λάβουμε υπ όψιν ποιόν χαρακτηρισμό αποδέχονται, αυτόν του άριστου ή του ξεχωριστού, πιστεύουν ότι μετέχουν μιας διαδικασίας που τους επιτρέπει, με την ένταξη τους στην Αδελφότητα, να διαφέρουν από τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας στην οποία δραστηριοποιούνται στην καθημερινότητα τους. Σε αυτό το σημείο επανέρχεται το ζήτημα της αλληγορικής αίσθησης της εξουσίας καθώς η εξουσία του τεκτονισμού ενέχει και μια ευρύτερη δυναμική και μέσω αυτής διαμορφώνονται κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα σε άτομα που ζουν σε μεν στην ίδια ευρύτερη κοινότητα αλλά σε διαφορετικά

σχηματοποιημένες κατηγορίες. Σε αυτά τα αρχικά στάδια δεν έχουν μια ρητή απάντηση ως αναφορά στα χαρακτηριστικά που συνιστούν αυτή την διαφορετικότητα αλλά είναι προφανές ότι επιδιώκουν να την τονίζουν.

Κοινωνία Αρίστων ή αλλιώς «ξεχωριστά» Υποκείμενα

(...νιώθω άριστος και δεν σου το κρύβω. Όχι με την έννοια του καλύτερου αλλά του πιο ολοκληρωμένου γιατί γνωρίζω πράγματα που οι πολλοί δεν ξέρουν. ΒΓ)

Η εξέταση του τεκτονισμού ως φορέα εξουσίας και η αποτύπωση αυτής της εξουσίας στο τεκτονικό Υποκείμενο αποτελεί κεντρικό αναλυτικό ζήτημα. Για τον Foucault (2002): «η γνώση είναι δύναμη και μάλιστα η γνώση που άπτεται ενός αντικειμένου, επιτρέπει την εξουσία επί του αντικειμένου». Η γνώση επί του συγκεκριμένου αντικειμένου δύσκολα επιτυγχάνεται, πιθανότατα μόνο στους ανώτερους βαθμούς, αλλά ο πληροφορητής μου, που ανήκει σε αυτούς τους βαθμούς, θεωρεί ότι η απόλυτη γνώση επί του Τεκτονισμού είναι απλά μια ουτοπία και **«ίσως και αυτό να είναι κομμάτι της γοητείας του καθώς είσαι μονίμως σε μια κατάσταση εγρήγορης»**

Μέσα από όλες τις συζητήσεις με τους πληροφορητές μου, η αίσθηση που έχω αποκομίσει, χωρίς όμως να μου το έχουν διατυπώσει ρητά, είναι το γεγονός ότι η γνώση και η ιεραρχία είναι δύο πράγματα άρρητα δεμένα στον Τεκτονισμό. Ανεβαίνοντας κάποιος στην Τεκτονική ιεραρχία γίνεται κοινωνός περισσότερων γνώσεων και «μυστικών» που σχετίζονται με την φιλοσοφία και τις τελετουργίες του. Ένα πρώτο σκαλοπάτι για αυτό αποτελούν τα Φιλοσοφικά εργαστήρια στα οποία μπορεί να μνηθεί κάποιος ο οποίος έχει ήδη γίνει Διδάσκαλος.

Η εξουσία του τεκτονισμού έχει διπλή υπόσταση, είναι ατομική καθώς ασκείται ξεχωριστά από το κάθε Υποκείμενο μέσα από την δράση του και τις καθημερινές του πρακτικές και κοινωνική αφού ένα μεγαλύτερο σύνολο ανθρώπων δύναται να φέρει την τεκτονική ταυτότητα. Παρόλα αυτά ακόμα και η μερική ή σταδιακά αποκτούμενη γνώση για τους ίδιους τους Τέκτονες συνιστά γνώση που μεταφράζεται σε μια μορφή ιδιαιτερότητας και δύναμης. **«... Αν στους Μασόνους δεν άνηκαν ο Βολταίρος, ο Μπετόβεν, όλοι οι βασιλιάδες της Αγγλίας με την σειρά, όπως και ο σημερινός Κάρολος, ο Βενιαμίν Φραγκλίνος κλπ.... Θεωρείς ότι σήμερα θα μπορούσαμε να μιλάμε για Μασονία ή ότι θα υπήρχαν Στοές? Δεν λέω ότι είναι καλό ή κακό αλλά απλώς αναγκαίο. ΒΓ»**

Αυτή την ιδιαιτερότητα και την δύναμη, οι Τέκτονες, την αποκτούν ως μέλη μιας αδελφότητας με συγκεκριμένες πολιτικές ως αναφορά στην υποδοχή νέων μελών, εσωτερική συνοχή και δόσεις εξωτερικού prestige και όλα τα παραπάνω για τους Shore and Nugent (2002) είναι τα τρία πλέον εμφατικά χαρακτηριστικά του ελιτισμού. Η παραπάνω φράση του πληροφορητή μου αναδεικνύει την κοινωνική καταλληλότητα ως απαιτούμενο τεκτονικό χαρακτηριστικό αλλά νομίζω ότι αυτό σχετίζεται με μια μορφής νομιμοποιητική ανάγκη να ανάγουν την «καταγωγή» τους σε προγόνους με σχεδόν «μυθικά» χαρακτηριστικά.

Η ένταξη σε μια αδελφότητα στο συλλογικό φαντασιακό μεταφράζεται ως μια κλειστή κοινωνία στην οποία λίγοι, ενδεχομένως εκλεκτοί, έχουν πρόσβαση. . «...**ας μην γελιόμαστε, είμαι Μασόνος και καμαρώνω που είμαι. Και είμαι μαζί με ανθρώπους μορφωμένους και σπουδαγμένους, όχι τίποτα τυχαίους και μπορώ να τους αποκαλώ Αδελφούς. Ξέρεις πόσοι θέλουν να έρθουν σε εμάς αλλά δεν....? Εμ ρε φίλε τα έχεις κάνει σκατά στην δουλειά και στην οικογένεια και θες να έρθεις σε εμάς για να πάρεις τα πάνω σου? Δεν γίνονται αυτά...» (ΒΓ.) Σε αυτή την μυστική κοινότητα υπάρχουν μυστικά τα οποία δεν πρέπει ποτέ να αποκαλυφθούν και θεωρητικά τα μέλη της έχουν δικαιώματα, προνόμια και διασυνδέσεις από τα οποία αποκλείονται οι μη μνημένοι. Η κοινή πίστη στα τεκτονικά ιδεώδη και τα μυστικά που μοιράζονται οι Αδελφοί μεταξύ τους είναι ένας από τους πυρήνες που συντελούν στην διατήρηση της συνοχής της ομάδας. Η χρήση της λέξης «τυχαίος» συμπυκνώνει όλα τα μη ελιτίστικα χαρακτηριστικά που διαθέτει ένας μη Τέκτονας και λειτουργεί ισοπεδωτικά. Μέσα από τις συζητήσεις με τους υπόλοιπους όμως, έγινε εμφανές ότι δεν έχουν όλοι την ίδια άποψη.**

Οι πέντε από τους επτά πληροφορητές μου, συμπεριλαμβανομένων και των δυο που βρίσκονται «εν ύπνω», δεν θεωρούν ότι ανήκουν σε κάποια ξεχωριστή κοινότητα, απλά είναι μέλη μιας ακόμα κοινότητας από τις πολλές που υπάρχουν ανά τον κόσμο και αυτό τους προσδίδει μια επιπλέον, σημαντική ομολογουμένως για αυτούς ταυτότητα αλλά όχι αυτή του άριστου. Αντίθετα οι άλλοι δύο μίλησαν για κοινωνία «αρίστων» στην οποία δεν είναι μέλη, αυτοί που δεν καλύπτουν τις απαιτούμενες προδιαγραφές για να γίνουν μέλη. Και σε αυτό το σημείο, όπως θα δούμε και παρακάτω, ο λόγος τους γίνεται αντιφατικός.

Με όρους αυτοαναπαράστασης, μέσω του λόγου τους, οι Τέκτονες, προβάλλουν διαφορετικά τον εαυτό τους ο καθένας. Αυτοί που μίλησαν για κοινωνία «αρίστων» συνόδευσαν αυτή την αφήγηση με διαφορετική γλώσσα του σώματος από

τους άλλους δύο που διαφωνούσαν με αυτή την θέση. Οι κινήσεις των χεριών τους ήταν πολύ έντονες και σε μεγάλη έκταση, το βλέμμα κάπου ανάμεσα σε εμένα και το κενό και αποστασιοποιημένο από τον χώρο που βρισκόμασταν, το κεφάλι ψηλά και το πηγούνι σαφώς προτεταμένο. Το σώμα καταλαμβάνει εξέχουσα θέση σε όλη αυτή την διενέργεια. Για τον Φουκώ το σώμα είναι η επιφάνεια πάνω στην οποία αρθρώνονται μηνύματα εξουσίας με τον πιο σαφή τρόπο (Frykman, 1997)

Όταν ρώτησα τους πληροφορητές μου αν οι Στοές στις οποίες υπάγονται έχουν μέλη άτομα με ειδικές ανάγκες ήταν όλοι τους αρνητικοί. (... **δεν είμαστε ρατσιστές, δεν έχουμε απορρίψει κάποιον επειδή δεν μπορούσε να περπατήσει, αλλά δεν έχει κάνει αίτηση και κάποιος που δεν μπορούσε να περπατήσει ΓΜ**) Κανείς τους όμως δεν απάντησε με σαφήνεια αν θα μπορούσε ένα άτομο το οποίο είχε χάσει την αίσθηση της όρασης για παράδειγμα να παρακολουθήσει τις εργασίες της Στοάς. Ειδικά ο ΧΧ όταν τον ρώτησα για την απώλεια της συγκεκριμένης αίσθησης μου απάντησε αμήχανα και λίγο δεικτικά ότι **«αυτή είναι μια ερώτηση παγίδα»** Νομίζω ότι η συγκεκριμένη ερώτηση χαρακτηρίστηκε παγίδα επειδή θεώρησε ότι ενδεχομένως εγώ να ήμουν αρνητικά προκατειλημμένη για την απάντηση. Του διευκρίνισα ότι δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να κρίνω όποια απάντηση και να μου δώσει αλλά και πάλι αρνήθηκε να γίνει πιο σαφής.

Η Ν. Σερεμετάκη (1997) υποστηρίζει ότι «στην σημερινή εποχή παρατηρείται μια διαίρεση των αισθήσεων σε διακριτές περιοχές και μια ταυτόχρονη ιεράρχηση των αισθήσεων όπως για παράδειγμα η όραση που κατέχει προνομιακό ρόλο» Τα ισχυρότερα ερεθίσματα που δέχεται ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι πρωτίστως τα οπτικά και έπονται τα υπόλοιπα. Για τους Τέκτονες η «μαγεία» του Τεκτονισμού αλλά και η βάση της κατανόησης της φιλοσοφίας του έγκειται στο «βλέπω και ακούω». Η όραση τοποθετείται ιεραρχικά και πάλι ανώτερη των υπολοίπων αισθήσεων. Υποθέτω ότι μεγαλύτερες πιθανότητες (με βάση τα συμφραζόμενα αλλά και τις σιωπές των πληροφορητών σε αυτές τις ερωτήσεις) θα είχε η απόρριψη μιας αντίστοιχης αίτησης με την σαφή και πιθανότατα ξεκάθαρη δικαιολογία ότι εάν κάποιος είναι τυφλός πως θα μπορέσει να μεταλαμπαδευτεί σε αυτόν η δύναμη των συμβόλων και των υπόλοιπων αναπαραστάσεων που είναι αναγκαία για τις εργασίες στις Στοές. Εφόσον πρόκειται για πράγματα που δεν βλέπει, προφανώς κάθε περιγραφή τους θα τα «μειώνει» και θα υστερούσε σε ακρίβεια.

Στον λόγο των πληροφορητών που θεωρούσαν εαυτούς άριστους, δεν υπήρχε αμηχανία και σιωπές (Winter J) και οι δύο, ειδικά σε αυτό το σημείο, δεν έκαναν

καμία παύση. Όταν τους ρώτησα τι εννοούν με τον όρο άριστος οι απαντήσεις τους συνέκλιναν στο ότι αναφέρονται σε ανθρώπους που είναι ιδιαίτερα εύρωστοι οικονομικά, γόννοι «παλαιών» οικογενειών, επιτυχημένοι επαγγελματικά και οικογενειακά, με μόρφωση ευθέως ανάλογη με τα πτυχία που έχει ο καθένας από αυτούς. Οι δύο πληροφορητές μου που υποστήριξαν ότι πόρρω απέχει ο Τεκτονισμός από μια «κοινωνία αρίστων» μιλούσαν με πιο αργό ρυθμό, είχαν πολύ πιο ήπιες κινήσεις στα χέρια τους και το βλέμμα στραμμένο επάνω μου (« **δεν υπάρχουν άριστοι Ελένη... ειδικά τα τελευταία χρόνια. Οι κοινωνίες και οι ανάγκες τους αλλάζουν. Το τρίπτυχο γιατρός, μηχανικός και δικηγόρος δεν πουλάει πια... Στην Στοά μου υπάρχει ένας πλακατζής, δημόσιοι υπάλληλοι, ένας κρεοπώλης.... Δηλαδή τι? Αυτοί είναι από άλλο κόσμο ή τους κόβει λιγότερο?**» Α. Γ.) Λέγοντας ότι οι κοινωνίες αλλάζουν ο ΑΓ εννοεί ότι δεν ζούμε πια στην εποχή του Μπετόβεν ή του Βολταίρου και υφίστανται μετασχηματισμοί αξιών και ιδεολογιών.

Υποστηρίζει ότι όλοι έγιναν Τέκτονες για να καλύψουν μια σειρά από κοινές αλλά και ξεχωριστές ανάγκες (**... Πολλοί από εμάς κάνουν δουλειές που δεν τους ευχαριστούν και μπορεί να ζουν ζωές που δεν τους αρέσουν και αναζητούν στον τεκτονισμό μια μαγικότητα και μια μαγική διέξοδο**) Η μαγικότητα δεν συνδέεται από τον πληροφορητή μου με οποιασδήποτε μορφής ανωτερότητα αλλά αναφέρεται ως έννοια που δίνει μια διαφορετική απόχρωση στην καθημερινότητα.

Ο Καστοριάδης πίστευε ότι οι μύθοι της εκάστοτε κοινωνίας, τα φαντασιακά της νοήματα, είναι αυτό που της δίνει συνοχή, η βάση όλων των υπολοίπων. Έχω την αίσθηση λοιπόν ότι, οι Τέκτονες αυτής της φιλοσοφίας, που είναι οπαδοί της «κοινωνίας αρίστων», αναζητούν αφενός την διέξοδο από μια ισοπεδωτική καθημερινότητα και αφετέρου μια ταυτότητα που να τους προσδίδει το κύρος που η ίδια καθημερινότητα τους αφαιρεί. Ο λόγος τους βρίθει από χαρακτηριστικά μιας *πεπερασμένης* ρετρό γλώσσας (**...παλιά οι Μαθητές είχαν δέος, τώρα μόνο ανυπομονησία ΒΓ**) / « **...Εεεε τώρα ας μην γελιόμαστε άλλη αισθητική έχει ένας μορφωμένος**» ΒΓ/ «**..άλλες ομιλίες ακούγαμε παλιά ΝΜ**) Συζητάνε για κοινωνίες που τους απογοητεύουν καθώς στερούνται οποιασδήποτε χροιάς πολυτέλειας ή μεγαλείου, οπότε ενδεχομένως να αναζητούν διαφορετικά βιώματα, ίσως περισσότερο μυστηριακά, σε έναν ψηφιακό κόσμο.

Σε κάθε περίπτωση το Τεκτονικό Υποκείμενο νοηματοδοτεί τον εαυτό του με μια ταυτότητα καθόλου μαζική αλλά ιδιαίτερη, είτε αυτή άπτεται του άριστου, είτε όχι. Όπως εξηγούν και οι Passy και Giugni, ο Εαυτός κατασκευάζεται

μέσα από την αλληλεπίδραση με τον Άλλο, καθώς και μέσα από τη συμμετοχή του Εαυτού σε «σφαίρες» κοινωνικής αλληλεπίδρασης (2000) και οι τεκτονικές αδελφότητες συνιστούν σφαίρες κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Με βάση αυτή την σειρά έχουμε λοιπόν ένα προηγούμενο μη Τεκτονικό Υποκείμενο και το νέο μετά-Τεκτονικό που ορίζεται από τα χαρακτηριστικά που έχουμε δει μέχρι τώρα. Ο Άλλος, που δεν είναι Τέκτονας Αδελφός είναι αυτός που συγκροτεί ένα Υποκείμενο, σπουδαίο μεν και σημαντικό αλλά όχι Τεκτονικό. **(... Ο Τεκτονισμός έχει ιστορία αιώνων. Υπάρχουν πολλές ομάδες αλλά σαν την δική μας καμία. Είναι σπουδαίο να γίνεσαι και εσύ κομμάτι αυτής της ιστορίας. Κάπου σε ένα μυστικό κιτάπι είναι γραμμένο και το δικό σου όνομα... και ας μη μαθευτεί ποτέ και ας μην το μάθει ποτέ κανένας, σημασία έχει ότι το ξέρεις εσύ Γ2)**

Όπως είπε ο Γιώργος 2 **(... είναι η ανυπομονησία, η ιδέα ότι γίνεσαι ξεχωριστός... πολλά μαζί. Είναι και το γόητρο ότι δεν σε απέρριψαν... έγινες δεκτός σε μια ξεχωριστή κοινότητα ανθρώπων και θα μάθεις πράγματα που δεν είναι για όλους)** Αν για ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού οι Τέκτονες και ο Τεκτονισμός αποτελούν κάτι το ξεχωριστό αλλά έχουν αρνητικό πρόσημο, οι ίδιοι ορίζουν την ταυτότητα τους και αυτοπροσδιορίζονται ως ξεχωριστοί με γνώμονα την ποιοτική διαφορά των Τεκτονικών Αδελφοτήτων, όπως την αντιλαμβάνονται και πάλι οι ίδιοι, από τις υπόλοιπες «κοινές» Αδελφότητες.

Ορατότητα και δημόσιο πρόσωπο του Ελευθεροτεκτονισμού

«...Πάθαμε την πλάκα μας. Αλλιώς είναι να σου το περιγράψουν και αλλιώς να είσαι εσύ αυτός που κινείται χαλαρά και άνετος» ΓΙΩΡΓΟΣ 3

Στην πλειονότητα τους οι Στοές ή σύμφωνα με την Τεκτονική ορολογία οι Ναοί, είναι κτίρια που δεν μαρτυρούν τον σκοπό που εξυπηρετούν. Δεν υπάρχουν τεκτονικά σύμβολα στις εισόδους και είναι αδιάφορα οπτικά. Η αρχιτεκτονική τους δεν είναι ιδιαίτερη και είναι βαμμένες σε χρώματα που δεν προκαλούν δεύτερο βλέμμα. (Σαφείς εξαιρέσεις στον παραπάνω κανόνα τα Τεκτονικά Μέγαρα Αθηνών και Θεσσαλονίκης) Αυτό συμβαίνει και στην περίπτωση των δύο Στοών στις πόλεις που μελετώ. Και οι δύο δεν έχουν σύμβολα στις εισόδους τους και βρίσκονται σε σημεία κεντρικά που ενδεχομένως κάθε κάτοικος της πόλης να έχει περάσει τουλάχιστον μια φορά από το πεζοδρόμιο μπροστά.

Ο Γιώργος, ο ένας από τους πληροφορητές μου, βρέθηκε κάποια στιγμή μαζί με άλλους, προσκεκλημένος της Μεγάλης Στοάς της Κύπρου για κάποια επετειακή ημερίδα στην Στοά στην Λεμεσό. Στο αεροδρόμιο μετά την προσγείωση του αεροπλάνου, κάλεσαν ένα ταξί και του έδωσαν την διεύθυνση που είχαν. Ο ταξιτζής απλά τους είπε «αααα.... Στην Στοά πάτε? Πήγα και άλλο κόσμο σήμερα». Ο πληροφορητής μου και οι υπόλοιποι συνεπιβαίνοντες απλά μουρμούρισαν κάτι απροσδιόριστο και ο ταξιτζής συνέχισε λέγοντας «Άμα σας ρωτήσω τώρα τι γιορτή έχετε και μαζεύεστε όλοι μαζί θα μου πείτε ή μπααα?» όπως μου είπε όμως ο Γιώργος ο τόνος του δεν ήταν καθόλου εριστικός ή επιθετικός **«Εμείς ούτε που να σκεφτούμε τέτοια αντίδραση στο/η..... (όνομα πόλης). Πιο πιθανό θα ήταν να μας πατήσει με το ταξί παρά να μας πάει στην Στοά».**

Συζητώντας για αυτές τις αντιδράσεις εκ μέρους των μη Τεκτόνων και με τους υπόλοιπους πληροφορητές μου κανείς δεν είχε διαφορετική τοποθέτηση. Οι Τέκτονες έχουν κατηγορηθεί ότι απεργάζονται πλεκτάνες, παγκόσμιες ή κατά τόπους, ότι συνθέτουν μια σχέση που προωθεί τα συμφέροντα των μελών της εις βάρος της ευημερίας των άλλων και ότι η μυστικοπάθεια που καλύπτει τις πρακτικές και τα τελετουργικά των μασονικών Στοών συνιστά την απόδειξη της «ένοχης» δράσης τους. Χωρίς να επιτρέπεται να επικοινωνήσουν πολλές σημαντικές πληροφορίες για τις εργασίες εντός της Στοάς οι πληροφορητές μου, μου έδωσαν τόσο με τον λόγο τους όσο και με την γλώσσα του σώματος, σειρές πληροφοριών που τους κάνουν

περήφανους που ανήκουν στην Τεκτονική Αδελφότητα, αλλά κάθε φορά που συζητούσαμε για το δημόσιο πρόσωπο του Τεκτονισμού υπήρχε μια αίσθηση θυμού και ταυτόχρονης αμηχανίας.

Οι περισσότεροι από αυτούς υποστηρίζουν ότι θα πρέπει οι Στοές, κάποιες από τις εργασίες σε αυτές και στοιχεία της Τεκτονικής φιλοσοφίας να έχουν ένα περισσότερο δημόσιο πρόσωπο. Αυτό θα μπορούσε να γίνει πραγματοποιώντας, αρχικά, δημόσιες συγκεντρώσεις με θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος. Αυτή ήταν και μια από τις προτάσεις του ΓΑ όταν το συζητούσαμε «**ειλικρινά θα ήθελα πάρα πολύ να μην ήταν όλα τόσο μυστικά. Νομίζω ότι θα γινόταν όλα πιο εύκολα. Θα μπορούσαμε ίσως για αρχή να κάνουμε κάποιες από τις ομιλίες δημόσιες...**» Δεν αναφέρθηκε στα θέματα που θα κάλυπταν αυτές οι ομιλίες αλλά αν συνέβαινε αυτό θα είχαμε την δημιουργικότητα μιας συλλογικότητας που εκφράζεται στον δημόσιο κοινωνικό χρόνο και όχι στον «δικό» της εσωτερικό. Αυτού του είδους οι πρακτικές (η προώθηση της ορατότητας σε διάφορους τομείς) δεν συνιστούν ακριβώς ανατροπές, δεν σηματοδοτούν στοιχεία ρήξης με το παρελθόν. Όπως λέει ο Καστοριάδης: «... Αυτά με κανέναν τρόπο δεν σημαίνουν απεμπόληση ή λησμονιά της παράδοσης. Συμβαδίζουν με την διαμόρφωση μιας νέας σχέσης ανάμεσα στο παρόν και το παρελθόν, που μπορεί να την χαρακτηρίσει κανείς με δύο λέξεις φαινομενικά αντιφατικές, σεβασμός και μεταμόρφωση»⁸

Οι αφορισμοί της Ορθόδοξης Εκκλησίας, οι τοποθετήσεις ανθρώπων του Κλήρου και η συνομοσιολογία γύρω από την εκμετάλλευση των πολιτικών και οικονομικών δικτύων από τους Μασόνους προς προσωπικό τους όφελος, έχουν συντελέσει στην δημιουργία διαφόρων, κατά βάση αρνητικών, στερεοτύπων. Παρόλα αυτά όμως από ότι φαίνεται, κανένα από αυτά τα στερεότυπα δεν κρίθηκε αρκετά αποτρεπτικό για κάποιον ο οποίος ήθελε ή θέλει να ενταχθεί σε μια Στοά, αν και είναι κοινός τόπος σε μια χώρα σαν την Ελλάδα η σύνδεση των Τεκτονικών Στοών με ελιτίστικα φαύλα κυκλώματα και πρακτικές διαπλοκής.

Συζητώντας όλο αυτό το διάστημα με διάφορους ανθρώπους για το θέμα της διπλωματικής μου, οι αντιδράσεις κυμαίνονταν από την λογική της ευχάριστης έκπληξης «έλα ρε εσύ! Πολύ καλό.. δεν είναι ζόρι?» σε αυτή της λογικής «σοβαρολογείς?.... Και δεν φοβάσαι?» έως στο τετριμμένο σχήμα που παραπέμπει

---

⁸ Κορνήλιος Καστοριάδης, διάλεξη στον Τριπόταμο Τήνου στις 20/08/1994 και δημοσιεύτηκε στην Ελευθεροτυπία στις 21/08/1994. Από μεταδημοσίευση στο ιντερνετικό περιοδικό Kaboom

απευθείας σε παράνομες δραστηριότητες και εξωθεσμικές πρακτικές «και δηλαδή τι περιμένεις να σου πουν? Πως μέσα στις Στοές κανονίζουν τα δημόσια έργα στο Αζερμπαϊτζάν?» Οι Τέκτονες έχουν έντονη παρουσία στην πρωτεύουσα Μπακού του Αζερμπαϊτζάν αλλά το ενδιαφέρον στοιχείο εδώ είναι ότι είναι γνωστή αυτή η πληροφορία σε κάποιον που δεν έχει καμία σχέση με τον τεκτονισμό και τις ανά τον κόσμο Στοές. Όταν ρώτησα τον συγκεκριμένο συνομιλητή μου για αυτό μου απάντησε: «δεν ξέρω από πού το έμαθα. Μάλλον κάπου θα το διάβασα» Αυτό που είναι αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μια τυχαία πληροφορία που συνδέεται με του Τέκτονες, έχοντας και αυτή αρνητικά χαρακτηριστικά, αναμεταδίδεται χωρίς καμία κριτική σκέψη. Δεν ξέρω όμως αν θα συνέβαινε το ίδιο στην περίπτωση που η αναφορά στους Τέκτονες είχε να κάνει παραδείγματος χάρη με το φιλανθρωπικό τους έργο.

Όπως φάνηκε και από το παραπάνω σχόλιο ο δημόσιος λόγος για τους Τέκτονες θα μπορούσε να συμπυκνωθεί σε λέξεις όπως σκοτάδι, παραπολιτικές υπόγειες διεργασίες, οικονομικά δίκτυα και άλλες ανάλογης σημασίας. Κοιτάζοντας διάφορα blog και ιστοσελίδες στο διαδίκτυο (<https://www.impantokratoros.gr/54D951BB.el.aspx>) μπορεί κανείς να έχει μια σαφή πρώτη εικόνα. Τίτλοι που αναφέρονται σε αποκαλύψεις «φωτιά», στα μυστικά των τελετών, σε όργια, σεξουαλικά και «αντιχριστιανικά», στα οποία μετέχουν οι Μασόνοι, ολόκληρα άρθρα για το πώς «οι Μασόνοι είναι εχθροί του Κράτους και της Εκκλησίας μας» κλπ. Τον περασμένο χειμώνα στην Στοά της μιας πόλης όταν οι Αδελφοί αποχωρούσαν μετά τις εργασίες μιας Τρίτης, βγαίνοντας από το κτίριο, είδαν όλη την μπροστινή όψη βαμμένη με έντονο κόκκινο χρώμα και ένα σχέδιο κάπως σαν γκράφιτι. Το επόμενο πρωί όμως το σχέδιο φάνηκε ότι δεν ήταν ένα τυχαίο γκράφιτι. Ήταν ένα σχήμα που απεικόνιζε κάτι σαν πρόσωπο του διαβόλου με δυο τεράστια κέρατα. **«Όταν μου τηλεφώνησε ο Σεβάσμιος και μου το είπε στεναχωρήθηκα πολύ. Δηλαδή ποιος μαλάκας νομίζει ότι αποδεικνύει τι με αυτό?» (ΒΓ).** Ο ΒΓ θεωρεί ότι πάντα και παντού θα υπάρχουν άνθρωποι που φανατικά θα καταφέρονται ενάντια σε ότι δεν γνωρίζουν ή δεν καταλαβαίνουν. Το παραπάνω περιστατικό αποδεικνύει αφενός μεν ότι το κτίριο στο οποίο στεγάζεται η Στοά δεν είναι τόσο μυστικό και αφετέρου αποτελεί μια ρεαλιστική απόδειξη των χαρακτηρισμών που ακολουθούν του Τέκτονες στον δημόσιο βίο.

Αν και ο Τεκτονισμός μπορεί να μην είναι για το σύνολο του πληθυσμού μια σατανιστική οργάνωση, θεωρείται ωστόσο ως μια οργάνωση με σκοπούς που δεν

εξυπηρετούν το κοινωνικό σύνολο αλλά αποκλειστικά και μόνο τους ίδιους τους Μασόνους. **«Άντε μετά να εξηγήσεις τι... ότι έχουμε οικογένειες και παιδιά και σιγά δηλαδή τι κάνουμε» (ΑΒ)** Ο ίδιος πληροφορητής πολλά χρόνια ενεργός Τέκτονας, είναι ενδεχομένως ο πιο αποστασιοποιημένος ως προς την ταυτότητα του αυτή και από τους πέντε ενεργούς. **(...έχω μάθει πολλά, έχω ακούσει εξαιρετικές ομιλίες, αλλά εντάξει, μεταξύ μας, υπήρχαν και φορές που βαρέθηκα του θανάτου. Εννοείται ότι όταν έχουμε κάποια γιορτή ή μύηση και να θες δηλαδή δεν βαριέσαι. Δεν είναι όμως πάντα έτσι. Δεν καταστρώνουμε πάντα σκοτεινά σχέδια. Χαχαχα (ΑΒ)**

Ο ΑΒ που αποτελεί και το πρωταγωνιστικό Υποκείμενο του κεφαλαίου της εργασίας με τίτλο Προσωπική Ιστορία, ανήκει σε αυτούς που υποστηρίζουν ότι οι Τέκτονες δεν είναι «άριστοι» Υποστηρίζει ότι βρίσκονται στις Στοές, τηρούν το τυπικό, συζητάνε, ακούνε ομιλίες και τίποτα από όλα αυτά δεν είναι αντίθετο ούτε προς το Κράτος ούτε προς την Εκκλησία. Ανήκει επίσης στους πληροφορητές μου που μπορούσαν να αυτοσαρκάζονται όποτε ήταν επιτρεπτό και αυτό γίνεται εμφανές όταν λέει ότι «...δεν καταστρώνουν πάντα σκοτεινά σχέδια»

Ο Τεκτονισμός ή Μασονία είναι μιας Δυτικής κατασκευής και προέλευσης μυστική εταιρεία ή Αδελφότητα όπως προτιμούν και οι ίδιοι οι Τέκτονες να λένε. Η ίδρυση της χρονολογείται αιώνες πριν και μέσα στην μακρά ιστορική της πορεία έχει τροφοδοτήσει άπειρα σενάρια συνομοσιολογίας και ατελείωτες «σκοτεινές» εικόνες και οι αναπαραστάσεις της στον κινηματογράφο ή την λογοτεχνία έχουν ανάλογες αρνητικές αποχρώσεις. (Αναφέρω ενδεικτικά κάποια παραδείγματα γιατί ο κατάλογος είναι πραγματικά μακρύς: η ταινία *The master of disguise* (2002), τα βιβλία: *Προς μια παγκόσμια αυτοκρατορία του Gary Kan* (εκδόσεις Στερέωμα), το *Χαμένο Σύμβολο του Νταν Μπράουν* και άλλα)

Είναι οι άντρες με τα μαύρα ρούχα και τα στολισμένα περιζώματα που συναντώνται σε μέρη μυστικά και («εννοείται») θέλουν να επιβάλλουν μια νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων και («φυσικά») δρουν σε βάρος του κοινωνικού συνόλου αποβλέποντας μόνο σε προσωπικά, οικονομικά και άλλα οφέλη. Αυτοί «οι σκοτεινοί και δολοπλόκοι άντρες», όπως τους αποκάλεσε ένας γείτονας μου, όταν έμαθε το αντικείμενο της εργασίας μου, είναι οι επτά πληροφορητές μου. Έχουν οικογένειες, εργάζονται σε «κανονικές» δουλειές και στην συμβατική τους καθημερινότητα δεν φέρουν κανένα εμφανές στοιχείο ότι ανήκουν στην Τεκτονική Αδελφότητα («...δεν

έχουμε κέρατα, ούτε τατουάζ με πεντάλφες.... Χαχαχα... τα έχω ακούσει και αυτά... Γ. Α.)

Οι πληροφορίες που θα μπορούσα να καταγράψω θα ήταν αυτές που οι Υποσχέσεις που είχαν δώσει θα τους επέτρεπαν να μοιραστούν και να επικοινωνήσουν μαζί μου. Τα λεγόμενα τους δεν είχαν αντιφάσεις αλλά ήταν στην διακριτική ευχέρεια του καθενός η πληροφορία που θα ήθελε να μοιραστεί και οι προσωπικές εμπειρίες τις οποίες θα ήθελε ή θα του ήταν επιτρεπτό να πει. Δεν είχαν όλοι τους μελετήσει στον ίδιο βαθμό την τεκτονική φιλοσοφία και ιστορία και δεν ήταν το ίδιο ενεργοί στο ορατό ή κρυμμένο φιλανθρωπικό παρόν των Στοών τους, δεν είχαν το ίδιο κοινωνικό και μορφωτικό υπόβαθρο και ο λόγος που έγιναν Τέκτονες είναι και για τους επτά ίδιος και ταυτόχρονα σε αρκετά σημεία. Σίγουρα όμως συμφωνούσαν απόλυτα σε ένα: **Ο Τεκτονισμός δεν είναι μυστική εταιρεία.** Νομίζω ότι σε όλους τους πληροφορητές μου η φράση Μυστική Εταιρεία ακουγόταν από «ύποπτη» έως επικίνδυνη και προτιμούσαν να χρησιμοποιούν όρους όπως **διακριτικότητα** ή **αφάνεια** ή όπως είπε ένας συνομιλητής μου **κρυφό σχολείο**. Η διακριτικότητα αναφέρεται στην μη δημοσιοποίηση της ταυτότητας του Τέκτονα και τις συναντήσεις σε ώρα και μέρα γνωστές μόνο στα μέλη της Στοάς.

Κάθε φορά που η συζήτηση επανερχόταν σε αυτό το θέμα η γλώσσα του σώματος άλλαζε άρδην. Οι ώμοι έγερναν μπροστά και το κεφάλι χαμήλωνε από την προηγούμενη θέση, η φωνή άλλαζε ηχώχρωμα και χαμήλωνε σε ένταση. Ο ΑΒ έλεγε **«αυτή η διακριτικότητα είναι που μας επιτρέπει να κινούμαστε. Δεν γίνεται αλλιώς»** Στην λογική της διακριτικότητας εντάσσονται και τα σημεία αναγνωρίσεως μεταξύ των Τεκτόνων: Οι χειραψίες στις οποίες οι θέσεις των δαχτύλων αλλάζουν ανάλογα με τον βαθμό που ανήκουν ή ο τριπλός ασπασμός που όμως πολλοί Τέκτονες αποφεύγουν ως ιδιαίτερα «ορατό» σημάδι. Η αποφυγή του τριπλού ασπασμού υποθέτω ότι οφείλεται στο γεγονός ότι στην ελληνική κοινωνία οι «άντρες» σπάνια φιλιούνται και ακόμα πιο σπάνια αυτό συμβαίνει σε δημόσιο χώρο και δὴ τρεῖς επαναλαμβανόμενες φορές.

Πριν λίγα χρόνια το ΣΔΟΕ κλήθηκε να ελέγξει τα οικονομικά αρχεία της Μεγάλης Στοάς. Η υπόθεση δεν έχει κλείσει ακόμα, ούτε έχουν αποδοθεί ονομαστικές επίσημες κατηγορίες, αλλά αποκαλύφθηκαν καταχρήσεις τεράστιων ποσών που μετρώνται σε εκατομμύρια ευρώ. (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 7/9/2016). Ενώ η Μεγάλη Στοά στην Αχαρνών λειτουργούσε για δεκαετίες, δεν είχε ΑΦΜ, δεν κατέβαλλε ΦΠΑ και υπήρχαν «μαύρες τρύπες» στην οικονομική διαχείριση. Η

έρευνα ξεκίνησε μετά από καταγγελία μέλους της Στοάς και αφορούσε στην διαχείριση των συνδρομών των μελών. Το αποτέλεσμα ήταν μετά από πολύμηνη έρευνα που διέταξε η Εισαγγελία Αθηνών να βρεθούν παρατυπίες που ξεπερνούν τα δύο εκατομμύρια ευρώ. Σε κανένα από τα δημοσιεύματα δεν αναφέρθηκε προφανώς το όνομα του καταγγέλλοντος, ούτε η βαθμίδα στην οποία ανήκει.

Όταν ανέφερα τα συγκεκριμένα δημοσιεύματα στους συνομιλητές μου οι αντιδράσεις και οι απαντήσεις τους ποικίλαν. Νομίζω ότι όλοι οι πληροφορητές μου ένιωσαν άβολα στο άκουσμα της συγκεκριμένης είδησης, τόσο λόγω της δημοσιότητας που είχε πάρει σαν υπόθεση, όσο και επειδή τους το ανέφερα εγώ και ένιωθαν ότι κατά κάποιον τρόπο έπρεπε να απολογηθούν για αυτό το περιστατικό. Η δημοσιότητα τους ενοχλούσε γιατί ένιωθαν ότι κατηγορείται ο Τεκτονισμός στο σύνολο του με τέτοια συμβάντα **«...αλήθεια στενοχωρήθηκα πολύ. Είναι ντροπή... δεν γεννήθηκα χτες, είμαι παλιά πουτάνα στην πιάτσα αλλά ε... ΒΓ» // «...Δεν έχει σημασία που δεν ξέρει ο κόσμος ότι είμαι Μασόνος, το ξέρω εγώ... το ξέρεις εσύ, εσύ ας πούμε γιατί να έχεις στραβή γνώμη που ξέρεις και πέντε πράγματα για μας.... φαντάσου οι υπόλοιποι τι θα πούνε... Γ 2»** Οφείλω να ομολογήσω ότι όλοι οι συνομιλητές μου αντέδρασαν με τον ίδιο τρόπο.

Το συγκεκριμένο γεγονός λειτούργησε ως μια επιβεβαίωση για πολλούς. Μετά την δημοσίευση του, κάποιιοι από αυτούς που γνώριζαν για αυτή την εργασία έσπευσαν να με προειδοποιήσουν λέγοντας: « είσαι με τα καλά σου? Αυτοί δεν κωλώνουν να κλέψουν ο ένας τον άλλο.... Και άμα σου κάνουν τίποτα κακό?» Ενίοτε μέσα από τον λόγο ή την στάση του σώματος τους, οι συνομιλητές μου έδειχναν να είναι, κατά τις πρώτες επαφές τουλάχιστον, περισσότερο αμήχανοι και σκεπτικοί από εμένα για τις συναντήσεις μας, τα όσα έχουν ή πρόκειται να ειπωθούν και να ζητούν συνεχώς την επιβεβαίωση ότι δεν θα γνωστοποιηθούν τα προσωπικά τους στοιχεία. Κάθε φορά τους διαβεβαίωνα για τα ίδια πράγματα αλλά σε καμία στιγμή και από κανέναν πληροφορητή μου δεν ένιωσα στο ελάχιστο ότι κατά κάποιον τρόπο απειλούμαι. -----

---

ΕΠΙΣΗΜΗ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΗ ΣΕ ΒΑΘΜΟ ΜΑΘΗΤΟΥ

Εγώ, ..., οικεία και ελευθέρα βουλήσει, ενώπιον του Μ.Α.Τ.Σ. και της σεπτής ταύτης ομήγυρης των Τεκτόνων, επί του Γνώμονος και του Διαβήτου, εμβλημάτων της συνειδήσεως, της ευθύτητας και του δικαίου, επί του Ξίφους συμβόλου τιμής και επί της Βίβλου του Νόμου, υπόσχομαι επισήμως και ειλικρινώς και διαβεβαιώ να μην αποκαλύψω ποτέ τι, περί των όσων θέλετε μοι εμπιστευτεί, ειμί εις τακτικόν και αγαθόν Τέκτονα ή εις Στοά κανονικώς συγκροτημένην.

Υπόσχομαι προς τους Αδερφούς μου, αγάπη και αρωγή εις τας ανάγκας αυτών. Υπόσχομαι πίστη και υπακοή εις τας θεμελιώδεις Αρχάς του Τεκτονισμού, εις τον Καταστατικόν Χάρτην και τον Γενικό Κανονισμό της Μ.Σ.Τ.Ε. ως και τον ειδικό κανονισμό και τα ψηφίσματα της σεπτής ταύτης Στοάς.

Έστω η μνήμη μου αποτρόπαιος εάν ποτέ παραβώ τας επισήμους ταύτας Διαβεβαιώσεις.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ: AB..... ΜΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (case study)

Ο ΑΒ ήταν από τους πλέον ομιλητικούς συνομιλητές – πληροφορητές. Αυτό το ξεχωριστό κομμάτι της εργασίας επικεντρώνεται στη δική του προσωπική εμπειρία από τον Τεκτονισμό γιατί μου την παρουσίασε ως έναν κύκλο που άνοιξε πριν πολλά χρόνια και κάποια στιγμή, για λόγους που θα αναφερθούν παρακάτω, έκλεισε με την οικειοθελή αποχώρηση του από την Στοά στην οποία ανήκε. Ο πληροφορητής αυτός υπήρξε ιδιαίτερα υποστηρικτικός όλες τις φορές που του έθετα τους προβληματισμούς μου και τις εκάστοτε δυσκολίες που προέκυπταν. Όταν του ζήτησα να συμμετάσχει ενεργά βοηθώντας με στην εργασία μου δέχτηκε, αρκεί προφανώς να μην γίνει αυτό γνωστό με οποιονδήποτε τρόπο. Σε αυτό το κεφάλαιο της εργασίας θα αναφερθούν αποσπάσματα λόγου του κυρίου ΑΒ. Είναι από τα πιο σημαντικά και είναι επίσης από αυτά τα τμήματα λόγου που μου επέτρεψε ο συνομιλητής μου να δημοσιεύσω γιατί αναφέρονται σε κομβικές στιγμές της τεκτονικής του πορείας.

Όταν ο ΑΒ έγινε μέλος της Στοάς ήταν τριανταεπτά χρονών, σήμερα είναι πάνω από εξήντα. Η απόφαση του να ενταχθεί στον Τεκτονισμό ήταν καθαρά προσωπική καθώς δεν υπήρχαν προηγουμένως Τέκτονες στην οικογένεια του. Η ένταξη του έγινε μέσω κάποιου γνωστού του Τέκτονα, που του είχε μιλήσει για την Στοά και για τα Τεκτονικά ιδεώδη. Αυτός ήταν και ο Ανάδοχος του στην Στοά. **«Βασικά αν δεν υπήρχε αυτός δεν ξέρω με ποιον τρόπο θα γινόμουν μέλος ή αν θα γινόμουν. Οι Μασόνοι δεν ψάχνουν να σε βρουν, τους βρίσκεις»** Η προσωπική του ιστορία, όπως μου την διηγήθηκε, αφήνει τα περιθώρια να σκεφτεί κάποιος ότι τα μέλη της Αδελφότητας βρίσκονται σε μια κατάσταση «επιλεκτικής ετοιμότητας» ως αναφορά την αποκάλυψη της τεκτονικής τους ιδιότητας. Έτσι τα παραπάνω λόγια του πληροφορητή μου παρόλο το ξεκάθαρο νόημα τους, επιδέχονται και επιπλέον ερμηνεία. Έγινε Τέκτονας επειδή κάποιος ήδη Τέκτονας θεώρησε ότι ήταν «άξιος» να ενταχθεί στην Αδελφότητα, άρα δεν είναι πολύ ξεκάθαρο αν τελικά τους Τέκτονες τους βρίσκεις εσύ ή πρώτα σε βρίσκουν αυτοί.

Όπως παραδέχτηκε πολλές φορές κατά την διάρκεια των συνομιλιών μας, δεν είχε ποτέ τέτοιου είδους ενδιαφέροντα, είχε τελειώσει τις σπουδές του, ήταν επιτυχημένος επαγγελματικά, δεν είχε μεταφυσικές ανησυχίες και η τελική του επιλογή να γίνει Τέκτονας ήταν προϊόν των συζητήσεων που είχαν προηγηθεί.

Ρώτησα τον ΑΒ για αυτές τις συζητήσεις με τον φίλο του και μου είπε ότι δεν είχαν καμία σχέση με πρακτικές προσηλυτισμού, απλά ήταν φίλοι, του είχε εμπιστευθεί το γεγονός ότι ήταν Τέκτονας και ότι όταν του ζήτησε και ο πληροφορητής μου να μπει στην Στοά δεν ήταν ιδιαίτερα υποστηρικτικός. Δεν προσπάθησε ακριβώς να τον αποτρέψει, αλλά σε καμία περίπτωση δεν φάνηκε κατευθείαν να ενθουσιάζεται και αυτό είναι ένα πρώτο χαρακτηριστικό, υποστήριξε, ότι ο φίλος του δεν προσπαθούσε να τον φέρει στην Στοά. Σε αυτή την περίπτωση όμως η δημιουργία μιας πιθανότατα «τεχνηέντως» δύσκολης προοπτικής εντείνει την προσδοκία του ενδιαφερόμενου και λειτουργεί αυξητικά στην προσωπική του αυτοεκτίμηση και αυτή εντάσσεται στα χαρακτηριστικά της τεκτονικής ταυτότητας όπως θα δούμε παρακάτω.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδας (Δημητρόπουλος Α.) ως προσηλυτισμός ορίζεται «η με αθέμιτα μέσα προσπάθεια διείσδυσης στην θρησκευτική συνείδηση του άλλου». Η παρακίνηση κάποιου να υιοθετήσει τις συγκεκριμένες απόψεις του Τεκτονισμού, οι Τέκτονες θεωρούν ότι δεν τους αφορά και απαγορεύεται ρητά οποιαδήποτε τέτοια ή παρεμφερής πρακτική. Ο λόγος του ο ΑΒ, αλλά και των υπολοίπων συνομιλητών μου, δεν αφήνει περιθώρια για οποιαδήποτε αμφιβολία νομιμοφροσύνης, καθώς υποστηρίζει ότι ο προσηλυτισμός δεν είναι μόνο ενάντια στον τεκτονική συλλογιστική αλλά και παράνομος. Αντίθετα από ότι είναι ευρύτερα διαδεδομένο οι Τέκτονες δεν επιδίδονται σε κυνήγι ευρέσεως νέων μελών, καθώς θεωρούν ότι ο ενδιαφερόμενος είναι αυτός ο οποίος πρέπει να κινήσει την διαδικασία. Σε αυτή την περίπτωση βέβαια γεννάται το εύλογο ερώτημα του πως θα μπορείς να βρεις κάποιον Τέκτονα να σε προτείνει σε Στοά. Η απάντηση σε αυτό είναι ψάξε καθώς το μέγεθος του ενδιαφέροντος και η λαχτάρα είναι αυτό που θα καθορίσει πιθανότατα τόσο την ένταξη αλλά και την πορεία κάποιου στον Τεκτονισμό

«... Όταν του ζήτησα να με προτείνει στην Στοά, ακολουθώντας την διαδικασία που ο ίδιος μου είχε εξηγήσει πολλές φορές στο παρελθόν, έμεινε για λίγο σκεπτικός. Άνηκε στους παλιούς Μασόνους και πίστευε ότι το άπαξ Τέκτων για πάντα Τέκτων είναι πολλά περισσότερα από μια απλή επιπλέον ταυτότητα»

Στον λόγο του ΑΒ ο όρος ταυτότητα εμφανίζεται αρκετές φορές όπως και το ρήμα ανήκω. Η τεκτονική ταυτότητα όπως ήδη έχει αναφερθεί έχει διττή σημασία. Αφενός αποτελεί βασικό προσδιοριστικό στοιχείο της προσωπικότητας του και αφετέρου είναι το γραπτό αποδεικτικό στοιχείο αυτής της ιδιότητας. Είναι περήφανος που είναι Τέκτονας και που στάθηκε αντάξιος της εμπιστοσύνης που του έδειξε ο φίλος του και

τον πρότεινε στην Στοά. Η ένταξη στον Τεκτονισμό επιλέχθηκε από το Υποκείμενο, στην προκειμένη τον ΑΒ, με σκοπό να ανυψωθεί η ταυτότητα του σε ένα διαφορετικό κοινωνικό και προσωπικό επίπεδο και υπάρχουν, σύμφωνα με τον λόγο του τα χαρακτηριστικά που διαχωρίζουν τα παραπάνω οφέλη σε θεμιτά και αθέμιτα όπως τα δούμε παρακάτω. Τα οφέλη από τον Τεκτονισμό διαχωρίζονται και σχηματικά (σύμφωνα με την δική του διατύπωση) στα συμβολικά και τα πρακτικά. Στα συμβολικά οφέλη εντάσσονται οι γνώσεις και οτιδήποτε σχετίζεται με νοητικές διεργασίες και στα πρακτικά οφέλη εντάσσονται τα ταξίδια, τα ευχάριστα χαλαρά δείπνα κλπ.

Όπως υποστηρίζει «δεν είναι κακό να θες το κάτι παραπάνω, κακό είναι αυτό να γίνεται με δόλιους τρόπους». Ο ΑΒ θεώρησε ότι με την ένταξη του στην Στοά θα γίνει μέλος μιας ομάδας ανθρώπων που είναι κοινωνοί γνώσεων και κωδίκων που ο ίδιος δεν κατέχει και ταυτόχρονα αυτή η διαδικασία θα του «άνοιγε τις πόρτες» για κοινωνικές γνωριμίες τις οποίες θα ήταν δύσκολο να κάνει εκτός τεκτονικού πλαισίου. Αυτά δεν μεταφράζονται σε αθέμιτα οφέλη αλλά σε προνόμια που μπορεί να έχει κάθε Τέκτονας. Είναι όμως εντελώς διαφορετική αυτή η λογική από αυτή που ορίζεται ως αθέμιτη. Στην δεύτερη εντάσσεται η επιθυμία να γίνει κάποιος Τέκτονας με γνώμονα μόνο τα κοινωνικά οφέλη και την εκμετάλλευσή τους προς ίδιον επαγγελματικό και οικονομικό όφελος. Απόρροια της ύπαρξης της δεύτερης συλλογιστικής, ο ΑΒ, θεωρεί ότι είναι και η επιφυλακτικότητα, η δική του και των υπολοίπων Τεκτόνων να μοιραστούν αυτή την ταυτότητα ακόμα και με άτομα του στενού περιβάλλοντος τους. Αυτό δεν συνιστά ακριβώς έλλειψη εμπιστοσύνης αλλά έχει να κάνει περισσότερο με την διαδεδομένη άποψη περί Μασονίας και οικονομικών διαπλοκών.

Μπορεί οι Τέκτονες, όπως υποστηρίζουν, να μην ακολουθούν προσηλυτιστικές πρακτικές αλλά είναι ενδιαφέρον στοιχείο το γεγονός ότι επικοινωνούν αυτή τους την ιδιότητα σε άλλους ανθρώπους και αυτό γίνεται σίγουρα επιλεκτικά. Θεωρητικά δεν υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια για να γίνει αυτό, αν όμως πραγματικά υπάρχουν, κανένας Τέκτονας δεν θα το παραδεχτεί ποτέ ως γεγονός. Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να γνωρίζουμε αν αναζητούν ένα συγκεκριμένο «πακέτο» χαρακτηριστικών και τους τρόπους που το εντοπίζουν αυτό. Το συγκεκριμένο όμως θέμα ανήκει σε αυτά τα οποία δεν συζητούσαμε ιδιαίτερα καθώς οι απαντήσεις που επιδέχεται δύσκολα θα ειπωθούν από έναν Τέκτονα. Υποθέτω πως αναγκαίο προαπαιτούμενο για την αποκάλυψη της τεκτονικής ιδιότητας είναι η

δεκτικότητα από την πλευρά του ακροατή να ακούσει χωρίς προκαταλήψεις, να κρίνει χωρίς θρησκευτικά στεγανά και οπωσδήποτε να είναι εχέμυθος και να μην μεταφέρει αυτές τις πληροφορίες. Άρα αν αντιστρέψουμε τους όρους αναπαράστασης αυτών των χαρακτηριστικών, το άτομο που τα διαθέτει μπορεί να είναι ένας εν δυνάμει Τέκτονας.

Για τον ΑΒ το να είσαι Τέκτονας σημαίνει ότι ακολουθείς μια μακρά και ενδεχομένως κουραστική πορεία αυτογνωσίας και αυτοβελτίωσης, συμμετέχεις ενεργά στις εργασίες της Μητρικής Στοάς, πληρώνεις την μηνιαία συνδρομή σε αυτή, αλλά και στην Μεγάλη Στοά και ορίζεις τον εαυτό σου όχι με μια επιπλέον ιδιότητα αλλά με την μια και μοναδική ιδιότητα του Τέκτονα. Αυτή δεν έρχεται σε αντιδιαστολή με την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη ή την ιδιότητα του χριστιανού ορθόδοξου (στην Ελλάδα), αλλά ούτε και με καμία άλλη ιδιότητα. Η τεκτονική Ταυτότητα όμως είναι αυτή που «διαφοροποιεί» τον Τέκτονα από τους υπόλοιπους και όπως δηλώνει: **«δεν ήμουν ένας από τους πολλούς, αλλά ένας από τους λίγους και γνώριζα πράγματα που οι περισσότεροι δεν διανοούνται καν ότι υπάρχουν»** Η αίσθηση της δύναμης και της εξουσίας, είτε ως κοινωνικό γνώρισμα είτε ως αυτοπροσδιοριστικό στοιχείο ποιότητας είναι χαρακτηριστικά συστατικά της Τεκτονικής ταυτότητας και η αποτύπωση τους υφίσταται τόσο στον λόγο όσο και στο σώμα του πληροφορητή. Δεν υπάρχουν σιωπές και παύσεις και ο λόγος του έρεε εντυπωσιακά αβίαστα.

Νομίζω ότι το κύριο συμπέρασμα αυτής της συζήτησης είναι ότι η ένταξη σε μια Αδελφότητα τέτοιου μεγέθους σαφώς και δεν πρέπει να γίνεται με γνώμονα της κοινωνική δικτύωση ή ανέλιξη και σε αυτό συμφωνούσαμε και οι δύο, αλλά η αδιαμφισβήτητη παγκόσμια δυναμική του δικτύου της είναι τέτοια που όχι μόνο δεν μπορεί να αγνοηθεί αλλά ασκεί έντονη γοητεία και λειτουργεί ως θέλγητρο για όλους τους υποψήφιους Τέκτονες..

Από την άλλη όμως, νομίζω ότι γίνεται σαφές το γεγονός ότι ο κάθε πληροφορητής μου και ο ΑΒ είναι κατηγορηματικοί ότι ο Τεκτονισμός δεν βασίζεται στην λογική των ποσοστών, δηλαδή όσο περισσότεροι τόσο πιο ισχυροί οπότε κατ επέκταση αυτό να συνιστά και άμβλυνση των αντιδράσεων εναντίον τους. Συμπερασματικά από τις συζητήσεις μας δεν προέκυψε ότι είναι οπαδοί αυτής της πολιτικής. Μπορεί να υποστηρίζουν ότι ως φιλοσοφία και συλλογικότητα αφορά τις κοινωνίες στο σύνολο τους και οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει κοινωνός αυτών αλλά υπάρχουν αδιαμφισβήτητα στεγανά που εμποδίζουν κάτι τέτοιο. Ο έμφυλος

διαχωρισμός είναι ένα από αυτά, καθώς η Μεγάλη Στοά δέχεται ως μέλη της αποκλειστικά άντρες και προφανώς δεν υφίσταται η σκέψη να αρθεί αυτό. Η δομή των Στοών μπορεί να παραπέμπει σε monogender κοινωνίες αλλά κανείς τους δεν ήταν διατεθειμένος να το συζητήσει περισσότερο αυτό και επαναπαυόταν στην κοινώς αποδεκτή λογική του «έτσι τα βρήκαμε, έτσι θα τα αφήσουμε». Για τον ΑΒ που μεγάλωσε σε μια επαρχιακή πόλη αφομοιώνοντας και σωματικοποιώντας συγκεκριμένα «αντρικά» μοτίβα συμπεριφοράς, είναι πολύ σημαντικό τα μέλη της ομάδας να επιτελούν σωματικά και συμβολικά τον έμφυλο ρόλο τους μέσα στις Στοές.

Κάποια στιγμή τον ρώτησα αν γνωρίζει μέλη Ναών που να είναι ομόφυλοι ή να ανήκουν σε ενδιάμεσα φύλα, δεν καταδέχτηκε καν να μου απαντήσει ολοκληρωμένα όπως έκανε κατά κανόνα, μειδίασε και μου είπε «... Δεν έχω τίποτα με κανέναν, ούτε με ενδιαφέρει τι κάνει ο καθένας στην προσωπική του ζωή, αλλά μην ρωτάς ανόητα πράγματα. Οι Τέκτονες της γενιάς μου ποτέ δεν θα δεχόταν κάτι τέτοιο. Στο μέλλον δεν ξέρω τι θα γίνει αλλά τώρα ούτε για πλάκα» Στη διατύπωση αυτή ο πληροφορητής συνδέει την ένταξη στη Στοά με την ετεροσεξουαλική κανονικότητα και τον έμφυλο ανδρισμό και προσπαθεί να καταστήσει ξεκάθαρη την κυριαρχία αυτής της ετεροκανονικότητας τουλάχιστον στο πλαίσιο της δικής του γενιάς.

Στην έκφραση «οι Τέκτονες της γενιάς μου» τίθενται αποκλεισμοί και σχετικοποιείται η έννοια της συνέχειας και της ομοιομορφίας καθώς μοιάζει η «γενιά» του να τελειώνει κατά κάποιο τρόπο και να έρχονται στο προσκήνιο νέοι άνθρωποι (νέα γενιά) με διαφορετικά ενδιαφέροντα, αντιλήψεις και αξιακά συστήματα. Επιπλέον νομίζω ότι ο όρος γενιά λειτουργεί ισοπεδωτικά για την «ποικιλία» εντός της ίδιας ηλικιακής ομάδας. Μπορεί να τους συνδέουν οι κοινές εμπειρίες της Τεκτονικής διαδρομής, αλλά τα βιώματα και οι εμπειρίες της καθημερινής ζωής σε επίπεδο, οικογένειας, παιδικής ηλικίας, μόρφωσης ή επαγγελματικής αποκατάστασης είναι διαφορετικές και σε κάθε περίπτωση οι εμπειρίες νοηματοδοτούνται από το πλαίσιο που τις ορίζει στην συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η φράση «Τέκτονες της γενιάς μου» ακριβώς λόγω της διατύπωσης της, έχω την αίσθηση ότι ιστορικοποιεί τον εαυτό της, προβάλλει έναν εαυτό ουσιοκρατικά Τεκτονικό, αλλά παράλληλα περιβάλλει με μια ουδέτερη ομοιογένεια την συλλογικότητα.

Με αφετηρία τα παραπάνω βλέπουμε ότι οι Τέκτονες «κατασκευάζουν» μια ταυτότητα του Εαυτού τους που να ανταποκρίνεται στα τεκτονικά ιδεώδη και πρότυπα. Είναι Υποκείμενα που ανήκουν σε μια συλλογικότητα και επιτελούν τους εαυτούς τους, τόσο ιδιωτικά όσο και δημόσια με βάση όλα όσα αυτή η συλλογικότητα πρεσβεύει και επιτάσσει. Η συλλογικότητα δεν αποτελεί μια ενιαία οντότητα αλλά είναι μάλλον ένα συνονθύλευμα επιμέρους ομαδοποιήσεων οι οποίες ανάγονται στο πεδίο του συλλογικού. Οι ομαδοποιήσεις αυτές, χωρίς να αναφέρονται λεκτικά και ξεχωριστά η κάθε μια από τον ΑΒ, αναδύονται από τα συμφραζόμενα και αφορούν σε αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω: τα οικογενειακά βιώματα, την επαγγελματική σταδιοδρομία κλπ. Άρα βλέπουμε ότι η Υποκειμενικότητα που αναδύεται μέσα από την συλλογικότητα αυτή, που είναι το Τεκτονικό συλλογικό, είναι ένας συγκερασμός έμφυλων, τεκτονικών και με χρονικούς όρους, κοινωνικών χαρακτηριστικών τα οποία δεν επιδέχονται ιδιαίτερες παρεκκλίσεις. Όμως αυτό ακριβώς είναι και το πιο ενδιαφέρον στοιχείο στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Όπως φαίνεται, αυτό το συλλογικό συγκροτείται μέσα από την τεκτονική παράδοση και επιβάλλεται με όρους συνέχειας στο παρόν χωρίς στοιχεία ρήξης ή αμφισβήτησης που ενδέχεται να προκαλέσουν μια ενεργή ασυνέχεια. Δεν υφίσταται σε καμία περίπτωση η απώλεια της ζωντανής σχέσης με το παρελθόν, «η ανατίναξη του χρόνου» όπως έλεγε ο Benjamin. Παρόλο που κανείς από τους συνομιλητές μου, ούτε ο ΑΒ, δεν είχε κάποιο παράδειγμα που να μαρτυρά ότι κάτι αντίστοιχο έχει συμβεί σε άλλες μυστικές Αδελφότητες, είναι όλοι τους πολλοί υπερήφανοι που ο Τεκτονισμός δεν έχει αλλοιώσει τα χαρακτηριστικά του στο πέρασμα του χρόνου. Σχεδόν τριακόσια χρόνια μετά την επίσημη ίδρυση του, τα πιστεύω, οι τελετουργίες και τα ιδεώδη παραμένουν ίδια. Ο ΑΒ κάποια στιγμή μου είχε πει **«...δεν βρίσκω κανένα μελανό σημείο στην ιστορία του Τεκτονισμού. Και αν βρεις κάτι θα είναι κάτι που οι άλλοι (ή οι «Άλλοι»?) μας έχουν φορτώσει».**

Αυτό πιστοποιείται ακόμα περισσότερο από το γεγονός ότι η τεκτονική ιστορία και παράδοση ήταν κατά κάποιο τρόπο μόνιμα παρούσες στην κάθε συζήτηση με τους πληροφορητές μου. Ήταν η νομιμοποίηση του παρόντος μέσα από την αυθεντία του παρελθόντος. Πιθανότατα ελάχιστοι ή ίσως κανένας ενεργός Τέκτονας δεν μπορεί να μπει σε διαδικασίες (δημοκρατικές έστω) ρήξης με την αυθεντία που προκύπτει από τον κριτικό αναστοχασμό της παράδοσης. Προφανώς λοιπόν και δεν μπορούμε να μιλάμε για απόσταση του Τεκτονικού παρόντος από το παρελθόν, ούτε καν με όρους νεωτερικής ετερονομίας που είναι η απόσπαση και όχι

η απόσταση, γιατί για τους Τέκτονες το αποκρυσταλλωμένο παρελθόν είναι το παραγόμενο προϊόν της εμπειρίας, αποτελεί δε αντικείμενο/ εργαλείο πολυμάθειας αν και όπως είναι αναμενόμενο δεν διαθέτουν όλοι το ίδιο ενεργοποιημένες προσλαμβάνουσες για αυτό. Το παρελθόν εδώ αναφέρεται ως εργαλείο πολυμάθειας καθώς ο ΑΒ συχνά ανέφερε ότι σε πολλές φορές χρειάστηκε να ανατρέξει σε αυτό. Παραδείγματος χάρη στα πλαίσια των εργασιών της Στοάς γίνονται διάφορες ομιλίες από τους Διδασκάλους, με θεματολογία όχι κατ' ανάγκη αμιγώς τεκτονική, σε αυτές λοιπόν τις περιπτώσεις αναζήτησε κάποιες φορές παλαιότερες καταγεγραμμένες ομιλίες για να υποστηρίξει τα λεγόμενα του (κάπως σαν την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία υποθέτω).

Επιπροσθέτως είναι πολύ σημαντικό για την Αδελφότητα το γεγονός, όπως οι ίδιοι αναφέρουν, ότι η ιστορική τους καταγωγή ανιχνεύεται στον Μεσαίωνα. Δεν θέλουν να αποτελούν (και βάσει της ιστορικής τους διαδρομής) δεν αποτελούν συγκροτήσεις της νεωτερικότητας. Μέσα από τον Λόγο τους αφήνουν να διαφανεί ότι, εφόσον, η Τεκτονική φιλοσοφία, τα πιστεύω τους και οι τρόποι λειτουργίας και συγκρότησης των Ναών, περιβάλλονται με την «πατίνα» του παρελθόντος αποκτούν μεγαλύτερη αίγλη, τόσο για τους Αδελφούς όσο και για τους μη μυημένους και ότι όλο αυτό λειτουργεί σαν μια επιπλέον πιστοποίηση της αξίας και της δυναμικής τους.

Έτσι λοιπόν η συλλογική ταυτότητα, όπως συζητήσαμε παραπάνω, δεν μεταφράζεται με όρους ομοιογένειας καθώς υπάρχουν σαφείς διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα Υποκείμενα ως προς την κοινωνική προέλευση, τις αντιλήψεις του καθενός ξεχωριστά αλλά και την επαγγελματική ποικιλότητα εντός των Ναών. Αν όμως αυτές οι διαφοροποιήσεις κατά κάποιον τρόπο ταξινομηθούν επέρχεται μιας μορφής ομογενοποίηση μέσω της ομαδοποίησης. Αυτές αφορούν και στο επάγγελμα και κατ επέκταση όπως θα δούμε παρακάτω και σε άλλα πράγματα, καθώς όπως προαναφέρθηκε δεν είναι όλοι γιατροί, δικηγόροι και πολιτικοί μηχανικοί αλλά υπάρχουν επίσης δημόσιοι υπάλληλοι, ελεύθεροι επαγγελματίες όπως ένας υδραυλικός και ένας εργάτης οικοδομών που περνάει πλακάκια.

Αυτή η ποικιλότητα στα επαγγέλματα μπορεί να αναγνωστεί και ως διαφορετικά επίπεδα μόρφωσης, ακαδημαϊκής ή κοινωνικής, σε διαφορές στην φιλοσοφία ζωής του καθενός και στον τρόπο διαχείρισης της καθημερινότητας του με βάση τα οικονομικά μεγέθη τα οποία επίσης δεν μπορεί παρά να είναι ανόμοια. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι παρόλο που οι κοινωνικές ιεραρχίες δεν αφορούν πάντα στην μόρφωση, η εντύπωση που έχω αποκομίσει είναι ότι για

τους Τέκτονες, παλαιότερα τουλάχιστον, ίσχυε ακριβώς το αντίθετο και το αποδεικνύουν και οι ίδιοι στις συνομιλίες μας. Πριν κάποιες δεκαετίες ήταν «αυτονόητο» ότι κανένας μη μορφωμένος πανεπιστημιακά δεν θα μπορούσε να γίνει Αδελφός γιατί δεν θα ήταν σε θέση να κατανοήσει και τα λεγόμενα και τα τεκταινόμενα εντός των Στοών.

Όλοι οι πληροφορητές μου είναι παντρεμένοι αλλά οι ηλικίες τους διαφέρουν επίσης ανά δεκαετίες. Γνωρίζω ότι υπάρχουν και νεαρότερα μέλη μέσα στις Στοές αλλά οι πέντε από τους επτά συνομιλητές μου βρίσκονται ηλικιακά στην πέμπτη δεκαετία της ζωής τους, ένας στην έκτη και ο μεγαλύτερος σε ηλικία και ταυτόχρονα τεκτονική ιεραρχία, στην όγδοη. Στον Τεκτονισμό μπορούν να μνηθούν άτομα που έχουν κλείσει το εικοστό πρώτο (21) ηλικιακό έτος, αλλά με κάποιες εξαιρέσεις και εφόσον κάποιος προταθεί από τον πατέρα του, μπορεί αυτό να γίνει και μετά το δέκατο έκτο (16) έτος και σε αυτή την περίπτωση ο Δόκιμος Τέκτονας ονομάζεται λυκιδεύς.

Όπως είναι αναμενόμενο όλοι αυτοί οι άνθρωποι φέρουν διαφορετικά βιώματα ζωής και διαφορετικές εμπειρίες. Οι κοινές εμπειρίες όμως μέσα στους Ναούς, η κοινή ακρόαση Λόγων και ομιλιών που αφορούν σε συγκεκριμένα αντικείμενα και οι κοινοί τρόποι πρόσληψης γεγονότων που αφορούν στον Τεκτονισμό μέσα από το κοινωνικό, είναι καθοριστικά στοιχεία κοινής ταυτότητας. Ο Lacan (1982) υποστηρίζει ότι η ταυτότητα του υποκειμένου δεν είναι τίποτα παραπάνω, αρχικά, από την αντίληψη και δευτερευόντως από την προβολή του Εαυτού. Ο τεκτονικός Εαυτός κατασκευάζεται όχι μόνο στην βάση της τεκτονικής ταυτότητας αλλά και απέναντι στον «Άλλο» που δεν είναι Τέκτονας. Τουλάχιστον στον Τεκτονικό Λόγο, ο Άλλος δεν διαφαίνεται ως μια αποκλειστικά αντιθετική ταυτότητα, αλλά ως σύνολα Υποκειμένων τα οποία απλά δεν είναι Τέκτονες. Είναι όμως όλοι αυτοί που δεν γνωρίζουν τίποτα για τα μυστηριακά μονοπάτια και τα φιλοσοφικά εργαστήρια. Αυτό δεν μεταφράζεται σε κάτι υποδεέστερο, έχει όμως μια χροιά κλιμακούμενης διαφορετικότητας και ακριβώς όπως υποστηρίζει ο Althusser (1998) «...η ταυτότητα πρέπει να αναπαρίστανται στο λόγο και τη γλώσσα για να αποκτήσουν οντότητα και νόημα». Αυτός ο Τεκτονικός Λόγος είναι που πρωτίστως προβάλλει την Τεκτονική ταυτότητα και στην συνέχεια αυτή γίνεται αντιληπτή μέσα από ιδιαίτερες πρακτικές και χειρονομίες.

Η γλώσσα που χρησιμοποίησαν οι πληροφορητές μου, τόσο ο ΑΒ όσο και οι υπόλοιποι, διαθέτει ορισμένα πολύ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, κοινά και ανόμοια

ενίστε στον λόγο όλων. Κάποιες λέξεις επαναλαμβάνονται συνεχώς και δεν αναφέρομαι στις προφανείς όπως Στοά, Τέκτονες κλπ αλλά σε λέξεις όπως αξίες, κοινωνίες, βελτίωση, το Εμείς και οι Άλλοι και άλλες. Επίσης είναι χαρακτηριστική η χρήση του πρώτου πληθυντικού πολύ συχνότερα από το αντίστοιχο πρώτο ενικό πρόσωπο. Ο λόγος τους ήταν μάλλον «επίπεδος», δεν βρίθει φαντασίας και ποικιλίας, υπήρξαν φορές μάλιστα που διαπίστωνα ότι ακριβώς την ίδια πρόταση την έχω ακούσει και από άλλον πληροφορητή. Αυτό δεν σημαίνει ότι αυτοί οι άνθρωποι έχουν υποστεί μιας μορφής πλύσης εγκεφάλου και αναμασούν στερεοτυπικά εκφράσεις. Το συγκεκριμένο γεγονός νομίζω ότι αποκωδικοποιεί και αυτό με την σειρά του, την δυναμική εκτύπωση της τεκτονικής ταυτότητας στο Υποκείμενο.

Ορισμένες φορές πάλι ήταν περισσότερο από εμφανής η προσπάθεια τους να χρησιμοποιήσουν «όμορφες» λέξεις για να ακουστούν και πιο όμορφα τα λεγόμενα τους. Σαν να ωραιοποιούν τον λόγο τους, ούτως ώστε μέσω αυτής της διαδικασίας να μην υπάρξει η παραμικρή αμφιβολία και για τη ομορφιά του αντικειμένου της συζήτησης. Ίσως αυτό ακόμα να γινόταν ως μια ασυναίσθητη προσπάθεια για να πείσουν ότι όντως διαφοροποιούνται από τους υπόλοιπους ακόμα και σε επίπεδο χρήσης της γλώσσας. Ο ΑΒ κάποια στιγμή μου είπε ότι: **«Ο Τεκτονισμός είναι όμορφος γιατί διαθέτει και τα τρία στοιχεία που πρέπει έχει ένα όμορφο αντικείμενο, την αρτιότητα, την τελειοποίηση και το φως»** Όταν το ρώτησα ποιος έχει ορίσει έτσι την ομορφιά ή αν το σκέφτηκε μόνος του μου απάντησε γελώντας: **«...δεν το λέω εγώ, ο Ουμπέρτο Έκο το λέει το Όνομα του Ρόδου»**

Οφείλω όμως να αναγνωρίσω τις γενναίες δόσεις χιούμορ που διέθετε ο συγκεκριμένος πληροφορητής και η πλειοψηφία των υπολοίπων, το οποίο αφενός δήλωνε μια «ανοιχτότητα», κάτι περισσότερο πλέριο από τον κλειστό περιχαρακωμένο λόγο που μοιάζει πιο αναμενόμενος. Το χιούμορ επίσης χρησίμευσε σε κάποιες αμήχανες στιγμές σαν εργαλείο αυτοάμυνας, όταν έπρεπε να ελαφρύνει κάπως ο τόνος της συζήτησης. Αυτό συνέβαινε κυρίως όταν συζητούσαμε για την ορατότητα του Τεκτονισμού και κάποιες από τις στερεοτυπικές προκαταλήψεις που είναι συνδεδεμένες με αυτόν. Σε αυτές τις περιπτώσεις μια αβίαστα διατυπωμένη χιουμοριστική έκφραση, από τον ΑΒ αλλά και από τους άλλους πληροφορητές, ήταν ο τρόπος διαφυγής τους από μια διαδικασία «απολογίας» για την αρνητική φημολογία που τους συνοδεύει. Στα υπόλοιπα θέματα που συζητούσαμε όμως, εφόσον ήταν αμιγώς Τεκτονικά, δεν άφηναν το παραμικρό περιθώριο να υποτεθεί ότι κάποιο από αυτά μπορεί να προκαλέσει αφορμή για κάτι ανάλαφρο και αστείο.

Η γλώσσα και ο λόγος της τεκτονικής ταυτότητας δεν σημαίνει ότι στεγανοποιεί ή περιορίζει την κοινωνική ταυτότητα του Υποκειμένου. Για τους ίδιους τους πληροφορητές μου, μάλλον την ενισχύει και της δίνει και επιπλέον διάσταση δυναμισμού. Καθώς η ταυτότητα συνιστά μια πολιτισμικά οργανωμένη εννοιολόγηση του εαυτού, αποτέλεσμα μιας επιλεκτικής και επινοητικής δράσης (Παπαταξιάρχης, 1996), η τεκτονική ταυτότητα δομείται μέσα από τον τρόπο που τα υποκείμενα κατασκευάζουν τον εαυτό τους αλλά και μέσω των χαρακτηριστικών που οι Άλλοι τους αποδίδουν. Ο ΑΒ λέει ότι: **«...Όλοι προσέχουν το όνομα τους και δεν θέλουν ποτέ να διασυρθούν, έτσι δεν είναι? Ε... εμείς αυτό το θέλουμε δυο φορές.** Δεδομένου ότι η ταυτότητα του κάθε Τέκτονα που ζει και εργάζεται σε μια επαρχιακή πόλη βρίσκεται σε μόνιμο καθεστώς έκθεσης στο κοινωνικό βλέμμα, ο ίδιος ταυτόχρονα νιώθει ότι πρέπει να βρίσκεται σε συνεχή ευαισθητοποίηση προκειμένου να ανταποκριθεί στις νομιμοποιημένες κοινωνικές συμπεριφορές περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο. Αυτό συμβαίνει επειδή αν ποτέ δημοσιοποιηθεί με οποιονδήποτε τρόπο η τεκτονική του ιδιότητα να μην βρεθεί το παραμικρό ψεγάδι που να μπορεί να αποδοθεί σε αυτή.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η ταυτότητα ενός τέκτονα διαμορφώνεται μέσα από τις τεκτονικές διαδικασίες και διεργασίες αλλά σε άμεση αν κ όχι πάντα εμφανή συνάρτηση με το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο αυτός δραστηριοποιείται καθημερινά. Όταν οι συζητήσεις μας αφορούσαν θέματα ταυτότητας και κοινωνικής ζωής το σώμα του συνομιλητή μου είναι πιο ευθυτενές και ο κορμός είναι στητός και το βλέμμα γίνεται απλανές. Τότε κοιτάζει κάπου απροσδιόριστα και ο λόγος του έχει μια ξεκάθαρη σαφήνεια **«καλώς ή κακώς, ανήκουμε εκεί που δεν μπορεί να ανήκει ο καθένας»**

Τα συγκεκριμένα λόγια έρχονται σε ευθεία αντιδιαστολή με μια από τις βασικές Καταστατικές Αρχές του Τεκτονισμού, ότι δηλαδή οποιοσδήποτε, έντιμος, εργαζόμενος, με πίστη στο Θεό και την αθανασία της ψυχής κλπ μπορεί να γίνει Τέκτονας. Δεδομένου όμως ότι δεν είναι όλοι Τέκτονες, αυτό μεταφράζεται ότι δεν διαθέτουν όλοι οι άνθρωποι τα παραπάνω χαρακτηριστικά? Όταν του το τόνισα αυτό η απάντηση ήταν μάλλον η αναμενόμενη **«αυτό ακριβώς σου λέω, δεν έχουν όλοι αυτά τα χαρακτηριστικά»** Οπότε ποια είναι τα κριτήρια για να γίνει κάποιος δεκτός στην Στοά εφόσον διαθέτει αυτά τα χαρακτηριστικά και γιατί υπάρχουν άνθρωποι που έχουν απορριφθεί κατά καιρούς? **«δεν ξέρω τι να σου πω σε αυτό. Οι Τέκτονες είναι άνθρωποι δεν είναι άγιοι. Ξέρω μόνο να σου πω ότι εγώ, μια και μοναδική**

φορά, απέρριψα κάποιον γιατί ήξερα εκ των προτέρων ότι τα κίνητρα του δεν ήταν αυτά που έπρεπε να είναι. Η αίτηση του να γίνει δεκτός ήταν καθαρά ωφελμιστική. Έψαχνε πελάτες για το ξενοδοχείο του και πίστευε ότι εφόσον διαθέτει την μασονική ταυτότητα αυτό θα βούλιαζε από κόσμο»

Είναι προφανές ότι τέτοιου είδους κίνητρα θεωρούνται εντελώς ποταπά και εφόσον ο υποψήφιος, υπάρχουν υποψίες ότι επιθυμεί να γίνει δεκτός σε μια Στοά για λόγους που δεν συνάδουν με το Τεκτονικό ιδεώδες, είναι δεδομένο ότι θα απορριφθεί. Το κοινωνικό και επαγγελματικό του προφίλ πρέπει να είναι τέτοια που δεν αφήνουν την παραμικρή υπόνοια για μια ενδεχόμενη κακόβουλη χρήση της Τεκτονικής ταυτότητας.

Επιπλέον της συμβολικής και μη απτής τεκτονικής ιδιότητας, ο κάθε Τέκτονας φέρει μια προσωπική τεκτονική ταυτότητα, ένα δελτίο, που έχει απτή μορφή, όπως κάθε απλή αστυνομική ταυτότητα την οποία πρέπει να έχουν όλοι οι Έλληνες πολίτες. Κανείς όμως από τους πληροφορητές μου δεν θέλησε να μου την δείξει (με την αναμενόμενη δικαιολογία ότι ξεχάστηκε, σίγουρα την επόμενη φορά κλπ) και αυτό ήταν ενδιαφέρον καθώς είναι αντιφατικό στο γεγονός ότι δέχτηκαν να μιλήσουν αλλά παρόλα αυτά αρνούνται να δείξουν το έγγραφο που πιστοποιεί και επίσημα την ταυτότητα τους αυτή. Εάν αυτό συνδέεται με την Υπόσχεση που έχουν δώσει με την είσοδο τους την Στοά ίσως θεωρούν ότι με αυτόν τον τρόπο τηρούν τα προσχήματα και δεν την καταπατούν απόλυτα. Ή με μια δεύτερη, ίσως πιο υποψιασμένη ανάγνωση, μπορεί κανείς να σκεφτεί ότι ένα γραπτό και επίσημο έγγραφο πιστοποιεί πολλά περισσότερα από ότι ο προφορικός λόγος. Και εδώ επανερχόμαστε και πάλι στην ιεράρχηση των αισθήσεων καθώς η φράση «το είδα» είναι πολύ πιο έγκυρη κοινωνικά από την αντίστοιχη «το άκουσα». Σε όλη την πορεία των συνεντεύξεων δεν είδα κανενός το δελτίο, μου είπαν όμως ότι σε αυτό αναγράφεται το όνομα, η θέση του καθενός στην τεκτονική ιεραρχία και η Μητρική του Στοά.

Ενδεχομένως και οι σειρές λανθασμένων εντυπώσεων ή συνομωσιολογίας που αφορούν στις τελετές μύησης να οφείλονται στην κοινωνική ρητορική που προϋποθέτει το ρήμα «άκουσα». Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι περισσότεροι, μη Τέκτονες, πολλά έχουν ακούσει αλλά κανείς δεν έχει προσωπική βιωματική εμπειρία από τα δρώμενα εντός των Στοών. (εκτός προφανώς από αυτούς που αποχώρησαν ή έχουν διαγραφεί και αποφάσισαν να επικοινωνήσουν διάφορα για τις εργασίες σε αυτές) Στο διαδίκτυο υπάρχουν περισσότερα από ένα βίντεο που δείχνουν την

διαδικασία μιας τελετής μύησης⁹, καθώς όμως το γνωστικό και συμβολικό πλαίσιο αυτών είναι ανοίκεια για τους περισσότερους προκαλούνται παρανοήσεις που οδηγούν σε λάθος ερμηνείες των δεδομένων.

Όπως και να έχει όμως οι μυστικές τεκτονικές τελετές μύησης χαρακτηρίζονται από μια έντονη αίσθηση εσωτερικότητας και μυστηριακής επιτέλεσης. Το Υποκείμενο εγκαταλείπει την πρότερη ταυτότητα του και γίνεται αποδέκτης μιας νέας για την οποία γνωρίζει ελάχιστα πράγματα. **«Όταν έγινα δεκτός στην Στοά, την ημέρα της πρώτης μύησης που θα γινόμουν Μαθητής, δεν θα την ξεχάσω ποτέ. Δεν ήξερα ακριβώς τι πρόκειται να συμβεί, αλλά αυτό που βιώνεις εκείνη την στιγμή δεν μπορείς να το περιγράψεις με λόγια, ούτε μπορείς να το καταλάβεις. Έχεις την θηλιά με το σκοινί στον λαιμό και τα μάτια δεμένα..... νιώθεις το ξίφος στον θώρακα και ξέρεις ότι γύρω σου υπάρχουν άνθρωποι από τους οποίους θέλεις να γίνεις δεκτός και σε παρακολουθούν. Την στιγμή που μου έβγαλαν το μαντήλι από τα μάτια κυριολεκτικά έπαθα σοκ. Τα ξίφη, τα περιζώματα, τα γάντια.... Όλη αυτή η μυστηριακή ατμόσφαιρα. Μιλάμε ότι πρέπει να έμοιαζα τελείως βλάκας»** Το άτομο βρίσκεται στην αορατότητα, στο σκοτάδι ή όπως αναφέρεται παρακάτω κυριολεκτικά στον τάφο. Εκείνη την στιγμή δεν έχουν κοινωνικό status, ένδυση ή προσωπικά περιουσιακά στοιχεία που να μεταφράζονται σε συγκεκριμένη ταυτότητα και ή συμπεριφορά τους είναι παθητική. Δεν μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες αλλά απλά να εκτελέσουν με απόλυτη ακρίβεια όλα όσα θα τους υποδείξουν οι Αδερφοί τους.

Η σημειολογία και οι αλληγορίες των τελετών είναι τέτοιες που στους μη μνημένους αλλά και σε αυτούς που δεν ξέρουν ή δεν μπορούν να μεταφράσουν την φύση των τεκταινόμενων, πιθανότατα να προκαλούν αποτροπιασμό και φόβο. Στην διάρκεια της τελετής μύησης σε βαθμό Διδασκάλου, ο χώρος της κύριας αίθουσας της Στοάς είναι σκοτεινός και πάνω στα ασπρόμαυρα πλακάκια του δαπέδου έχει τοποθετηθεί ο πίνακας τέλεσης εργασιών που απαιτείται για την συγκεκριμένη μύηση. Ο μούμενος σε κάποιο στάδιο της τελετής βρίσκεται ξαπλωμένος σε ένα ανοιχτό φέρετρο με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος και έχει σκεπασμένο το πρόσωπο του με ένα ματωμένο λευκό πανί και υπάρχει και ένα κλαδί ακακίας. (Το πανί δεν είναι βαμμένο με αίμα κυριολεκτικά αλλά μια συγκεκριμένη βαφή. Πρέπει όμως να φαίνεται ματωμένο). Το όλο τυπικό, όταν διάβασα το Τυπικό Μύησης σε

---

⁹Πχ. <https://www.youtube.com/watch?v=yp3ICgBhYgI>,
https://www.youtube.com/watch?v=8ET19Kc0_lg

βαθμό Διδασκάλου, χαρακτηρίζεται από αλληγορίες και μια ιδιαίτερη εσωτερικότητα, έχει δε σαφείς αναφορές στον συστατικό τεκτονικό μύθο του Χιράμ Αμπίφ (βλ. INDEX). Σε αυτό το στάδιο ο Τέκτονας αφήνει πίσω του τον βαθμό του Μαθητή και του Εταίρου και γίνεται Διδάσκαλος, βρίσκεται πιο βαθιά στο μονοπάτι της γνώσης και έχει πλέον τη δικαιοδοσία να μπορεί να μυήσει με την σειρά του νεότερους, σε επίπεδο βαθμού και όχι ηλικιακά, Τέκτονες και μπορεί πλέον εφόσον το επιθυμεί να προχωρήσει και στα φιλοσοφικά εργαστήρια.

Ένας από τους στόχους που έχουν αυτές οι τελετουργίες ζωής και θανάτου είναι ο συμβολικός θάνατος της προηγούμενης μη τεκτονικής ζωής, η αναγέννηση του πνεύματος μέσα από την τεκτονική διαδρομή αλλά και η συνειδητοποίηση της δύναμης της τελετουργίας, δεδομένου ότι οι τελετουργίες αποτελούν ένα από τα πλέον, αν όχι το σημαντικότερο από τις εργασίες εντός της Στοάς. Αυτές όταν δημοσιοποιούνται στο ίντερνετ συνήθως συνοδεύονται από σχόλια του τύπου «να τι κάνουν οι Μασόνοι μεταξύ τους», «στα άδυτα των Στοών» κλπ. Μιλώντας όμως πλέον τόσο καιρό με Τέκτονες είμαι σίγουρη ότι δεν τους ενδιαφέρει πραγματικά η εικόνα που σχηματίζει κάποιος βλέποντας μια τελετή στο you tube. Ο ΑΒ όταν συζητούσαμε για τις τελετουργίες μου είχε πει: **«δεν είναι παιδική παράσταση νηπιαγωγείου να λέμε χαρούμενα τραγουδάκια. Είναι σκοτεινά, μυστηριακά και όμορφα. Σε όποιον δεν αρέσει, ας μην τα βλέπει, αλλά κυρίως ας μην τα κρίνει χωρίς να ξέρει»**

Ο ΑΒ θεωρεί ότι η δημοσιοποίηση μιας τελετουργίας στο διαδίκτυο είναι **«σχεδόν πρόστυχη...»**. Υποστηρίζει ότι δεν έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με το ψάξιμο στο ίντερνετ για παρεμφερή βίντεο αλλά δεν έχει κανέναν λόγο να πιστεύει ότι αυτά δεν είναι αληθινά. Δεν μπορεί όμως όπως είπε και να απαντήσει με σαφήνεια γιατί κάποιος το κάνει αυτό: **«...δηλαδή κάποιος δέχεται την εμπιστοσύνη των Αδερφών, γίνεται Αδελφός και μετά τι? Βάζει μια κρυφή κάμερα στην τσέπη του και τα βγάζει φόρα παρτίδα?... ποτέ δεν θα το καταλάβω αυτό. Σχεδόν πρόστυχο.. αλλά και πάλι εμείς είμαστε αυτοί που είμαστε, τίποτα δεν αλλάζει»** Η απογοήτευση όμως ήταν εμφανής στο πρόσωπό του και ταυτόχρονα μια αίσθηση παραίτησης και αποδοχής μαζί **«τι να γίνει... πάντα θα συμβαίνουν αυτά»**

Οι Τέκτονες δεν είναι μέλη μιας ακόμα κλειστής λέσχης ή club, είναι Τέκτονες και αυτός ο προσδιορισμός σχεδόν ορίζει την ύπαρξη τους. Δεν έχει σημασία αν θεωρούν ότι οι Στοές είναι κοινωνίες αρίστων ή όχι, αλλά έχει σημασία ότι οι ίδιοι είναι Τέκτονες. Ανήκουν σε αυτή την ξεχωριστή και ιδιαίτερη ομάδα που

μελετά πράγματα που άλλες ομάδες δεν το κάνουν, που η μυστικότητα της προσδίδει ηγεμονικά χαρακτηριστικά ενώ το κοινωνικό και μορφωτικό υπόβαθρο των μελών της την καθιστά «ελιτίστικη» για όσους δεν ανήκουν σε αυτή. Η Τεκτονική Αδελφότητα είναι μια κλειστή συλλογικότητα με όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τα μέλη της βιώνουν την ιδέα της Αδελφότητας κυρίως εντός των Στοών αλλά και σε δημόσιους χώρους. Παραδείγματος χάριν όταν βρίσκονται δύο Τέκτονες μαζί σε δημόσιο χώρο και θεωρητικά μόνο αυτοί οι δύο μεταξύ τους γνωρίζουν αυτή την ιδιότητα τους.

Σε αυτή την περίπτωση ο κάθε ενδιαφερόμενος να γίνει μέλος και πιθανότατα ο κάθε Μαθητής Τέκτονας, θα πρέπει να αισθάνεται σαν τον Αφηγητή του Προυστ, στις διακοπές του στην λουτρόπολη του Μπαλμπέκ, που προσπαθεί να συναναστραφεί με τις «εκλεκτές προσωπικότητες» της «καλής κοινωνίας» της περιοχής, έναν κλειστό κύκλο από θαμώνες που «έβλεπε με ύποπτο μάτι κάθε νεοφερμένο» (Μ. Προυστ). Η συγκεκριμένη απόδοση είναι εντελώς σχηματική, δεν βλέπουν οποιονδήποτε νεοφερμένο με ύποπτο βλέμμα, αλλά με προσδοκία και δόσεις επιφυλακτικότητας, ως έναν άνθρωπο που, από την στιγμή που τον εμπιστεύτηκαν και έγινε δεκτός στην Αδελφότητα, πρέπει με την σειρά του να σταθεί αντάξιος αυτής της εμπιστοσύνης

Όπως υποστηρίζει ο ΑΒ **«μετά από τόσα χρόνια μπορώ πλέον και αναγνωρίζω έναν Τέκτονα, τουλάχιστον έτσι νομίζω, εννοώ πέρα από τις χειραψίες. Δεν ξέρω πως γίνεται και δεν μπορώ ακριβώς να το προσδιορίσω αλλά νομίζω ότι το κάνω ασυναίσθητα»**. Η τακτική παρουσία στον Ναό και η χρόνια συμμετοχή στις εργασίες της Στοάς είναι προφανές ότι κινητοποιεί στα μέλη την αίσθηση της συντροφικότητας η οποία μπορεί να μην είναι άμεσα προσωπική, καθώς δεν έχουν όλοι φιλικούς προσωπικούς δεσμούς με όλους, αλλά είναι κατά κάποιον τρόπο ιδεολογική, χωρίς την στενή έννοια του όρου.

Δεν μπορώ να πω με σιγουριά ότι το παρακάτω περιστατικό λειτουργεί πιστοποιητικά για αυτή την δήλωση αλλά συνέβη όταν ένα τυχαίο βράδυ ήμουν καλεσμένη σε μια παρουσίαση κρασιών σε ένα μαγαζί. Στην παρέα μου ήταν και ο ΑΒ. Κάποια στιγμή ήρθε κάποιος κύριος τον οποίο είχα γνωρίσει, ήταν Τέκτονας σε μια τρίτη πόλη, εννοώντας με αυτό σε πόλη από την οποία δεν προέρχονται οι πληροφορητές μου και κάθισε μαζί μας. Με τον ΑΒ δεν γνωρίζοταν, το ήξερα με σιγουριά. Κάποια στιγμή λοιπόν συνειδητοποίησα ότι, σχεδόν μηχανικά τους παρατηρούσα εναλλάξ όλο το βράδυ, πιθανότατα επηρεασμένη από την παραπάνω

δήλωση του πληροφορητή μου. Αναφέρω αυτό το γεγονός γιατί στο τέλος της βραδιάς, όταν αποχώρησε ο πρώτος από τους δύο, ο ένας έβαλε με κάποιον ιδιαίτερο τρόπο το αριστερό χέρι του στον αυχένα του άλλου και τον φίλησε τρεις φορές, δεν μπόρεσα όμως να δω τον τρόπο που έδωσε το δεξί του χέρι εκείνη την στιγμή. Μου έκανε εντύπωση και είμαι σίγουρη ότι πρέπει να είχα βλέμμα απορίας όταν κοίταξα τον ΑΒ. Όταν τον ρώτησα για αυτό αργότερα χαμογέλασε μάλλον συγκαταβατικά και είπε **«νομίζω ότι αρχίζεις σιγά σιγά να καταλαβαίνεις πως έχουν τα πράγματα»**

Αυτό που καθιστά το παραπάνω μικρό περιστατικό ενδιαφέρον είναι ότι αποδεικνύεται ότι τελικά όντως οι Τέκτονες μπορούν και αναγνωρίζονται μεταξύ τους. Αυτή όμως η αναγνώριση πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα τον εαυτό της. Δεν είναι μια απλή τυχαία αναγνώριση αλλά η δημόσια επιτέλεση μιας μυστικής ταυτότητας που μόνο οι αποκλειστικά μνημένοι σε αυτή μπορούν εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά της εγγραφής της στο σώμα και τις κινήσεις. Εξάλλου από την στιγμή που το έκανε ο ΑΒ δεν υπάρχει λόγος να μην υποθέτει κανείς ότι το ίδιο «χάρισμα» θα έχουν και οι υπόλοιποι Αδελφοί. Δεν το έχω συζητήσει περισσότερο με τον ΑΒ αλλά υποθέτω ότι αν κάποιος δεν ανταποκριθεί στα μυστικά σημάδια της χειραψίας, τότε απλά δεν είναι Τέκτονας.

Οι Στοές, ως χώροι, είναι τόσο συμβολικά και κοινωνικά φορτισμένες στο ευρύτερο συλλογικό φαντασιακό και τα μέλη τους αποκωδικοποιούν όλη αυτή την φόρτιση με την έννοια της συλλογικότητας. Αυτή η συλλογικότητα βιώνεται στην βάση του τόπου αλλά είναι πολλά περισσότερα αυτά που την ορίζουν και ενδεχομένως την ισχυροποιούν και ένα από αυτά είναι η αίσθηση της δημιουργίας και ενδυνάμωσης «αμυντικών» δεσμών απέναντι στους εξωτερικούς «εχθρούς», είτε αυτοί είναι θρησκόληπτοι δογματικοί Χριστιανοί, είτε οι πάσης φύσεως συνομοσιολόγοι. Ο συνεκτικός δεσμός της συλλογικότητας δρα αθροιστικά στην συνειδητοποίηση της Τεκτονικής ταυτότητας των πληροφορητών, κατ' επέκταση η αδιαμφισβήτητη ετερογένεια των Υποκειμένων σε οικονομικό, μορφωτικό, ιδεολογικοπολιτικό επίπεδο «παραγράφεται» εντός και εκτός της Στοάς και όλοι μεταξύ τους αποκαλούνται Αδελφοί. Η ταυτότητα έχει σχεσιακό χαρακτήρα, το πολιτισμικό της περιεχόμενο είναι ρέον και κατασκευάζεται πάντα σε συνάρτηση της σχέσης εαυτού και άλλου. Η ετεροπροσδιορισμένη αμφισημία όμως γύρω από την Τεκτονική ταυτότητα είναι πολυεπίπεδη και κυμαίνεται από αυτούς που λένε «σιγά τα γραφικά παππουδάκια που μας απειλούν κιόλας» σε αυτούς που υποστηρίζουν «οι Μασόνοι είναι εχθροί του Κράτους και της Εκκλησίας».

«Ένιωθα περήφανος και ακόμα είμαι που έγινα Τέκτονας. Νομίζω ότι έχω διαβάσει πολύ στην ζωή μου αλλά αυτές τις συγκεκριμένες γνώσεις δεν σου τις δίνει κανένα βιβλίο. Ο Τεκτονισμός είναι εμπειρία ζωής. Ξαφνικά συνειδητοποιείς ότι γνωρίζεις ανθρώπους που ενδεχομένως να μην είχες ποτέ την ευκαιρία στην ζωή σου να γνωρίσεις, γίνεσαι κοινωνός μυστικών γνώσεων και έχεις μια ταυτότητα, το χαρτί εννοώ, που έχει ελευθέρως όπου υπάρχουν Στοές ανά τον κόσμο. Έχω συνομιλήσει και βρεθεί ομοτράπεζος με πολύ σημαντικούς ανθρώπους από την Αμερική μέχρι την Σρι Λάνκα. (.....) Και μετά από μια τέτοια πορεία στον Τεκτονισμό έρχεται η στιγμή σε αυτή την ηλικία πλέον που λέω ότι ο Τεκτονισμός δεν με απογοήτευσε ποτέ, οι Τέκτονες όμως το έκαναν» Ο ΑΒ ήταν από τα πιο αναγνωρίσιμα πρόσωπα στην συγκεκριμένη πόλη, με μεγάλη οικονομική επιφάνεια και αυτοδημιούργητος. Το επάγγελμα του ΑΒ είναι ένα από αυτά που η κρίση της τελευταίας δεκαετίας οδήγησε σε κατακόρυφη πτώση. Η οικονομική επιφάνεια κατέρρευσε και ο πληροφορητής μου αναγκάστηκε να αναζητήσει βοήθεια για δουλειά.

Οι περισσότεροι Αδελφοί του αναγνωρίζει ότι είχαν καλές προθέσεις να τον βοηθήσουν αλλά αυτό αποδείχτηκε στην προκειμένη ανεπαρκές. Ίσως επειδή οι καλές προθέσεις παρέμεναν προθέσεις. «Απογοητεύτηκα πολύ να σου πω την αλήθεια. Όλα όσα υποστήριζα και πίστευα κατά κάποιο τρόπο, δεν θέλω να σου πω ότι ανατράπηκαν αλλά εν πάση περιπτώσει δεν επιβεβαιώθηκαν. Όπως καταλαβαίνεις όλα αυτά περί απόλυτης υποστήριξης μεταξύ των Τεκτόνων είναι απλώς κατά κάποιον τρόπο αβάσιμα» Η απογοήτευση στο πρόσωπο του ΑΒ ήταν εμφανής και η φωνή του δεν μαρτυρούσε θυμό αλλά εγκατάλειψη. Όπως οι περισσότεροι, νομίζω ότι και εγώ είχα άκριτα υιοθετήσει την άποψη ότι οι Μασόνοι υποστηρίζουν ο ένας τον άλλο σε οποιαδήποτε περίπτωση και να καταστεί αυτό αναγκαίο. Και να που μέσα από τα λόγια ενός Μασόνου που καταθέτει τη προσωπική του ιστορία αυτό ανατρέπεται, χωρίς να υπάρχει ο απώτερος σκοπός να διασκεδάσει την δική μου άποψη, την οποία στην τελική δεν γνώριζε κιόλας.

Ο δημόσιος λόγος για τους Τέκτονες περιλαμβάνει διάφορα σενάρια για την μεταξύ τους υποστήριξη και αλληλεγγύη σε όλα τα επίπεδα. Εκφράσεις όπως «Μασόνος δεν δικάζει Μασόνο» ή «στον πόλεμο δηλαδή τι γίνεται? «Υπάρχει περίπτωση να σηκώσει ο ένας το όπλο του εναντίον του άλλου?» αποτελούν κοινότητες εκφράσεις ως αναφορά στις πρακτικές του Τεκτονισμού. Ο ΑΒ σε αυτό το σημείο ήταν κατηγορηματικός «κοίτα άλλο αυτό που σου λέω εγώ και άλλο

αυτό που μου λες εσύ. Δηλαδή αν κάποιος είναι να φάει είκοσι χρόνια και ο δικαστής και ο κατηγορούμενος είναι Τέκτονες, πες μου εσύ πως αυτή η ποιή μπορεί να γίνει τρεις μήνες φυλάκιση με αναστολή? Αυτά είναι γελοιότητες» Η περιβόητη τεκτονική αλληλοϋποστήριξη δεν καταρρίπτεται με τον λόγο των πληροφορητών αλλά τροποποιείται καθώς και ο ΑΒ και οι υπόλοιποι δεν ανέτρεψαν τον δημόσιο Λόγο για αυτή αλλά την σχηματοποίησαν διαφορετικά.

Με λόγο απλό και σαφή υποστήριξαν ότι σαφώς και οι Αδερφοί στηρίζουν και υποστηρίζουν ο ένας τον άλλο, αλλά αυτό δεν γίνεται με τρόπους που να αντιβαίνουν την νομιμότητα και τους παγιωμένους θεσμούς, δηλαδή δεν παρεμβαίνουν στις δικαστικές αποφάσεις και δεν δρομολογούν καμία υπόθεση υπέρ τους εφόσον σε αυτή εμπλέκονται Τέκτονες. Ο Χ. Μανέας επιφανής και δηλωμένος Τέκτονας, προκειμένου να διασκεδάσει τις εντυπώσεις για όλη αυτή την ρητορική που περιβάλλει τις Στοές, σε συνέντευξη του δήλωσε ότι αν υπάρχουν δύο υποψήφιοι για την ίδια θέση με ακριβώς τα ίδια προσόντα, τότε και μόνο τότε θα προτιμηθεί ο Τέκτονας Αδερφός και αυτό δεν συνιστά ούτε κάτι αθέμιτο, ούτε κάτι παράνομο γιατί σε αντίστοιχη περίπτωση οποιοσδήποτε το ίδιο θα έκανε (συνέντευξη στον Γιώργο Τράγκα).

Βέβαια ο αντίλογος σε αυτή την τοποθέτηση μπορεί να είναι ότι δεδομένου ότι οι πολλά από τα άτομα που βρίσκονται σε νευραλγικές θέσεις της πολιτείας είναι Τέκτονες, αυτομάτως σχεδόν, αποκλείονται όλοι οι υπόλοιποι καθώς είναι στην δική τους διακριτική ευχέρεια να επιλέξουν ανάμεσα σε έναν Αδερφό και ανάμεσα σε οποιονδήποτε υποψήφιο. Υποθέτω όμως ότι πολύ δύσκολα κάποιος Τέκτονας, ο οποίος κατέχει μια τέτοια θέση θα παραδεχόταν αυτή του την ταυτότητα, ακριβώς λόγω των αντιδράσεων που πιθανότατα να προκαλούσε αυτή.

Σήμερα ο ΑΒ βρίσκεται εκτός Ελλάδας και δεν είναι πλέον ενεργός Τέκτονας. Στην τελευταία μας τηλεφωνική συνομιλία μου είπε ότι δεν προσπάθησε να αναζητήσει άλλους Τέκτονες στην χώρα που είναι τώρα, ούτε και κάποια Στοά στην οποία θα μπορούσε να εγγραφεί εκ νέου. Το τεκτονικό του δελτίο εξάλλου ισχύει εσαεί.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κατά την διάρκεια συγγραφής της παρούσης εργασίας αλλά και της τετραετίας που προηγήθηκε, συζητώντας σε όλο αυτό το διάστημα με τους πληροφορητές μου, άκουσα πολλά και σίγουρα έμαθα περισσότερα. Εξάλλου «Οι προφορικές πηγές δεν μας λένε απλώς τι έκαναν οι άνθρωποι αλλά και τι ήθελαν να κάνουν, τι πίστευαν ότι έκαναν και τι πιστεύουν σήμερα ότι έκαναν» (Lynn Adams)

Πολλά από αυτά που συζητήθηκαν και μου εμπιστεύτηκαν δεν μου επέτρεψαν να τα βάλω στην εργασία μου. Είχαμε συμφωνήσει από την αρχή εξάλλου ότι πριν κατατεθεί το τελικό κείμενο θα τους το δώσω να το διαβάσουν. Δεν θα μπορούσαν, έστω την τελευταία στιγμή, να επέμβουν σε αυτό αλλά νομίζω ότι αυτή η απαίτηση είχε να κάνει με τον τρόπο που εγώ θα διαχειριζόμουν τα δεδομένα (και εννοώ αυτά που ήξερα εκ των προτέρων ότι μπορώ να χρησιμοποιήσω)

Μπαίνοντας σε μια διαλεκτική αναστοχασμού με το αντικείμενο, συνειδητοποιώ ότι ένα από τα βασικότερα και πιο δύσκολα πράγματα που έπρεπε να γίνουν ήταν να καταφέρω να τους πείσω ότι αυτό που με ενδιαφέρει πραγματικά, ως ανθρωπολόγο, είναι να καταφέρω να καταθέσω μια εργασία όσο το δυνατόν πιο άρτια και ολοκληρωμένη και ότι αυτή δεν θα περιλαμβάνει την προσωπική μου τοποθέτηση. Νομίζω ότι αυτό κυρίως δυσκολεύονταν να πιστέψουν. Ίσως επειδή, από ότι οι ίδιοι μου έχουν πει, δεν έχουν ξαναμιλήσει σε κανέναν εκτός Στοάς για όλα αυτά και κρατούν μια προκαταβολικά «αμυντική» στάση απέναντι σε όποιον καταπιάνεται με *το αντικείμενό τους*.

Η εργασία μου βασίζεται πρωτίστως στον Λόγο των Τεκτόνων και σύμφωνα με τον Portelli «έχει την μη ολοκληρωμένη φύση μιας δουλειάς που βρίσκεται σε εξέλιξη». Δευτερευόντως οφείλεται στην βιβλιογραφία τεκτονική και ακαδημαϊκή. Φυσικά επιθυμούσα και επιθυμώ διακαώς να μπορούσα να παρακολουθήσω έστω μια από τις εργασίες μιας Στοάς, αλλά ξέρω ότι κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο και θα παραμείνει έτσι.

Οι Τέκτονες συνομιλητές μου απάντησαν σε πολλά από τα ερωτήματα που τους έθεσα, είτε αυτά τα είχα ήδη προγραμματίσει, είτε προέκυπταν στην πορεία των συζητήσεων μας. Σε κάποια απέφυγαν να απαντήσουν και σε κάποια άφηναν υπονοούμενα για την απάντηση που θα έδιναν ... αν απαντούσαν. Η φράση «εσείς

ζείτε ανάμεσά μας» που είπε ο ένας από τους πληροφορητές μου νομίζω ότι αντικατοπτρίζει απόλυτα την εντύπωση που έχουν για τον Τεκτονισμό και την δική τους ιδιαίτερη Τεκτονική ταυτότητα. Κάποιοι νιώθουν «άριστοι» και κάποιοι από αυτούς ξεχωριστοί. Ουδέτερους όμως επιθετικούς προσδιορισμούς δεν απέδωσαν ούτε μια φορά σε αυτή τους την ιδιότητα.

Ο Bourdieu αποδίδει τις πρακτικές και δράσεις των Υποκειμένων στο habitus. Το habitus είναι τεχνικές και στάσεις, σωματικές και μη, οι οποίες μαθαίνονται μέσα από την κοινωνικοποίηση και ενσωματώνονται από το Υποκείμενο. Είναι ένα σύστημα που αποτελείται από μοντέλα για την παραγωγή πρακτικών και την αντίληψη αυτών των πρακτικών. Οι Στοές, υποστήριξαν οι συνομιλητές μου, είναι μικρές κοινωνίες, αλλά όχι μικρογραφίες των κοινωνιών. Τα «πλέγματα» των πρακτικών του Bourdieu υφίστανται και μέσα στις Στοές λοιπόν.

Σχεδόν στο σύνολό τους οι απόψεις των πληροφορητών μου δεν παρουσίαζαν ακραίες διαφοροποιήσεις. Είχαν όλοι τους διαφορετικές επαγγελματικές και κοινωνικές αφετηρίες αλλά αυτό δεν τους εμπόδισε να είναι μέλη της ίδιας Αδελφότητας, την οποία μέσα από τον Λόγο τους έδειξαν ότι αποδέχονται απόλυτα και θα υπερασπιστούν οποιοδήποτε επιχείρημα και αν τους αντιτάξει κανείς. Υπήρξαν αρκετά σημεία, κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων, που δεν έχουν απαντηθεί. Τα σημαντικότερα νομίζω ότι είναι αυτά που σχετίζονται με την ρητορική του αν οι Τέκτονες εφαρμόζουν πρακτικές που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως προσηλυτιστικές, το δεύτερο είναι το ερώτημα του ποιά είναι τελικά τα κριτήρια που οφείλει να πληροί κάποιος για να γίνει Τέκτονας και το τρίτο έχει να κάνει με την δημόσια α-ορατότητα που επιλέγουν και γιατί. Σε αυτά τα τρία ερωτήματα οι απαντήσεις δεν είχαν σαφή κατεύθυνση.

Ο Τεκτονισμός είναι ένα τεράστιο κεφάλαιο, όσον αφορά την φιλοσοφία, την δομή και την λειτουργία του. Η μελέτη του δεν εξαντλείται στα πλαίσια μιας μεταπτυχιακής εργασίας, παρόλη την εθνογραφική προσπάθεια της βαθιάς κατανόησης και ανάλυσης των δεδομένων της ανθρωπολογικής έρευνας.-----

INDEX

Μύθος Χιράμ Αμπίφ

«Ο βασιλιάς Σολομώντας επιθυμώντας να εγείρει έναν Ναό για να δοξάσει τον Θεό του, ζήτησε την βοήθεια του βασιλιά της Τύρου. Αυτός του έδωσε τους καλύτερους εργάτες του, αλλά και τον καλύτερο του **αρχιτέκτονα** ώστε να επιβλέπει τις εργασίες του Ναού, αυτός ήταν ο Χιράμ Αμπίφ. Ο Χιράμ θεωρούνταν δίκαιος, πολύ ικανός αλλά και ιδιαίτερα αυστηρός και το πρώτο πράγμα που έκανε ήταν να χωρίσει τους εργάτες σε τρεις ξεχωριστές τάξεις, δεξιά του παρατάχθηκαν όσοι δούλευαν τα ξύλα, αριστερά όσοι ασχολούνταν με τα μέταλλα και στην μέση βρέθηκαν όσοι κατεργάζονταν την πέτρα. Μετά ο Χιράμ την κάθε κατηγορία την υποδιαίρεσε σε τρεις επιπλέον κατηγορίες ανάλογα με τις γνώσεις του καθενός. Οι λιγότερο πεπαιδευμένοι αποτέλεσαν την τάξη των Μαθητών, οι επιδέξιοι στις διάφορες εργασίες ονομάστηκαν Εταίροι και τέλος αυτοί που ήταν σε θέση να επιβλέπουν τους υπόλοιπους ονομάστηκαν Διδάσκαλοι.

Για να εμποδίσει ο Χιράμ οποιαδήποτε σύγχυση μεταξύ των ταγμάτων αυτών, σε κάθε μέλος δόθηκε από μια μυστική λέξη που μαρτυρούσε την θέση του στην ιεραρχία. Οι Μαθητές αναγνωρίζονταν προφέροντας την λέξη Χακίν (Jakin), οι Εταίροι με την λέξη Μποάζ (Boaz) και οι Διδάσκαλοι προφέροντας κάθε γράμμα ξεχωριστά της τετράδας γραμμάτων IEBE. Μόνον οι γνώσεις και η απόκτηση επιπλέον δεξιοτήτων παρείχαν την δυνατότητα στους εργάτες να περάσουν από την μια τάξη στην άλλη. Οι Διδάσκαλοι κάθε βράδυ συγκεντρωνόταν σε ένα δωμάτιο το οποίο βρισκόταν στο μέσο του Ναού και η μια εκ των τριών εισόδων, η ανατολική, ήταν αποκλειστικά για αυτούς. Κάθε βράδυ ο Χιράμ αποχωρούσε τελευταίος αφού ενημερωνόταν για την πορεία των εργασιών.

Τρεις Εταίροι οι οποίοι ήθελαν να αποσπάσουν την λέξη των Διδασκάλων από τον Χιράμ, παραμόνευσαν, ο καθένας σε μια από τις εισόδους του Ναού και περίμεναν την έξοδο του. Ο Αρχιτέκτονας κατευθύνθηκε προς την νότια πύλη όπου τον περίμενε ο Γ...ας, ο οποίος, αφού αρνήθηκε ο Χιράμ να του πει την μυστική λέξη

λέγοντας του ότι μόνο οι γνώσεις θα του παρέχουν τα εφόδια να την κατακτήσει, προσπάθησε να τον χτυπήσει στο κεφάλι με έναν σιδερένιο κανόνα (χάρακα) αλλά ο Διδάσκαλος απέτρεψε το χτύπημα και τελικά πληγώθηκε στον λαιμό. Ο Χιράμ στράφηκε τότε προς την δυτική έξοδο που ήταν κοινή για όλους τους εργάτες, εκεί τον περίμενε ο Γ...ος, ο οποίος αφού και πάλι ο Χιράμ αρνήθηκε να παραδώσει την μυστική λέξη τον χτύπησε στην καρδιά με έναν γνώμονα (διαβήτη). Κλονισμένος από τα χτυπήματα ο Χιράμ κατευθύνθηκε προς την ανατολική έξοδο που εκεί τον περίμενε όμως ο Γ...ουμ που τελικά τον χτύπησε στο κεφάλι, συγκεκριμένα στο μέτωπο με σφύρα.

Οι τρεις συνένοχοι αποφάσισαν τότε να εξαφανίσουν το πτώμα του Αρχιτέκτονα, έτσι το μετέφεραν σε ένα κοντινό δάσος όπου και το έθαψαν και φύτεψαν επάνω του ένα κλαδί ακακίας. Ο βασιλιάς Σολομώντας αναζητώντας τον Αρχιτέκτονα του, έστειλε αρχικά τρεις Διδασκάλους για να τον βρουν και αφού αυτό στάθηκε ανέφικτο έστειλε και άλλους εννιά. Αυτοί ανακάλυψαν τον τάφο του Χιράμ από το κλαδί ακακίας που είχαν φυτέψει οι δολοφόνοι του. Οι τρεις δολοφόνοι του εντοπίστηκαν αφού κάποιος άγνωστος και ένα άγριο σκυλί με τα γαυγίσματα του πρόδωσε την τοποθεσία τους. Οι δύο πρώτοι τότε κατακρημνίστηκαν και ο τελευταίος σκοτώθηκε από τους Διδασκάλους. Και οι τρεις αποκεφαλίστηκαν και τα κεφάλια τους παραδόθηκαν στον βασιλιά Σολομώντα.....»

ΣΥΜΒΟΛΑ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΤΕΛΕΙΕΣ

Οι τρεις τελείες σε σχήμα τριγώνου και η σημασία τους. Οι σημασίες που έχουν είναι οι εξής: 1. Εκφράζουν το γνωστό φιλοσοφικό σχήμα, θέση – αντίθεση – σύνθεση, 2. Εκφράζεται η τριάδα των τεκτονικών βαθμών, Μαθητής – Εταίρος – Διδάσκαλος, 3. Η τριάδα Ισχύς, Σοφία, Κάλλος 4. Πνεύμα – Ψυχή – Σώμα (Τα Αρχαία Μυστήρια και ο Τεκτονισμός, 1927)

ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΛΥΣΣΟΣ

Είναι η τεκτονική Αλυσίδα, ο δεσμός των Τεκτόνων μεταξύ τους. Κατά την διάρκεια των εργασιών στην Στοά, όλα τα μέλη που παρίστανται φοράνε λευκά γάντια. Όταν όμως χρειάζεται να ενώσουν τα χέρια τους τα γάντια αφαιρούνται καθώς εκείνη την στιγμή ούτε καν ένα απλό ύφασμα δεν πρέπει να διακόπτει τον Αδελφικό δεσμό μεταξύ τους.

ΓΝΩΜΟΝΑΣ

Ο Γνώμονας συμβολίζει την ορθή γωνία, την βάση κάθε οικοδομήματος και για αυτό αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά και αναγνωρίσιμα τεκτονικά σύμβολα.

ΔΙΑΒΗΤΗΣ

Ο Διαβήτης χαράσσει κύκλους, συμβολίζει δηλαδή το άπειρο και το αέναο. Ταυτόχρονα συμβολίζει το Σημείο, επειδή ακριβώς εκκινεί από ένα συγκεκριμένο σημείο και ως τέτοιο νοούνται οι Στοές.

ΠΕΡΙΖΩΜΑ (ποδιά)

Το περίζωμα δίδεται από το Σεβάσμιο στον νεομύητο αμέσως μετά τον όρκο του. Είναι το χρονικό σημείο εκείνο όπου ο δόκιμος επισφραγίζει την ένωση του με τη στοά και πιστοποιεί την τεκτονική του ιδιότητα ως Μαθητής. Από τη στιγμή εκείνη και μετά δεν το αποχωρίζεται ποτέ καθ' όλη την τεκτονική του πορεία και το φορά κάθε φορά που εισέρχεται στο ναό. Είναι φτιαγμένο από δέρμα προβάτου συμβολίζοντας μαζί με το λευκό χρώμα του την αθωότητα της πνευματικής οντότητας. Δείχνει το δρόμο προς την καθαρότητα και αγνότητα του νου που πρέπει να αποκτήσει ο κάθε Τέκτονας.

ΔΙΑΣΚΕΠΤΗΡΙΟ (τα ρητά στον μαύρο τοίχο)

Γνώθι σ' αυτόν

Μην προχωρήσεις αν στην ψυχή σου υπάρχει τρόμος

Άπελθε, αν εκ περιεργείας προσήλθες

Αποχώρησον αν έχεις το συμφέρον ως πυξίδα του βίου σου.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΤΟΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

Η πίστη στον Θεό, υπό την προσωνομία του Μεγάλου Αρχιτέκτονα του Σύμπαντος και εις την αποκεκαλυμμένη θέληση Αυτού.

Άπαντες οι εισερχόμενοι εις το Τάγμα αναλαμβάνουν την υποχρέωση να δίνουν την Επίσημη Υπόσχεση μπροστά στην Βίβλο του Νόμου η οποία συμβολίζει την Άνωθεν αποκάλυψη και δεσμεύει την συνείδηση του μνουμένου

Τα μέλη των Μεγάλων Στοών δέον να απαρτίζονται μόνο από άντρες και οι Μεγάλες Στοές να μην διατηρούν σχέσεις με Μεικτές Στοές ή Δυνάμεις οι οποίες έχουν γυναίκες ως μέλη.

ΣΚΟΠΟΙ

Ο Ελευθεροτεκτονισμός ως προοδευτικός, φιλοσοφικός και φιλανθρωπικός αποσκοπεί την ηθική και πνευματική βελτίωση των μελών του, δια της αυτογνωσίας, της έρευνας, της αλήθειας, της αλληλεγγύης και της εφαρμογής των αρχών της Τεκτονικής ηθικής. Εργάζεται δε αδιαλείπτως υπέρ της προόδου και της ηθικής και πνευματικής ανορθώσεως της Ανθρωπότητας δια της ειρηνικής και βαθμιαίας ανυψώσεως του Ατόμου.

Ως ύπατον αγαθόν ο ελεύθερος Τέκτων θεωρεί την ελευθερίαν σκέψεως και συνειδήσεως. Αποδοκιμάζει παν μέσον απειλούν την ελευθερία ταύτην και καταδικάζει την βία.

Ο Ελευθεροτεκτονισμός δεν είναι θρησκεία ούτε πολιτικός οργανισμός, και αυστηρώς αποκλείει πάσαν εν ταις Στοαίς συζήτησιν επι θρησκευτικών ή πολιτικών ζητημάτων και δεν μετέχει επ αυτών αγώνων. Σέβεται την εις ην έκαστος Τέκτων

ανήκει θρησκείαν, την αθανασία της ψυχής και τηρεί απόλυτον ανοχήν προς πάσα θρησκευτικήν δοξασίαν.

Οι Ελευθεροτέκτονες πρεσβεύουν ότι οι άνθρωποι, οιαδήποτε διαφορά και αν χωρίζει αυτούς, πνευματικών ή υλικών προσόντων, καταγωγής, κοινωνικής θέσεως, εθνικότητας, φυλής, χρώματος ή θρησκείας, γεννώνται ελεύθεροι έχοντες τα αυτά δικαιώματα.

Ο Τεκτονισμός τιμά όλως ιδιαιτέρως την εργασίαν ως ιερόν καθήκον του ελεύθερου ανθρώπου και αποκλείει ως εκ τούτου, από τους κόλπους αυτού τους αέργους.

Ο Ελευθεροτεκτονισμός προσδέχεται άνδρας ελευθέρους και χρηστοίθεις, άνευ διακρίσεως φυλής, θρησκείας, εθνικότητας ή κοινωνικής τάξης, αποβαίνων, ούτω πυρήν ενώσεως αγαθών και ενάρετων ανδρών, εργαζομένων υπερ της ευδαιμονίας της ανθρωπότητας. Αποκρούει ως αντιτεκτονικόν, πάντα προσηλυτισμόν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

-
-
- Adams, Lynn. 2014, Θεωρία Προφορικής Ιστορίας, επιμ. Ρίκη Βαν Μπουσχοτεν, εκδόσεις
- Anderson James, Συντάγματα των Ελευθεροτεκτόνων, Λονδίνο, 1723
- Anderson, Benedict R. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso 1991 (1983)
- Benjamin Walter, The Arcades Project, Harvard university press, 1999, Μασσαχουσέτη
- Dean, C.J. Empathy, Pornography and Suffering. Differences. 2003
- Douglas, Mary, Natural Symbols: Exploration in Cosmology. London and New York Routledge, 1984
- Foucault, M., Archaeology of Knowledge, London, Routledge, 2002
- Friedman, J. The Past in the Future: History and the politics of identity. 1992, American Ethnologist
- Geertz, Clifford, 1993, Religion as a cultural system. The interpretation of cultures: selected essays, London, Fontana Press
- Grand Logde of free and Accepted Masons of California, Freemasonry, A way

of Life, San Francisco, California, USA

- Hall, S., Signification, Representation, Ideology: Althusser and the post-structuralist debates, Critical studies in mass communication
- Horne, A. King Solomon Temple in The Masonic Tradition, The Aquarian Press, Wellingborough Great Britain, 1972, 183-193
- Lacan, J., Ecrits: A selection, New York, Norton W. W. and Company, 1982
- Lynn Adams, Θεωρία Προφορικής Ιστορίας, επιμ. Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν, Πλέθρον, Αθήνα, 2014
- Mackey Gallatin, Albert, The History of Freemasonry, The legendary origins, Gramercy Books, New York, 1996
- Mahmud Lilith, The Brotherhood of Freemason Sisters, Gender, Secrecy and Fraternity in Italian Masonic Lodges, The University of Chicago Press, 2014
- Michael, Sinding / Style, Vol. 36, Cognitive Approaches to Figurative Language, Assembling Spaces: The conceptual structure of allegory, 2002
- Morreall, John, Sonn Tamara, Myth: All societies have religions, 50 Great Myths of Religion. Wiley- Blackwell, 2013
- Shore, Chris, and Stephen Nugent, Elite Cultures: Anthropological Perspectives. London: Routledge, 2002
- Simmel George, The sociology of secrecy and the secret societies, Vol XI, The American Journal of sociology, 1996
- Sinding Michael, 2002, Cognitive approaches to figurative language. Assembling spaces: The conceptual structure of allegory, Style, Vol.36
- United Grand Logde of England, Costitutions, Freemasons Hall, London, 1984

- Van Gennep, Arnold, *Lew Rites de Passage*, Παρίσι, E. Noury
- Αγγέλου Α. Οι απαρχές του Ελεύθερου Τεκτονισμού στον νεόν Ελληνισμό, Περιοδικό «Μικρασιατικά Χρονικά» 1961, σελ. 320
- Ανδριανόπουλος, Α. Γ., *Τι είναι ο Τεκτονισμός*, Αθήνα, 1931
- Αρόν, Ρ. Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής σκέψης, μτφρ. Μ. Λυκούδης, Αθήνα, Γνώση, 2008
- Βασίλης Ιωάννης, *Δια την Κατάρτισιν του Μαθητού Τέκτονος*, Αθήνα, 1950
- Βρατσάνος Τιμολέον, *Βιβλίον του Μαθητού*, Αθήνα, 1953
- Γκέφου- Μαδιανού, Δήμητρα, *Πολιτισμός και Εθνογραφία, Από τον Εθνογραφικό Ρεαλισμό στην Πολιτισμική Κριτική*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1999
- Ζιάκας Γρηγόριος, 2002, *Θρησκεία και πολιτισμός των προϊστορικών κοινωνιών και των αρχαίων λαών*, εκδ. Κορηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη
- Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 7/9/2016
- Καρανίκας, Π. Συμβολή εις την Ιστορίαν του Τεκτονισμού. Από του πρακτικού εις τον θεωρητικόν Τεκτονισμό, *Τεκτ. Δελτίον*, 176-182, 1951
- *Καταστατικός Χάρτη της Μεγάλης Στοάς των Αρχαίων και Αποδεδεγμένων Τεκτόνων*, 1993
- Κόγιας, Α. Ίδρυση και ανάπτυξη του Τεκτονισμού εν Ελλάδι. *Τεκτ. Δελτίον Πυθαγόρας*, 15: 110-115, 1986
- Λάσκαρης, Ν., *Εγκυκλοπαίδεια της Ελευθέρας Τεκτονικής*, Αθήνα, 1951
- Παπαναστασάτος, Α., Κρητικός, Π. Ελληνικαί Τεκτονικαί Στοαί προ και μετά την Ελληνική Επανάσταση του 1821. *Τεκτ. Δελτίον* 92:225-239, 1970

- Παπανικολάου, Χρήστος, Ο Σκοτεινός Θάλαμος, Αθήνα, 1930
- Παπαταξιάρχης, Ευθύμιος, Περί πολιτισμικής κατασκευής της ταυτότητας (Στο Παναγιώτης Πούλος (επιμ.) Περί Κατασκευής, Τόμος Β, σελ. 197-216, Αθήνα, ΕΜΕΑ, 1996
- Περί Θεού και Θρησκείας Κανόνα του βιβλίου των Συνταγμάτων, Λονδίνο, 1812
- Προυστ Μαρσελ, Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο 2, Γαλλικό ινστιτούτο Αθηνών 1997
- Τα Αρχαία Μυστήρια και ο Τεκτονισμός, Αθήνα, 1927
- Τεκτονική Εγκυκλοπαίδεια, 1956
- Τεκτονικόν Εγκόλπιον, Μεγάλη Στοά της Αθήνας, Αθήνα, 1902
- Τζαζόπουλος, Α. Τεκτονικά Θέματα, Τεκτονισμός και Ανθρωπότης, Αθήναι, 1968